

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

**ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΜΒΑ) –
MANAGEMENT ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΕΖΙΚΟΥ ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

ΖΩΗ – ΣΥΛΒΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Επιβλέπων: ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

ΑΘΗΝΑ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2008

ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΕΖΙΚΟΥ ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Από
ΖΩΗ – ΣΥΛΒΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διατριβή που εκπονήθηκε για την απονομή πτυχίου του Μεταπτυχιακού Προγράμματος
Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων (MBA) – Μάνατζμεντ Τουρισμού του Τμήματος
Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Πειραιώς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	3
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
1.1 Γενική περιγραφή της Κίνας.....	9
1.2 Εσωτερικές εξελίξεις της Κίνας	16
1.3 Εξωτερικές εξελίξεις της Κίνας.....	16
1.3.1 Η σημασία των Ολυμπιακών Αγώνων του Πεκίνου 2008 για την Κίνα	18
1.4 Διμερείς σχέσεις Ελλάδας - Κίνας.....	19
Κεφάλαιο 2. ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ Η ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΝ	25
2.1 Ενδοπεριφερειακό πρότυπο του αλλοδαπού τουρισμού Ανατ. Ασία – Ειρηνικού.....	26
2.2 Το Ευρωπαϊκό μερίδιο στον υπερπόντιο τουρισμό Ανατ. Ασία - Ειρηνικού ..	36
2.3 Κύριες χώρες προέλευσης και ευρωπαϊκός προορισμός.....	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	47
3.1 Οι προβλέψεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού.....	47
3.1.1 Γενική πρόβλεψη.....	47
3.1.2 Πρόβλεψη για την Ευρώπη βάσει της Μελέτης του ΠΟΤ.....	50
3.1.3 Μερίδια Δ. Ευρώπης και Νοτίου Ευρώπης και σημαντικότητα αυτών.	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	55
4.1 Αναπτυξιακή δυναμική της Κίνας και της ευρύτερης περιοχής.....	56
4.1.1 Γενική θεώρηση	56
4.1.2 Η προοπτική της κινεζικής οικονομίας.....	58
4.1.3 Παράγοντες ανάπτυξης και εγγενείς αδυναμίες.....	60
4.2 Γενική εκτίμηση	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΙΝΕΖΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ – ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	65
5.1 Εκτιμήσεις για την ανάπτυξη της κινεζικής οικονομίας.....	65
5.2 Πιθανές επιδράσεις της οικονομικής ανάπτυξης στις εισαγόμενες τουριστικές υπηρεσίες (outbound).....	75
5.2.1 Μέθοδος προσέγγισης	75
5.2.2 Εκτίμηση του πιθανού μεγέθους των διεθνών τουριστικών ροών με προέλευση την Κίνα	78
5.2.3 Εκτίμηση του μελλοντικού μεγέθους του διεθνούς τουρισμού κινεζικής προέλευσης: προβολή τάσης.....	86
5.2.4 Συγκριτική αξιολόγηση της παρούσας εκτίμησης και της αντίστοιχης του παγκόσμιου τουρισμού	89

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΚΙΝΕΖΙΚΟΣ ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΟΣ (OUTBOUND) ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.	92
6.1 Θεσμικό περιβάλλον	92
6.2 Ποσοτική έκφραση των θεσμικών, περιφερειακών και άλλων παραγόντων	95
6.3 Χαρακτηριστικά των τάσεων του κινεζικού διεθνούς τουρισμού	97
6.3.1 Μείζονες Περιοχές (Επαρχίες) Προέλευσης διεθνών κινέζων τουριστών	102
6.3.2 Άλλα τουριστικά σημαντικά θεσμικά στοιχεία και προσωπικά χαρακτηριστικά	102
6.3.3 Διεθνής κινεζικής προέλευσης τουρισμός	106
6.3.4 Χαρακτηριστικά του διεθνούς κινεζικού τουρισμού με προορισμό την Ευρώπη	107
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΣΥΖΗΤΗΣΗ	110
7.1 Σημεία εστίασης του ενδιαφέροντος για την Κίνα ως πηγής προέλευσης τουριστών	110
7.1.1 Προβλέψεις	113
7.2 Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	121
I. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	126
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ - ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ	126
II. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	127
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ	
Πίνακας 2.1: Κατανομή των τουριστικών εκροών κατά μείζονα προορισμό.....	28
Πίνακας 2.2: Υπερπόντια προέλευση.....	29
Πίνακας 2.3: Κατανομή των κατά περιοχή συνολικών αφίξεων με κριτήριο την περιοχή προέλευσης	32
Πίνακας 2.4: Ενδοπεριφερειακός αλλοδαπός τουρισμός ως ποσοστό του συνόλου κάθε προέλευσης	33
Πίνακας 2.5: Σύνολο διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών ροών. Περίοδος: 1990-2000	35
Πίνακας 2.6: Μεριδίο Ευρώπης στον υπερπόντιο τουρισμό Ανατ. Ασίας - Ειρηνικού.....	38
Πίνακας 2.7: Ενδοπεριφερειακές και διαπεριφερειακές τουριστικές ροές	40
Πίνακας 2.8: Διεθνής τουρισμός	41
Πίνακας 3.1: Προβλέψεις εξελίξεως του παγκόσμιου τουρισμού. Αφίξεις.....	48
Πίνακας 3.2: Προβλέψεις εξελίξεως του παγκόσμιου τουρισμού. Προέλευση ...	49
Πίνακας 3.3: Πρόβλεψη των διεθνών αφίξεων στην Ευρώπη κατά περιοχή προέλευσης.....	50
Πίνακας 4.1: Μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα κόσμου και εισοδηματικών κατηγοριών (2002).....	55
Πίνακας 4.2: Εκτιμήσεις ΑΕΠ με βάση διάφορες μεθόδους.....	56
Πίνακας 4.3: Ετήσιος Ρυθμός Ανάπτυξης Επιλεγμένων Ασιατικών Χωρών	58
Πίνακας 5.1: Σχέση κατά κεφαλήν PPP: κατά κεφαλήν ΑΕΠ	69

Πίνακας 5.2: Διανομή Εισοδήματος	71
Πίνακας 5.3: Πρόβλεψη μέσου κατά κεφαλή αστικού εισοδήματος για τρία εναλλακτικά κλιμάκια	74
Πίνακας 5.4: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (PPP), αριθμός ταξιδιών και τουριστική δαπάνη	76
Πίνακας 5.5: Ταξίδια ανά 1000 κατοίκους (Outbound). (2000)	78
Πίνακας 5.6: Προβλέψεις διεθνούς τουρισμού προέλευσης Κίνας	80
Πίνακας 5.7: Αριθμός ταξιδιών Outbound ανά 1000 κατοίκους. 2000	81
Πίνακας 5.8: Ποσοστό του διεθνούς τουρισμού των κυρίων χωρών Ανατ. Ασίας – Ειρηνικού που κατευθύνεται στην Ευρώπη	85
Πίνακας 5.9: Πρόβλεψη τουριστικών ροών προς την Ν. Ευρώπη με προέλευση την Κίνα. Περίοδος 2004-2034	89
Πίνακας 7.1: Τουριστικές ροές κατά μείζονα προέλευση. 2000 (%)	111
Πίνακας 7.2: Τουριστικές ροές κατά μείζονα προορισμό. 2000 (%)	111
Πίνακας 7.3: Αφίξεις σε %	114
Πίνακας 7.4: Προέλευση σε %	114
Πίνακας 7.5: Διεθνείς αφίξεις στην Ευρώπη. Κατανομή κατά προέλευση (%)	115

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Το παρόν πόνημα αποτελεί διατριβή του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Διοίκηση Επιχειρήσεων (MBA) - Μάνατζμεντ Τουρισμού του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Η συλλογή του αναγκαίου υλικού για τη συγγραφή της εργασίας δεν ήταν ιδιαίτερα εύκολη υπόθεση, δεδομένης της μη εκτεταμένης βιβλιογραφικής έρευνας του θέματος. Ωστόσο, το γεγονός ότι οι κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις της ανάπτυξης της Κίνας και κυρίως οι επιπτώσεις και δυνατότητες ανάπτυξης στον τουριστικό τομέα δεν είχαν παρά, ελάχιστα, επιστημονικά διερευνηθεί αποτελούσε για μας επιστημονική πρόκληση, μεγαλύτερη από κάθε κόπο και προσπάθεια.

Με την ολοκλήρωση της εργασίας αυτής αισιοδοξούμε ότι συμβάλαμε, στην προσέγγιση του αντικειμένου και σε κάθε περίπτωση ότι κάναμε ένα βήμα για μια επόμενη ολοκληρωμένη και αρτιότερα εμπεριστατωμένη επιστημονική διερεύνηση.

Από τη θέση αυτή εκφράζω τις πιο θερμές μου ευχαριστίες στον καθηγητή μου Δρ. Μιχάλη Σφακιανάκη, ο οποίος με κατηύθυνε και με διέσωζε, όσο γινόταν δυνατόν, από κάθε επιστημονική κακοτοπιά.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου για τη συμπαράσταση που μου πρόσφεραν καθόλη τη διάρκεια των σπουδών μου, καθώς επίσης και για την εμπιστοσύνη τους σε κάθε μου βήμα, που συνοδεύεται από τις πολύτιμες συμβουλές τους.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τους φίλους μου για τη συμπαράστασή τους καθόλη τη διάρκεια των σπουδών μου και κυρίως κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διατριβής.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Κίνα μπόρεσε τα τελευταία χρόνια με διακριτικό τρόπο να κάνει μια εκπληκτική και δραστική είσοδο στην παγκόσμια σκηνή. Η γρήγορη εξέλιξή της προς την οικονομία της αγοράς μαζί με τις σημαντικές αλλαγές στον πολιτικό τομέα, που πραγματοποιήθηκαν, δεν αφήνει αδιάφορους τους διεθνείς παράγοντες και παρατηρητές, οι οποίοι αναρωτιούνται ως προς τις πιθανές επιπτώσεις στην παγκόσμια σκηνή και νιώθουν αβεβαιότητα και ανησυχία, αισιοδοξία και απαισιοδοξία.

Η Κίνα παραμένει ένα μυστήριο για τον γοητευμένο άνθρωπο της Δύσης, καθώς είναι η χώρα όλων των δυνατοτήτων, όλων των παραδόξων, μια χώρα αντιφάσεων, ρήξεων, δυνάμεων και αδυναμιών οι οποίες δεν αλλοιώνουν σε τίποτα την τρομερή της θέληση να ανοιχτεί και να εμπλουτιστεί, χωρίς να βλάψει τα θεμέλια του πολιτισμού της.

Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας αποτελεί για τη σύγχρονη διεθνή πραγματικότητα ένα «φαινόμενο» οικονομικής και πολιτικής διαστάσης. Η τεράστια πολιτιστική παράδοση της ασιατικής χώρας αυξάνει τη δυναμική της, δημιουργώντας επαρκές υπόβαθρο διαλόγου με εθνικούς πολιτισμούς σε κάθε γωνιά του πλανήτη.

Με αυτήν ακριβώς τη φάση εκδήλωσης και πλήρους ανάπτυξης των στρατηγικών οικονομικών, πολιτικών και πολιτιστικών πλεονεκτημάτων της Κίνας συμπίπτει και η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2008 στο Πεκίνο. Η Ελλάδα καλείται να αξιοποιήσει την ευκαιρία βασιζόμενη στον πολιτισμό της, ο οποίος αντιμετωπίζεται στην Κίνα με αισθήματα ενδιαφέροντος, φιλίας και θαυμασμού.

Με όχημα τον πολιτισμό και με πλεονέκτημα την απουσία κάθε στοιχείου εθνικού ανταγωνισμού ανάμεσα στις δύο χώρες, μπορεί να προωθηθεί το εμπόριο των μεσογειακών προϊόντων, η εδραίωση της ναυτιλίας στην Άπω Ανατολή, η εξαγωγή τεχνογνωσίας σε τομείς όπως ο κατασκευαστικός, ενώ παράλληλα δημιουργούνται ερεθίσματα για την προσέλκυση τουριστών προς την Ελλάδα.

Οι μελλοντικές δυνατότητες και ορισμένοι θεσμοί που συνδέονται με τα ταξίδια, τα χαρακτηριστικά των Κινέζων τουριστών αλλά και τον τόπο ευρωπαϊκού προορισμού (Ν. Ευρώπη), καθιστά αυτόχρονα υψηλής προτεραιότητας πρόβλημα για την τουριστική πολιτική την «Κίνα ως τουριστική προέλευση». Λόγω του πληθυσμιακού μεγέθους της χώρας και της ταχύτατης οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και της ακόμη ταχύτερης αύξησης του εισοδήματος του αστικού πληθυσμού θα διαμορφωθούν ατομικά εισοδήματα σε πολύ μεγάλες ομάδες, ικανά να στηρίξουν υπερπόντια

ταξίδια. Με βάση την μέχρι τώρα εμπειρία, οι Κινέζοι τουρίστες δαπανούν συγκριτικώς πολύ μεγαλύτερα ποσά ημερησίως κατ' άτομο, με εξαίρεση τους Αμερικανούς. Επίσης η Ελλάδα, όπως και η Ευρώπη ως σύνολο, αποτελεί για τους Κινέζους εξωτικό προορισμό, διαφοροποιούμενη σε φυσικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά. Ο πλουραλισμός σε φυσικές ομορφιές, αρχαιότητες και ιστορικά μνημεία αποτελεί μαγνήτη, η ισχύς του οποίου θα αναδειχθεί σε 10-20 έτη που θα έχει επιτευχθεί υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα για μεγάλο τμήμα του πληθυσμού.

Με την προϋπόθεση ότι η ελληνική τουριστική πολιτική θα διαμορφωθεί έτσι ώστε να έχει δημιουργηθεί κατά τον κρίσιμο χρόνο η αναγκαία υποδομή για την προσέλκυση και επίτευξη ικανοποιητικού μεριδίου Κινέζων τουριστών με προορισμό τη Ν. Ευρώπη, εκτιμάται βάσει συγκεκριμένων παραδοχών ότι η Ελλάδα έχει τη δυνατότητα και τις φυσικο-πολιτισμικές προϋποθέσεις να αξιοποιήσει τη διανοιγόμενη αυτή προοπτική.

Η τουριστική αγορά της Κίνας απαιτεί σοβαρή προεργασία, χάραξη μακροπρόθεσμης στρατηγικής, προσαρμοστικότητα στις ιδιαιτερότητες της Χώρας και της γραφειοκρατίας και αναμφίβολα επενδύσεις με προσμονή απόδοσης σε βάθος χρόνου με σταθερά αυξανόμενους ρυθμούς.

Σε κάθε περίπτωση πρέπει να έχει κάποιος υπόψη του αυτά που είχε πει ο στρατηγός Ντε Γκωλ ότι «ίσως συντομότερα από όσο νομίζουμε, η Κίνα θα είναι μια μεγάλη πολιτική, οικονομική, αλλά και στρατιωτική πραγματικότητα. Η Κίνα είναι η πιο μεγάλη χώρα του κόσμου. Μια μέρα θα μπορούσε όντως να γίνει η πρώτη».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Γενική περιγραφή της Κίνας

Καθεστώς: Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας (ΛΔΚ) με ένα μόνο κόμμα, το Κομμουνιστικό Κόμμα Κίνας (ΚΚΚ)

Πρωτεύουσα: Πεκίνο ή Μπεϊτζίγκ

Νόμισμα: Γιουάν

Γλώσσα: Μανδαρινικά

Κυριότερες διοικητικές περιφέρειες:

- 4 δήμοι συνδεδεμένοι με την κεντρική εξουσία:

Μπεϊτζίγκ, Σαγκάη, Τιεντσίν, Τσονγκσίνγκ. - 23 επαρχίες.

- 5 αυτόνομες περιοχές

Εσωτερική Μογγολία, Γκουανσί, Θιβέτ, Νινγκσία, Σινγιάνγκ. -

2 ειδικές διοικητικές περιοχές

Χονγκ Κονγκ, Μακάο.

Επιφάνεια: περίπου 9.596.960 τετραγωνικά χιλιόμετρα

Παραμεθόριες Χώρες: Βιετνάμ, Λάος, Βιρμανία, Ινδία, Μπουτάν, Νεπάλ, Πακιστάν, Αφγανιστάν, Τατζικιστάν, Κιργιστάν, Καζαχστάν, Ρωσία, Μογγολία και Βόρεια Κορέα.

Εθνική σημαία: Το κόκκινο χρώμα της σημαίας δηλώνει την επανάσταση. Τα πέντε αστέρια και η αμοιβαία σχέση τους συμβολίζουν τη μεγάλη ένωση του επαναστατικού λαού υπό τη διοίκηση του ΚΚΚ. Το κίτρινο χρώμα των αστεριών δείχνει το φως που φωτίζει την κόκκινη γη. Μία άκρη καθενός από τα τέσσερα μικρά αστέρια

κατευθύνεται προς το μεγάλο αστέρι, γεγονός που εκφράζει την ένωση γύρω από το κέντρο.

- Οι φυσικοί πόροι

Το χερσαίο έδαφος της εκτείνεται σε 5.500 χιλιόμετρα από το βορρά ως το νότο και σε 5.200 χιλιόμετρα από την ανατολή ως τη δύση, ενώ τα ηπειρωτικά της σύνορα είναι στο σύνολο 22.800 χιλιόμετρα περίπου. Η επιφάνεια του θαλάσσιου χώρου της είναι 4,73 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα και τα χωρικά της ύδατα είναι διάσπαρτα με 5.400 νησιά. Η Ταϊβάν είναι το μεγαλύτερο, με επιφάνεια 36.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα και ακολουθείται από τη Χαϊνάν, με επιφάνεια 34.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Η γεωγραφική της θέση είναι πλεονεκτική, με παράλια στον Ειρηνικό που εκτείνονται σε χιλιάδες χιλιόμετρα. Με δυο λόγια, η Κίνα έχει μοναδική και αξιοζήλευτη γεωστρατηγική θέση.

Ως προς τα αποθέματα του υπεδάφους, δεν υπολείπεται, αφού διαθέτει το 12% περίπου των παγκόσμιων ορυκτών αποθεμάτων. Αυτά τα αποθέματα είναι πολλαπλά και διάφορα λόγω της ποικιλίας της γεωγραφίας της, της έκτασης του εδάφους της ορεινές περιοχές, οροπέδια, δάση, πεδιάδες, λεκανοπέδια, λιβάδια, αρόσιμα εδάφη. Έτσι, βρέθηκαν στην Κίνα όλα τα γνωστά πλέον στον κόσμο είδη μεταλλευμάτων: άνθρακας, πετρέλαιο, φυσικό αέριο, ασφαλτούχος σχιστόλιθος, ουράνιο και θόριο. Ωστόσο, η εξαιρετική οικονομική της ανάπτυξη προκάλεσε μαζική εκμετάλλευση των αποθεμάτων της και όχι υποχρεωτικά με πολύ λογικό τρόπο. Όμως, τα αποθέματα δεν είναι ανεξάντλητα. Μέσα σε είκοσι περίπου χρόνια, η κατανάλωση των αποθεμάτων στην Κίνα πολλαπλασιάστηκε επί 3,6.

Συνέπεια αυτής της εξέλιξης είναι η αύξηση των εισαγωγών που καθιερώνει μια κατάσταση εξάρτησης της Κίνας, όπως και την καθιστά ευάλωτη στον τομέα των αποθεμάτων και ιδιαίτερα στον πετρελαϊκό τομέα. Έγινε ο 20ς εισαγωγέας πετρελαίου στον κόσμο το 2003. Κατά τη γνώμη των ειδικών, το ποσοστό ενεργειακής εξάρτησης, από 30% που διαπιστώθηκε το 2001, θα μπορούσε να αυξηθεί σε 90% το 2030, σύμφωνα με τους πιο απαισιόδοξους.

Η Κίνα διαθέτει, επιπλέον, άφθονους υδάτινους πόρους, γεγονός που την τοποθετεί στην 1 η θέση παγκοσμίως. Το ποτάμιο δίκτυό της αποτελείται από 5.000 περίπου μεγάλα και μικρότερα ποτάμια. Ανάμεσα στα πιο γνωστά υδάτινα ρεύματα, μπορούν να αναφερθούν ο Τσανγκτζιάνγκ (Γιανγκτσέ), ο Χουάγκ Χο (Κίτρινος ποταμός) και ο ποταμός Αμούρ. Ο Τσανγκ Τσιάνγκ είναι ο μεγαλύτερος ποταμός της Κίνας και ο τρίτος στον κόσμο μετά το Νείλο και τον Αμαζόνιο, με συνολικό μήκος 6.300 χιλιόμετρα. Αποτελεί επίσης μεγάλη αρτηρία για τις ποτάμιες μεταφορές ανάμεσα στην Ανατολή και στη Δύση, γεγονός που του έδωσε το όνομα «Χρυσή ποτάμια οδός». Ο Χουάγκ Χε, δεύτερος ποταμός της Κίνας, έχει μήκος 5.464 χιλιόμετρα.

Εκτός από αυτά τα φυσικά υδάτινα ρεύματα, διαθέτει μια διάσημη τεχνητή υδάτινη οδό που συνδέει το βορρά με το νότο: τη Μεγάλη Διώρυγα. Η διάνοιξη της άρχισε τον 5ο αιώνα π.χ. και ξεκινάει από το Πεκίνο στο βορρά για να συναντήσει το Χαγκτσόου στο νότο. Με μήκος 1.801 χιλιόμετρα, είναι η μεγαλύτερη και η αρχαιότερη τεχνητή διώρυγα στον

κόσμο.

Ωστόσο, το κινεζικό περιβάλλον δεν έχει γλιτώσει από τις απειλές που αντιπροσωπεύουν η μόλυνση και όλα τα άλλα είδη υποβάθμισης που συνδέονται με τις συνέπειες της εκβιομηχάνισης και της οικονομικής ανάπτυξης. Αυτές οι απειλές είναι ακόμη πιο σοβαρές, επειδή η Κίνα έχει καθυστερήσει ιδιαίτερα στον τομέα της ανακύκλωσης των απορριμμάτων²⁷ των οποίων η αύξηση είναι ανάλογη με την αύξηση της κατανάλωσης. Παρά την υιοθέτηση από την εξουσία διαταγμάτων και νόμων για την προστασία του περιβάλλοντος, το πρόβλημα παραμένει άλυτο. Το μέλημα αυτό εμφανίζεται σχεδόν σε όλη τη χώρα και υπό διαφορετικές μορφές. Οι αρχές σχεδιάζουν να κατασκευάσουν εργοστάσια επεξεργασίας λυμάτων (με τη συνεργασία της Γαλλίας) και τεχνητές λίμνες, εκτός από τα διάφορα προσωρινά μέτρα εξυγίανσης Δυστυχώς, οι ειδικοί είναι απαισιόδοξοι, καθώς φοβούνται μήπως αυτές οι λύσεις αναμονής δεν μπορέσουν να ακολουθήσουν το ρυθμό μόλυνσης σε μια οικονομία με έντονη ανάπτυξη. Προτείνουν τη μείωση της κατανάλωσης του νερού, γνωρίζοντας πως οι Κινέζοι καταναλώνουν περισσότερο νερό ανά κάτοικο το χρόνο από όσο οι Δυτικοί.

Εκτός αυτού, το μείζον περιβαλλοντολογικό ζήτημα τίθεται από την κατασκευή του «φράγματος των τριών φαραγγιών» στον ποταμό Γιανγκτσέ, που χαρακτηρίστηκε ως το «νέο Σινικό Τείχος της τρίτης χιλιετίας», εξίσου ορατό από τη Σελήνη. Το έργο, που άρχισε το 1994, είναι το σημαντικότερο εργοτάξιο του κόσμου, η ολοκλήρωση του οποίου προβλέπεται για το 2009. Αυτό το επίτευγμα θα πρέπει να καταπιεί γύρω στις 13 πόλεις, καμιά εκατοστή κωμοπόλεις, 4.500 χωριά, 8.000 πολιτιστικούς χώρους και δεκάδες χιλιάδες εκτάρια αρόσιμων εδαφών. 120.000 άτομα που μετακινήθηκαν αποζημιώθηκαν από το κράτος. παρά την αντίθεση της Διεθνούς Κοινότητας και την άρνηση χρηματοδότησης της Παγκόσμιας Τράπεζας, το Πεκίνο, πολύ αποφασισμένο να κατασκευάσει το μεγαλύτερο υδροηλεκτρικό συγκρότημα του πλανήτη, συνεχίζει το εργοτάξιο, σύμβολο της δύναμής του, για ένα κόστος 24 δισεκατομμυρίων δολαρίων.

Σκοπός αυτού του φράγματος είναι να πειθαρχήσει τον ποταμό Γιανγκτσέ με τα καταστροφικά αποτελέσματα από την αύξηση της στάθμης του. Επιπλέον, αυτό το οικοδόμημα θα διασφαλίσει σημαντική παραγωγή ενέργειας σε μια χώρα όπου η ζήτηση αυξάνεται με εντυπωσιακό τρόπο: μεταξύ 1990 και 2001, η κατανάλωση ηλεκτρισμού για φωτισμό πολλαπλασιάστηκε επί 3,4, ενώ για χρήση οικιακών συσκευών επί 3,8.

- Ο πλούτος του ανθρώπινου δυναμικού

Αυτός ο πλούτος βρίσκεται κυρίως στο χαρακτήρα και στη νοοτροπία των Κινέζων, λαού εργατικού, πολύ προσηλωμένου στις παραδοσιακές φιλοσοφίες. Ο βουδισμός κηρύσσει την εργασία χωρίς την προσδοκία γήινης ανταμοιβής, ενώ ο κομφουκιανισμός κηρύσσει πειθαρχία και κίνητρο στο μόχθο. Και οι δύο αυτές φιλοσοφίες αποτελούν εξαιρετη βάση για την πρόοδο προς τον καπιταλισμό κινεζικού τύπου που προϋποθέτει ορισμένες θυσίες από την

πλευρά του πληθυσμού. Οι Κινέζοι είναι ικανοί να αντέξουν την προσπάθεια χωρίς να παραπονιούνται ούτε να αποθαρρύνονται, με μια υπομονή και ένα πείσμα που λίγοι άλλοι λαοί ξέρουν να δείχνουν. Αυτό το προτέρημα συνδυάζεται με μια σπάνια ικανότητα αντοχής και προσαρμογής, αρκεί να υπάρχει μια ελπίδα για πλουτισμό και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Επιπλέον, η υπερηφάνεια είναι βασική κινητήρια δύναμη για να επανέλθει η Κίνα σε θέση ισχύος. Οι Κινέζοι, πολύ εύθικτοι, διακατέχονται από ένα αίσθημα ανωτερότητας που οφείλεται στην ακτινοβολία και στην αρχαιότητα του πολιτισμού τους. Οι ηγέτες είναι πολύ αισιόδοξοι. Πιστεύουν πως αν η Κίνα στο παρελθόν έφθασε στην κορυφή, έχει τη συμφύη ικανότητα να φθάσει πάλι.

Ωστόσο, δεν πρέπει να αγνοεί κανείς τη φιλελευθεροποίηση των ηθών που η πολιτική εξουσία, συντηρητική και παραδοσιακή, κατανοεί με μεγάλη δυσκολία. Από τα τέλη της δεκαετίας του '80, η Κίνα βγήκε από μια σκλαβιά τριάντα ετών πουριτανικής αγωγής για να ξυπνήσει σιγά σιγά στην αυτοκρατορία των αισθήσεων. Πριν το 1978, ένας σιδηρούς πουριτανισμός βασιλεύε στη χώρα. Κάθε ευχαρίστηση ήταν «αστική» άρα απαγορευμένη και κάθε σεξουαλικότητα έμενε κρυφή. Άνδρες και γυναίκες θυσίασαν την προσωπική τους ευτυχία στην επανάσταση. Ήταν μια περίοδος που το άτομο ζούσε για την κοινότητα, απαγορεύοντας στον εαυτό του κάθε ιδιωτική ζωή. Οι ομοφυλόφιλοι, που θεωρούνταν άρρωστοι, παραστρατημένοι, καταδικάζονταν συχνά σε καταναγκαστικά έργα, επειδή πρόσβαλλαν τα ήθη. Η πορνεία, που εξαλείφθηκε υπό το κομμουνιστικό καθεστώς, επανέρχεται σήμερα με διαφοροποιημένο και όλο και πιο εμφανή τρόπο. Στον κινηματογράφο, οι ερωτικές σκηνές δε λογοκρίνονται πλέον όπως πριν από μερικά χρόνια. Στους δρόμους του Πεκίνου και της Σαγκάης, βλέπει κανείς φιλάρεσκες νεαρές γυναίκες, ινστιτούτα ομορφιάς, κλινικές πλαστικής χειρουργικής, ζευγάρια στα μπαρ και στις ντισκοτέκ. Η σεξουαλική φιλελευθεροποίηση είναι κυρίως αισθητή στη νέα γενιά των 20-30 ετών για την οποία η έννοια της οικογένειας δεν είναι πλέον η ίδια όπως για τους γονείς. Γάμος ή συγκατοίκηση, οι νέοι αυτοί αναζητούν πάνω από όλα την αγάπη. Αν και η σεξουαλική συμπεριφορά δεν εξελίχθηκε πολύ στην ύπαιθρο, στις πόλεις οι νοοτροπίες άλλαξαν. Πλούτος ενός λαού που, παρά τη μετανάστευση, παραμένει βαθιά αφοσιωμένος στη μητέρα-πατρίδα, όπως μαρτυρεί η συμπεριφορά της ισχυρής διασποράς της, 30 περίπου εκατομμυρίων εκπατρισμένων, εγκατεστημένης σε όλες τις χώρες του κόσμου. Μια πλούσια διασπορά που επενδύει στη χώρα καταγωγής της και που αυξάνει κατά 4% περίπου κάθε χρόνο.

Τα τρία τέταρτα είναι στη Νοτιοανατολική Ασία όπου απέκτησαν οικονομικό κύρος άνευ προηγουμένου, αποτελώντας το 60 με 70% των ΑΕΠ της Ινδονησίας, της Ταϊλάνδης και της Μαλαισίας. Το οικονομικό τους κύρος είναι, γενικά, αντίστροφα ανάλογο με τον αριθμό τους, γεγονός που δημιουργεί καταστάσεις διένεξης στις χώρες υποδοχής. Οι σημερινοί αυτοί ηγήτορες είναι ήδη σύμβουλοι με μεγάλο κύρος στο Πεκίνο και έχουν την τάση να κερδίσουν ακόμα περισσότερη επιρροή στο μέλλον.

Αυτές οι κινεζικές μειοψηφίες της διασποράς, πολιτιστικά ενωμένες (τάση για

ανασύνταξη, για μη ενσωμάτωση), με μεγάλη πείρα στις σύγχρονες τεχνολογίες, δυναμικές σε οικονομικό επίπεδο, βοηθούν τη μητέρα-πατρίδα στη μεταβολή της και στην οικονομική της άνοδο. Η διασπορά είναι η πρώτη πηγή κεφαλαίων για την Κίνα.

Ο πληθυσμός, που για πολύ καιρό χαρακτηριζόταν ως μειονέκτημα εξαιτίας της σημαντικής του αύξησης, σήμερα θεωρείται πλούτος. Υπολογίζεται σε 1,3 δισεκατομμύρια κατοίκους περίπου, δηλαδή γύρω στο 22% του παγκόσμιου πληθυσμού, αν και η 5η απογραφή, 30 που κινητοποιήσε έξι εκατομμύρια άτομα για να πραγματοποιηθεί, αναφέρει 1.273.300.000 Κινέζους. Οι προβλέψεις προαναγγέλλουν 1,6 δισεκατομμύρια Κινέζους για το 2050.

Σύμφωνα με τους δείκτες γονιμότητας, 1,8 κατά μέσο όρο, οι Κινέζες δεν κάνουν πλέον περισσότερα παιδιά από τις Γαλλίδες. Οι δυτικές χώρες δε θα είναι πλέον οι μόνες κατά τη διάρκεια της τρίτης χιλιετίας που θα δουν τον πληθυσμό τους να γερνάει. Με τις προόδους της ιατρικής και την άνοδο του βιοτικού και μορφωτικού επιπέδου, η αναλογία των Κινέζων άνω των 65 ετών αυξήθηκε από 6% το 1965 σε 10% τη δεκαετία του 2000 και θα αυξηθεί σε 23% μέχρι το 2050 σύμφωνα με δημογραφικές αναλύσεις. Η γήρανση του κινεζικού πληθυσμού αρχίζει. Η φυσική δημογραφική αύξηση έπεσε σημαντικά και το ποσοστό γεννητικότητας μειώθηκε σε επίπεδο κατώτερο του ποσοστού αναπλήρωσης, φτάνοντας έτσι τους μέσους όρους των χωρών με χαμηλό επίπεδο γεννητικότητας. Συγχρόνως, το βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού αυξήθηκε σαφώς στο πλαίσιο μιας εμφανούς οικονομικής ανάπτυξης. Οι κυβερνητικές αρχές προσπαθούν να ελέγξουν καλύτερα τη δημογραφική αύξηση ώστε να διασφαλίσουν, για τον νέο αιώνα, μια κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη στο ύψος των φιλοδοξιών τους. Γνωρίζουν ενδεχομένως πως ένας υπερβολικά πολυάριθμος πληθυσμός στον οποίο προστίθενται λιγοστές υποδομές και σχετική ανεπάρκεια πόρων ανά κάτοικο δεν είναι συνθήκες που θα βοηθήσουν την Κίνα να ανακτήσει το μεγαλείο της. Έτσι, δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στη δημογραφία, θέμα πρωταρχικής σημασίας στο πλαίσιο της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Αν και, γενικά, η υπερβολική δημογραφική αύξηση ελέγχθηκε με αποτελεσματικότητα, αντιθέτως, η έλλειψη γυναικών επιδεινώθηκε. Η Κίνα, όπως και η Ινδία, ομολογεί σήμερα μια έλλειψη ισορροπίας στις γεννήσεις υπέρ των αγοριών, που επιδεινώθηκε αριθμητικά και γενικεύτηκε εδαφικά σε σχέση με τις αρχές της δεκαετίας του '90. Αυτό το φαινόμενο, που οι ρίζες του βρίσκονται στην Ιστορία, ενισχύθηκε από τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

Πρέπει να έχει κανείς υπόψη του πως η προτίμηση για τους γιους, υπεραιωνόβια στην Κίνα, βρήκε την πλήρη έκφρασή της με την έναρξη της πολιτικής του ενός παιδιού, το 1979. Αυτή η προτίμηση εκφράστηκε με την παιδοκτονία, την εγκατάλειψη, τη σοβαρή παραμέληση των κοριτσιών. παρά τον σταδιακό μετριασμό αυτής της πολιτικής, οι παλιές πρακτικές παραμένουν, ενώ χρησιμοποιούνται υπερηχογραφήματα, παρ' όλο που η επιλογή των εμβρύων απαγορεύεται διά νόμου. Η συνέπεια αυτού του φαινομένου γίνεται ήδη αισθητή και, όπως φαίνεται, πρέπει να καταδικάσει, στις ερχόμενες δεκαετίες, εκατομμύρια Κινέζους

στην αγαμία. Οι κινεζικές αρχές, έχοντας επίγνωση των κινδύνων που θα μπορούσαν να προκαλέσουν αυτά «τα γυμνά κλαδιά», πήραν διάφορα μέτρα για να αποκαταστήσουν την ισορροπία των γεννήσεων και, επί προθεσμία, τη δημογραφική ισορροπία (προπαγάνδα, απαγορεύσεις, κυρώσεις, πριμ υπό μορφή ισόβιων εισοδημάτων). Έτσι κι αλλιώς ένας νόμος του 2002 επιβεβαίωσε εκ νέου το στόχο για αυστηρό περιορισμό των γεννήσεων, εκτός από κάποιες σπάνιες εξαιρέσεις.

Στο τέλος του έτους 2000, μόνο το 3% του πληθυσμού παραμένει κάτω από το όριο φτώχειας, όμως ο αναλφαβητισμός παραμένει ακόμα διαδεδομένος παρά τις προσπάθειες ανάπτυξης της εκπαίδευσης από το 1949. Το 1990, το 22% του πληθυσμού άνω των 15 ετών είναι αναλφάβητοι, από τους οποίους το 70% είναι γυναίκες. Το 2002, η Κίνα έχει πλέον μόνο 14% αγράμματους στον πληθυσμό άνω των 15 ετών, αποτέλεσμα των προσπαθειών που ανέλαβαν και συνεχίζουν μέχρι σήμερα οι αρχές. Στον τομέα της εκπαίδευσης, η πρόκληση είναι σημαντική. Στα τέλη της δεκαετίας του '70, η κυβέρνηση εφάρμοσε μια εκπαιδευτική πολιτική με στόχο να καλύψει τα δέκα χρόνια απουσίας εκπαιδευτικού συστήματος κατά τη διάρκεια της Πολιτιστικής Επανάστασης, να δώσει οριστικά λύση στις ανεπάρκειες του σχολικού συστήματος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, να αναπτύξει την επαγγελματική και τεχνική εκπαίδευση. Αυτή η πολιτική είχε ως σκοπό, από τη μία πλευρά, να θέσει τις απαραίτητες βάσεις για να υποστηριχθεί μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα η νέα οικονομική πολιτική του εκσυγχρονισμού, από την άλλη, να εξαλείψει τον αναλφαβητισμό. Τέλη του 1990, τα αποτελέσματα που αναμένονταν είναι πολύ θετικά. Για να παραταθεί ένα μόνο παράδειγμα, χάρη στην υποχρεωτική εκπαίδευση μέχρι την ηλικία των 9, που ισχύει από το 1986, μειώθηκε πολύ το ποσοστό του αναλφαβητισμού, που είναι πλέον 1 % σύμφωνα με τις επίσημες κινεζικές πηγές. Ωστόσο, ο μικρός αυτός αριθμός σημαίνει έναν μεγάλο αριθμό παιδιών στην κινεζική κλίμακα (1 εκατομμύριο περίπου).

Κατά τη διάρκεια της τρίτης Εθνικής Συνδιάσκεψης για την εκπαίδευση, που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 1999, παρουσιάστηκαν με σαφήνεια οι στόχοι του σχεδίου δράσης για τα έτη 2000 ως 2010: πρέπει να ενισχυθεί η εκπαίδευση που είναι «το θεμέλιο πάνω στο οποίο επιστήμη και τεχνολογία θα επιτρέψουν να πραγματοποιηθεί ο εκσυγχρονισμός της Κίνας». Όμως η Κίνα προσκρούει στο πρόβλημα χρηματοδότησης.

- Ο πολιτισμικός πλούτος

Ο πολιτισμικός πλούτος της Κίνας που προέρχεται από τη μακρά και πλούσια ιστορία της σε συνδυασμό με το άνοιγμα που εισήγαγε ο Ντενγκ Σιαοπίνγκ επέτρεψαν σημαντική και πολύμορφη ανάπτυξη του τουρισμού τα τελευταία χρόνια.

Πριν, οι τουρίστες ήταν κυρίως επιχειρηματίες και Κινέζοι εγκατεστημένοι στο εξωτερικό. Σήμερα, στην Κίνα έρχονται όλο και περισσότεροι τουρίστες για αναψυχή, λόγω κυρίως του μετριασμού των περιορισμών από τη δεκαετία του '80. Από τις 13 Ιουλίου 2003, επιτρέπεται στους επενδυτές να ανοίγουν ταξιδιωτικά γραφεία στην Κίνα. Αν και

περιορισμένοι, προς το παρόν, ως προς την επιχειρηματική τους ελευθερία, η ύπαρξη αυτών των γραφείων προμηνύει μια νέα άνθηση του τουρισμού στον αιώνα που διανύουμε. Επιπλέον, όλη η Κίνα έχει ανοίξει στον τουρισμό είτε πρόκειται για το Σινικό Τείχος, την Απαγορευμένη Πόλη, την τοποθεσία του Σιάν (Ο Στρατός των Πήλινων Πολεμιστών) είτε για το Θιβέτ που ανοίγει τα σύνορά του. Το ίδιο το Θιβέτ οδήγησε τις αρχές του Πεκίνου να σχεδιάσουν τη διαρρύθμιση του εδάφους ώστε να επιτρέψει καλύτερη πρόσβαση στις διάφορες αυτές τοποθεσίες και σε πολλές περιοχές που μέχρι τότε ήταν δύσκολα προσβάσιμες.

Οι υποδομές στις μεταφορές, γενικά μέτριες, αναπτύσσονται γρήγορα και πρέπει να βελτιωθούν παντού στην Κίνα. Αν και οι μεγάλες πόλεις και οι παράκτιες περιοχές έχουν κατάλληλους δρόμους και αυτοκινητόδρομους, η δυτική χώρα και ορισμένες περιοχές της ενδοχώρας έχουν παλιές υποδομές. Στο πλαίσιο της στρατηγικής ανάπτυξης της Δύσης, η κυβέρνηση εκπονεί μεγάλα σχέδια διαρρύθμισης.

Γενικά και σε εθνική κλίμακα, μπορεί να υποστηρίξει κανείς πως το δίκτυο της χώρας είναι ελάχιστα αναπτυγμένο, αν και στις τουριστικές πόλεις οι αστικές συγκοινωνίες έχουν αναπτυχθεί (υπάρχουν μετρό στο Πεκίνο και στη Σαγκάη) και παρ' όλο που το εναέριο δίκτυο γνώρισε σημαντική πρόοδο από το άνοιγμα της Κίνας και ύστερα. Πράγματι, για πολλά χρόνια (1950-1970), η CAAC (Διοίκηση της Πολιτικής Αεροπορίας της Κίνας) ήταν η μόνη κινεζική αεροπορική εταιρία για τις εθνικές και διεθνείς πτήσεις. Από το άνοιγμα, στα τέλη της δεκαετίας του '70, το εσωτερικό δίκτυο, που βρέθηκε απότομα αντιμέτωπο με τη μαζική τουριστική ροή, υποχρεώθηκε να προσαρμοστεί και να ανανεωθεί. Δημιουργήθηκαν πολλές εταιρίες³⁴ και γύρω στα σαράντα αεροδρόμια είναι υπό κατασκευή. Η Air China, που διαθέτει ήδη 125 αεροσκάφη που πραγματοποιούν 3.300 τακτικές πτήσεις την εβδομάδα σε 386 γραμμές, αναδιοργανώνεται για να γίνει μέχρι το 2020 η μεγαλύτερη αεροπορική εταιρία παγκοσμίως. Η φιλοδοξία αυτή αποκαλύφθηκε στο κοινό από τον πρόεδρό της, Λι Τζιασιάνγκ, στα μέσα Σεπτεμβρίου του 2003.

Αντιθέτως, το σιδηροδρομικό δίκτυο και οι χερσαίες οδοί κάθε άλλο παρά εξυπηρετούν το σύνολο της χώρας ή χρησιμοποιούνται με ευκολία. Από τη μια μεριά, τα τρένα δεν έχουν μεγάλη ταχύτητα (60 με 80 χιλιόμετρα την ώρα κατά μέσο όρο), χρειάζονται συχνά αρκετές ημέρες για να διασχίσουν τις αποστάσεις, από την άλλη, οι δύο πρώτοι άξονες αυτοκινητοδρόμων άνοιξαν μόλις το 1990 (Πεκίνο-Τιεντζίν και Σενγιάνγκ-Νταλιέν) και αντιπροσωπεύουν μόνο 400 χιλιόμετρα απόσταση. Άλλα τμήματα είναι τώρα υπό κατασκευή. Αποφασισμένες να αναπτύξουν το σιδηροδρομικό δίκτυο, κυρίως στη Δύση, να αυξήσουν την ικανότητα μεταφορών και να βελτιώσουν τις σιδηροδρομικές υποδομές, οι αρχές του Πεκίνου ανακοίνωσαν, το Σεπτέμβρη του 2003, την έναρξη ταχύρυθμου εκσυγχρονισμού των σιδηροδρομικών γραμμών στο σύνολο της χώρας. Αυτό το σχέδιο πρέπει, υποτίθεται, να υλοποιηθεί μέχρι το 2020, αυξάνοντας κυρίως την ταχύτητα των τρένων.

1.2 Εσωτερικές εξελίξεις της Κίνας

Πολιτικό Σύστημα-Ηγεσία

Το 17ο Συνέδριο του ΚΚΚ (2.200 μέλη, 15-21 Οκτωβρίου 2007) εξέλεξε, για την επόμενη πενταετία, τα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής από την οποία προήλθε ο Γενικός Γραμματέας του Κόμματος Hu Jintao. Ο Πρόεδρος της Κίνας και Γ.Γ του Κόμματος ηγείται του Politburo και της 9μελούς Διαρκούς Επιτροπής του, που είναι και το ανώτατο όργανο της χώρας. Ανάμεσα στα μέλη του, οι XI Jinping και LI Keqiang, αναμένεται να ηγηθούν της «Πέμπτης Γενιάς» της Κίνας. Κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου ενεγράφη στον Καταστατικό Χάρτη η πολιτική θεωρία του Hu Jintao περί «επιστημονικής ανάπτυξης» (ισορροπημένη ανάπτυξη, περιβάλλον, ενέργεια) προς θεραπεία των ανισοτήτων προωθώντας ένα βιώσιμο τρόπο ανάπτυξης.

Κοινωνικο-οικονομικά

Η Κίνα είναι η 2η σε μέγεθος οικονομία στον κόσμο, μετά τις ΗΠΑ. Το 2006, το ΑΕΠ ανήλθε σε 2,09 τρισ. ευρώ και ο ρυθμός ανάπτυξης σε 10,7%. Ο πληθωρισμός κυμάνθηκε στο 1,5% και η ανεργία ανήλθε σε 4,1%. Οι εξαγωγές έφθασαν τα 969,1 δισ. δολ. ΗΠΑ και οι εισαγωγές τα 791,6 δισ. δολ. ΗΠΑ.

Η θεαματική οικονομική ανάπτυξη ευνόησε ορισμένες γεωγραφικές περιοχές και κοινωνικές ομάδες, προκαλώντας σοβαρές κοινωνικές και περιφερειακές ανισότητες. Οι ασθενέστερες τάξεις, αγρότες και οικονομικοί μετανάστες στα μεγάλα αστικά κέντρα, στερούνται στοιχειώδους κοινωνικής προστασίας και άλλων προνοιών (συντάξεις, υγειονομική περίθαλψη, δωρεάν παιδεία).

Ο Πρόεδρος Hu Jintao, έχει προβάλει από καιρό την ιδέα δημιουργίας της «αρμονικής κοινωνίας», που αποσκοπεί πρωτίστως στην θεραπεία των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων. Η νέα πολιτική φιλοσοφία (νέο 5ετές πρόγραμμα με ιδιαίτερα αυξημένο προϋπολογισμό για τη μείωση ανισοτήτων) υιοθετήθηκε τον Μάρτιο 2006.

1.3 Εξωτερικές εξελίξεις της Κίνας

Η Κίνα απαιτεί την εκ των προτέρων αποδοχή από τα άλλα κράτη της αρχής της «μίας Κίνας», τη μη σύναψη διπλωματικών σχέσεων με την Ταϊβάν και αντιτίθεται σθεναρά σε κάθε προσπάθεια της Ταϊβάν που θα μπορούσε να συνδεθεί με αναγνώρισή της ως χωριστής κρατικής οντότητας.

Κίνα και ΗΠΑ: Κυριότερο σημείο εστίασης της εξωτερικής πολιτικής και ασφαλείας της Κίνας αποτελούν οι ΗΠΑ. Σταθερή πολιτική Ουάσινγκτον κατά μονομερούς αλλαγής status quo σε ζήτημα Ταϊβάν με καταδικαστικές δηλώσεις ταϊβανικού δημοψηφίσματος και αυστηρές δηλώσεις κατά

πρωτοβουλιών Ταϊπέι, που ικανοποίησαν κινεζική ηγεσία. ΗΠΑ θέτουν γενικότερα θέμα σεβασμού ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κίνα, χωρίς όμως αυτό να προκαθορίζει σύνολο σχέσεων.

Κίνα και Ταϊβάν: Για το Πεκίνο, η Ταϊβάν αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της Λαϊκής Κίνας, μία επιπλέον επαρχία. Κατά τις πρόσφατες προεδρικές εκλογές στην Ταϊβάν [22 Μαρτίου], επικράτησαν οι Εθνικιστές του Kuomintang ενώ και τα δύο δημοψηφίσματα για την είσοδο της νήσου στον ΟΗΕ απορρίφθηκαν καθώς δεν συγκέντρωσαν το απαιτούμενο ποσοστό ψήφων. Ο πληθυσμός επέλεξε την διατήρηση του status quo, αποκηρύσσοντας την συγκρουσιακή πολιτική του προηγούμενου Προέδρου. Στις 12 Απριλίου τ.ε ο νεοεκλεγείς αντιπρόεδρος της Ταϊβάν, Vincent Siew, είχε συνάντηση με τον Πρόεδρο της Κίνας, Hu Jintao, στο περιθώριο της ετήσιας Διάσκεψης του BOAO Forum, στη νήσο Hainan της Κίνας με αντικείμενο την διερεύνηση της ενίσχυσης των εμπορικών και οικονομικών ανταλλαγών. Στην Αθήνα λειτουργεί «Γραφείο Αντιπροσωπείας» της Ταϊβάν.

Κίνα και Ιαπωνία: Παρά την θεαματική άνοδο των οικονομικών σχέσεων τους και την παρουσία από βμήνου αμοιβαίας επιθυμίας κατανόησης, οι πολιτικές σχέσεις των δύο χωρών χαρακτηρίζονται από την επιπεδωμένη και στις δύο πλευρές δυσπιστία. Ο σινο-ιαπωνικός στρατηγικός διάλογος συνεχίζεται με πιθανότητα ουσιαστικής αναβάθμισης των σχέσεων.

Κίνα και Ινδία: Είναι δύο χώρες της Ασίας που ανταγωνίζονται ευθέως η μία την άλλη για τον ρόλο της περιφερειακής μεγάλης δύναμης. Οι σχέσεις τους χαρακτηρίζονται από δυσπιστία και αντιπαράθεση, με κύρια στοιχεία την διαμάχη για την ινδο-σινική μεθόριο στα Ιμαλάια καθώς και την ινδο-αμερικανική προσέγγιση, που επισφραγίσθηκε με την Πυρηνική Συμφωνία 123 (Ιούλιος 2007). Η αλματώδης αύξηση του εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών τα τελευταία χρόνια, αποτελεί σημαντικό παράγοντα βελτίωσης των διμερών τους σχέσεων, πιθανώς και των πολιτικών.

Κίνα και Ρωσία: Οι σχέσεις είναι πολύπλευρες και, για πρώτη φορά, μετά από μεγάλο χρονικό διάστημα, ελεύθερες κρίσεων σε επίπεδο πολιτικής ασφαλείας. Με το διαμελισμό της Σοβιετικής Ένωσης, οι ιδεολογικοί ανταγωνισμοί παρήλθαν.

Κίνα και Κορεατική Χερσόνησος: Η βορειοκορεατική πυρηνική κρίση προσθέτει ένα ακόμη πρόβλημα ασφαλείας για την Κίνα η οποία, παρά τις επιφυλάξεις της έναντι του βορειοκορεατικού καθεστώτος, ενεργεί ως προστάτιδα της Βορείου Κορέας. Το Πεκίνο έχει συμφέρον να αποτρέψει την κατάρρευση του βορειοκορεατικού καθεστώτος. Η συμμετοχή της ως διαμεσολαβητή στις Εξαμερείς Συνομιλίες έχει αναβαθμίσει σημαντικά το διπλωματικό της status.

Κίνα και χώρες ASEAN: Η Κίνα μοιράζεται τα νότια σύνορά της με τις χώρες ASEAN, όπου ενδιαφέρεται να αυξήσει την επιρροή της μέσω διμερών και πολυμερών σχέσεων. Μέσω της οικονομικής προσέγγισης, το Πεκίνο προσπαθεί να μειώσει την αμερικανική επιρροή και συγχρόνως να αποκτήσει ερείσματα στην εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων στον βυθό της Νοτίου Σινικής

Θάλασσας.

Κίνα και χώρες Αφρικής: Με σκοπό την αναζήτηση περισσότερων ενεργειακών πόρων προς κάλυψη των αναγκών της συνεχώς αυξανόμενης αναπτυξιακής της πορείας, η Κίνα στρέφεται ήδη προς τις αφρικανικές χώρες, μέσω αύξησης επιρροής της σε περιφερειακούς αφρικανικούς οργανισμούς, πολιτιστικής διείσδυσης και παροχής αναπτυξιακής βοήθειας.

Κίνα και ΕΕ: Μεταξύ των στοιχείων της Πολιτικής της ΕΕ για την Κίνα, σημειώνονται: α) ο χαρακτηρισμός της Κίνας ως «Στρατηγικού εταίρου» της ΕΕ και β) η αντιμετώπιση της Κίνας ως ενιαίου συνόλου (One China Policy), δηλαδή ενιαία αντιμετώπιση των εδαφών που ανήκουν στην Κίνα (Ταϊβάν, Χονγκ-Κονγκ, κλπ) ασχέτως των ειδικών καθεστώτων που μπορεί να απολαμβάνουν και επίσης, βάσει της αρχής της επίλυσης των διαφορών με τα εδάφη αυτά με ειρηνικά μέσα.

Αρκετά κράτη-μέλη της ΕΕ υποστηρίζουν την άρση του embargo όπλων κατά της Κίνας με παράλληλη αναθεώρηση του Κώδικα Συμπεριφοράς (Code of Conduct). Εξάλλου, η διατήρησή του δεν ανταποκρίνεται στη νέα, υπό διαμόρφωση, στρατηγική εταιρική σχέση ΕΕ-Κίνας.

1.3.1 Η σημασία των Ολυμπιακών Αγώνων του Πεκίνου 2008 για την Κίνα

Για την Κίνα, η Ολυμπιάδα του Πεκίνου αποτελεί τη χρυσή ευκαιρία να κεφαλαιοποιήσει σε επίπεδο διεθνών εντυπώσεων όλη την εντυπωσιακή πρόοδο των τελευταίων δεκαετιών και να στείλει τα δικά της μηνύματα ως μια παγκόσμια ηγετίδα δύναμη του παρόντος και όχι απλώς ενός μακρινού ακόμη μέλλοντος. Μηνύματα που απευθύνονται τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό της χώρας.

Ένα από τα πρώτα στοιχεία που εκμεταλλεύτηκαν οι Κινέζοι μετά την ανάληψη της διοργάνωσης ήταν το γεγονός πως οι Ολυμπιακοί Αγώνες συνιστούν ένα κατεξοχήν κώδικα ιδεών, συμπεριφορών του λεγόμενου δυτικού κόσμου. Αυτό το δεδομένο η Κίνα θέλησε να το αξιοποιήσει ως γέφυρα επικοινωνίας με το ακροατήριό της στη Δύση, προβάλλοντας με έμφαση το επιχείρημα της συνάντησης δύο αρχαίων πολιτισμών: του ελληνικού (κατεξοχήν θεωρούμενου ως μήτρα του σύγχρονου δυτικού) και του κινεζικού. Γι' αυτό το λόγο είναι διαρκείς και συχνές οι αναφορές στον (συμπαθή στη Δύση) αρχαίο κινεζικό πολιτισμό, αλλά και η προβολή του σχήματος σύμφωνα με το οποίο το Πεκίνο παίρνει τη σκυτάλη από την Αθήνα. Σε συμβολικό επίπεδο, πέραν της διασύνδεσης των δύο αρχαίων κέντρων πολιτισμού, η μετάβαση αυτή θα μπορούσε να εκληφθεί και ως μήνυμα από την Κίνα για τη μετατόπιση του κέντρου βάρους των σύγχρονων παγκόσμιων ισορροπιών από τη Δύση στην Ανατολή.

Με την εντυπωσιακή υποδομή διεξαγωγής των Αγώνων η Κίνα θέλησε να δώσει ένα σαφές δείγμα των οικονομικών και τεχνολογικών δυνατοτήτων της. Τριάντα χρόνια σταθερά εντυπωσιακής ανάπτυξης αντικατοπτρίζονται σε αυτή των κολοσσιαίων απαιτήσεων διοργάνωση.

Η προσπάθεια της κινεζικής ηγεσίας να χρησιμοποιήσει την Ολυμπιακή διοργάνωση ως

καθρέπτη της οικονομικής της ισχύος γίνεται φανερό από το γεγονός και μόνο πως δαπανήθηκαν για αυτή περίπου 35 δις. Δολάρια, ποσό που καταρρίπτει κάθε ρεκόρ προηγούμενης διοργάνωσης.

Τα τελευταία χρόνια στις απαιτήσεις μιας τέτοιας διοργάνωσης συμπεριλαμβάνεται (μετά και την έξαρση της διεθνούς τρομοκρατίας από το 2001 και έπειτα) και το ζήτημα της ασφάλειας. Σε αυτό τον τομέα οι Κινέζοι στέλνουν το δικό τους μήνυμα στη Δύση. Το μήνυμα είναι ξεκάθαρο: Η Κίνα διαθέτει την τεχνογνωσία, την οργάνωση, την εκπαίδευση και το ανθρώπινο δυναμικό που απαιτείται για να φέρει εις πέρας το απαιτητικό αυτό έργο. Η αυτοπεποίθηση της Κίνας σε θέματα ισχύος και ασφάλειας είναι δεδομένη και είναι άλλωστε η απαραίτητη προϋπόθεση για μια χώρα που φιλοδοξεί να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στη διεθνή σκηνή.

Για το Κινεζικό καθεστώς η Ολυμπιάδα αποτελεί ταυτόχρονα μια επιχείρηση αποστολής μηνυμάτων και στο εσωτερικό της χώρας. Με το κύρος και τη διεθνή προβολή της διοργάνωσης ευελπιστεί να καλλιεργήσει στους Κινέζους πολίτες ένα νέο αίσθημα πατριωτισμού και αφοσίωσης στο καθεστώς.

1.4 Διμερείς σχέσεις Ελλάδας - Κίνας

Οι σχέσεις Ελλάδος-Κίνας ευρίσκονται σε άριστο επίπεδο, χαρακτηρίζονται από συχνές ανταλλαγές επισκέψεων, ενώ έχουν συναφθεί συμφωνίες συνεργασίας, στον οικονομικό, τουριστικό, εμπορικό, επιστημονικό, τεχνολογικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και τομέα ασφαλείας. Οι δύο χώρες έχουν εκφράσει, σε διάφορες ευκαιρίες, την επιθυμία τους για περαιτέρω σύσφιξη των σχέσεων και ανάπτυξη της συνεργασίας σε όλους τους τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος. Έχει υπογραφεί Κοινή Δήλωση Συνολικής Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης (Ιανουάριος 2006).

- Πολιτικές Σχέσεις

Η επίσκεψη του Πρωθυπουργού στην Κίνα (19 - 21 Ιανουαρίου 2006) υπήρξε ιδιαίτερα επιτυχής, δεδομένου ότι έδωσε την ευκαιρία, αφενός μεν να επιβεβαιωθεί το άριστο κλίμα στις διμερείς σχέσεις Ελλάδος-Κίνας, αφετέρου δε, να προωθηθεί έτι περαιτέρω, η συνεργασία των δύο χωρών μέσω της υπογραφής της ανωτέρω Κοινής Δήλωσης, η οποία καθορίζει τους τομείς συνεργασίας στους οποίους θα δοθεί προτεραιότητα, όπως το διμερές εμπόριο, η ναυτιλία, ο τουρισμός, η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, οι μορφωτικές σχέσεις και ο πολιτισμός, Μνημονίου Κατανόησης στον τομέα των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, Μνημονίου Κατανόησης για το Πολιτιστικό Έτος της Ελλάδας, Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ Επιχειρησιακού Συμβουλίου Ελλάδος-Κίνας και του Κινεζικού Συμβουλίου προώθησης Διεθνούς Εμπορίου, Προγραμματικής συμφωνίας για εξαγωγή φωσφορικών λιπασμάτων στην Κίνα.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης της Υπουργού Εξωτερικών στην Κίνα (8-13 Μαΐου 2007) για τον εορτασμό των 35 χρόνων διπλωματικών σχέσεων, δόθηκε μεγαλύτερη πολιτική ώθηση στην υλοποίηση της Συνολικής Στρατηγικής Σχέσης Ελλάδος Κίνας. Συζητήθηκαν η ανεύρεση

τρόπων εξισορρόπησης του εμπορικού ισοζυγίου και αύξησης των ελληνικών εξαγωγών προς την Κίνα, η μεταφορά τεχνογνωσίας για την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων του Πεκίνου και η αύξηση του τουριστικού ρεύματος προς την Ελλάδα. Επιπλέον, υπεγράφη διευρυμένο Πρωτόκολλο Πολιτικών Διαβουλεύσεων μεταξύ των δύο Υπουργών Εξωτερικών, καθώς και Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ του ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών και του κινεζικού φορέα προώθησης εξαγωγών (CCPIT).

- Στάση Κίνας επί Ελληνικών Θεμάτων

ΠΓΔΜ: η Λ.Δ της Κίνας, λόγω κοινών πολιτικών θέσεων με τέως Γιουγκοσλαβία αναγνώρισε την ΠΓΔΜ ως «Δημοκρατία της Μακεδονίας» (1993). Έκτοτε σε ανταλλαγές επισήμων επισκέψεων εκατέρωθεν υπογράφηκαν Κοινές Δηλώσεις περί πλήρους υποστήριξης Κίνας για θέσεις ΠΓΔΜ στο ονοματολογικό. Επί ευκαιρία της τελευταίας Κοινής Δήλωσης μεταξύ Προέδρων δύο χωρών στο Πεκίνο (12.07), και σύγχρονες απαιτήσεις Κίνας εκ μέρους μας περί μη αναγνώρισης δικαιώματος Ταϊβάν να γίνει μέλος ΗΕ, και αφού βασιστήκαμε σε Κοινή μας Δήλωση Συνολικής Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης (2006) περί μη υποστήριξης Ταϊβάν για το σκοπό αυτό, σε σοβαρά διαβήματά μας τόσο προς τον κινέζο Πρέσβη στην Αθήνα όσο και προς ΥΠΕΞ Κίνας ζητήθηκε πιεστικά η μη υποστήριξη της ΠΓΔΜ περί ονοματολογικού. Το επίσημο ειδησεογραφικό πρακτορείο Κίνας για πρώτη φορά χρησιμοποιεί για τη χώρα αυτή το όνομα FYROM [Φ:212.4/57/ΑΣ234 έγγραφο Πρεσβείας Πεκίνου].

Ελληνοτουρκικές σχέσεις: Η Κίνα διατηρεί φιλικές σχέσεις με Ελλάδα και Τουρκία και δε λαμβάνει θέση στις ελληνοτουρκικές διαφορές, τηρώντας στάση ίσων αποστάσεων. Προσπαθεί να εξισορροπήσει, αφενός την επιθυμία της να ισχυροποιηθεί το Διεθνές Δίκαιο στην διεθνή πρακτική και, αφετέρου, τις συγκεκριμένες γεωπολιτικές και οικονομικές παραμέτρους, που την υποχρεώνουν να αντιμετωπίζει «ρεαλιστικά» την Τουρκία.

Κυπριακό: Η Κίνα έχει ταχθεί υπέρ της ανεξαρτησίας, κυριαρχίας, εδαφικής ακεραιότητας και του ενιαίου και αδέσμευτου χαρακτήρα της Κυπριακής Δημοκρατίας ενώ, κατά το παρελθόν, έχει καταδικάσει κάθε μονομερή αποσχιστική ενέργεια των Τουρκοκυπρίων. Υποστηρίζει, κατά πάγιο τρόπο, την ανάγκη βασικής διαρκούς λύσεως, βάσει των Ψηφισμάτων και των Αποφάσεων των Η.Ε. και έχει υποστηρίξει τις μεσολαβητικές προσπάθειες προς επίτευξη «δίκαιης και βιώσιμης λύσεως».

- Στάση Ελλάδος επί Κινεζικών Θεμάτων

Ταϊβάν: Όπως και οι άλλες χώρες της ΕΕ, έτσι και η Ελλάδα, ακολουθεί την πολιτική της Μίας Κίνας, και έτσι δεν διατηρεί διπλωματικές σχέσεις με την Ταϊβάν. Υποστηρίζει την επίλυση των κυριαρχικών διαφορών μεταξύ της Ταϊβάν και της ηπειρωτικής Κίνας με ειρηνικά μέσα.

Άρση του εμπάργκο όπλων της ΕΕ κατά της Κίνας: Η Ελλάδα υποστηρίζει την άρση τού εμπάργκο όπλων της ΕΕ κατά της Κίνας, με την παράλληλη αναθεώρηση του «Κώδικα Συμπεριφοράς», θεωρώντας ότι η διατήρησή του δεν ανταποκρίνεται στην στρατηγική σχέση της

ΕΕ με την Κίνα.

- Οικονομική, Εμπορική, Ναυτιλιακή και Τουριστική Συνεργασία Ελλάδος-Κίνας

Ο όγκος του διμερούς εμπορίου έχει υπερδιπλασιασθεί τα τελευταία χρόνια ενώ υπάρχουν εξαιρετικές προοπτικές για την ανάπτυξη των επενδύσεων και της συνεργασίας στον ευρύτερο οικονομικό-γεωγραφικό χώρο των δύο χωρών, ιδιαίτερα μετά την σύγκληση της 9ης Μικτής Διυπουργικής Επιτροπής στο Πεκίνο, το Νοέμβριο 2005, η οποία διευρύνει τις δυνατότητες συνεργασίας στον οικονομικό, εμπορικό, επενδυτικό, ναυτιλιακό και τουριστικό τομέα.

Κατά την επίσκεψη του Έλληνα Πρωθυπουργού, τον Ιανουάριο 2006, διαπιστώθηκε ότι διανοίγονται ευρύτερες προοπτικές στον ναυτιλιακό τομέα. Ο Πρωθυπουργός κάλεσε τους Έλληνες πλοιοκτήτες να αξιοποιήσουν κινεζικά πληρώματα σε ελληνικά πλοία και να αυξήσουν τον αριθμό ναυπηγήσεων και επισκευών σε κινεζικά ναυπηγεία ενώ οι κινεζικές αρχές προτίθενται να ενθαρρύνουν τις επενδύσεις στους ελληνικούς λιμένες και τη χρήση τους ως κέντρων διαμετακόμισης του κινεζικού Εμπορίου προς την Κεντρική Ανατολική Ευρώπη. Ειδικότερα, η ναυτιλιακή κινεζική εταιρεία COSCO, έχοντας την υποστήριξη της κινεζικής πολιτικής ηγεσίας, έχει, κατά καιρούς, εκφράσει σε εκπροσώπους της ελληνικής Πολιτείας το έντονο ενδιαφέρον της για τη συμμετοχή της στη δημιουργία υποδομής τμημάτων των λιμένων Πειραιά και Θεσσαλονίκης.

Ως προς τους τομείς της οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας, κατά τη διάρκεια του Επιχειρηματικού Συνεδρίου της Σαγκάης, τονίστηκαν στους τοπικούς επιχειρηματίες οι προοπτικές για δραστηριοποίηση στην ελληνική αγορά, καθώς και οι προοπτικές που διανοίγονται για Έλληνες επιχειρηματίες να δραστηριοποιηθούν στην ραγδαίως αναπτυσσόμενη κινεζική αγορά.

Οικονομικές και Εμπορικές Σχέσεις:
-Εμπόριο:

Εμπορικό Ισοζύγιο Ελλάδας-Κίνας σύμφωνα με τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία της Κίνας σε χιλιάδες Δολάρια ΗΠΑ

2000				2001			
Σύνολο	Ελληνικές Εισαγωγές	Ελληνικές Εξαγωγές	Ισοζύγιο	Σύνολο	Ελληνικές Εισαγωγές	Ελληνικές Εξαγωγές	Ισοζύγιο
626.770	578.700	48.070	-530.630	752.320	693.820	58.500	-635.320

2002				2003			
Σύνολο	Ελληνικές Εισαγωγές	Ελληνικές Εξαγωγές	Ισοζύγιο	Σύνολο	Ελληνικές Εισαγωγές	Ελληνικές Εξαγωγές	Ισοζύγιο
787.000	731.950	55.600	-676.350	1.188.300	1.113.640	74.670	-1.038.970

2004 Ιανουαρίου - Οκτωβρίου			
Σύνολο	Ελληνικές Εισαγωγές	Ελληνικές Εξαγωγές	Ισοζύγιο
1.186.620	1.115.520	71.100	-1.044.420

Τα στατιστικά στοιχεία της Λ. Δ. της Κίνας δεν συμπεριλαμβάνουν το Χονγκ Κονγκ και το Μακάο.

Οι κυριότερες εξαγωγές και εισαγωγές της χώρας μας για το πρώτο εξάμηνο του 2004, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της ΕΣΥΕ καλύπτουν την περίοδο Ιανουαρίου – Ιουνίου και είναι οι ακόλουθες:

Ελληνικές Εξαγωγές ά εξαμήνου 2004		Ελληνικές Εισαγωγές ά εξαμήνου 2004	
Προϊόν	Αξία σε χιλ. \$	Προϊόν	Αξία σε χιλ. \$
Μάρμαρα	1.0329,0	Κλιματιστικά	63.085,2
Ταινίες αργιλίου	3.101,2	Πλαστικές τσάντες-σάκοι	28.537,4
Ολοκληρωμένα κυκλώματα	2.332,4	Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές	18.756,9
Βαμβάκι	2.115,6	Συσκευές DVD, VIDEO κλπ.	15.202,9
Θραύσματα χαλκού	1.585,5	Παιχνίδια	13.653,0
Θραύσματα αργιλίου	1428,6	Καπέλα κλπ	12.728,5
Λάδια πετρελαίου	719,1	Πλαστικά τεχνουργήματα γραφείου	11.085,9
Μέρη μηχανών μέτρησης ηλεκτρικού	491,9	Είδη κρουνοποιίας	9.779,6
Χρωστικές ύλες	444,9	Εξαρτήματα ηλ. υπολογιστών	9.742,5
ΣΥΝΟΛΟ	28.410,1		827.624,8

(Πηγή: ΕΣΥΕ Νοέμβριο 2004)

Ελληνικές επενδύσεις (FDI): Σύμφωνα με το Υπουργείο Εμπορίου της Κίνας, το σύνολο των Ελληνικών επενδύσεων, από το 1992 μέχρι τέλη Σεπτεμβρίου 2004, αναλύονται σε 49 επενδυτικά έργα, με συμβατικό συνολικό κεφάλαιο 1,10 δισεκ. Δολαρίων ΗΠΑ και με υλοποιημένες επενδύσεις της τάξης των 58,49 εκατομ. Δολαρίων ΗΠΑ.

Τα στοιχεία των 3 τελευταίων ετών παρατίθενται στον κατωτέρω πίνακα:

Άμεσες Επενδύσεις Ελλάδας	Ξένες (FDI)	Αριθμός Έργων	Contracted Direct Investment	Actual FDI
2002 Jan - Dec		4	US\$ 8.420.000	US\$ 6.170.000
2003 Jan - Dec		6	US\$ 2.530.000	US\$ 1.770.000
2004 Jan - Oct.		3	US\$ -2.030.000	US\$ 28.190.000

Τομείς κυρίου Ελληνικού ενδιαφέροντος: μάρμαρα, εξορύξεις πρώτων υλών, πλαστικά, βιομηχανία μετάλλων, είδη ρουχισμού.

Οι οικονομικές και εμπορικές σχέσεις απετέλεσαν το βασικό αντικείμενο των εργασιών της 9^{ης} Συνόδου της Μεικτής Διυπουργικής Επιτροπής Οικονομικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας μεταξύ Ελλάδος και Κίνας, τα επιτυχή αποτελέσματα της οποίας περιλαμβάνονται στα Συμφωνημένα Πρακτικά της Συνόδου, Πεκίνο, 29.11.2005.

Η Ελλάδα συμμετείχε ως τιμώμενη χώρα, στις αρχές Νοεμβρίου 2007, στην Διεθνή Έκθεση Τουρισμού στην Κουνμίγκ ενώ συμμετέχει και στη Διεθνή Έκθεση Σαγκάης.

Στις 28 Νοεμβρίου 2007 εγκαινιάστηκε η λειτουργία αεροπορικής σύνδεσης Αθήνας - Πεκίνου μέσω Ντουμπάι από τον κινεζικό αερομεταφορέα Air China, μεγάλης σημασίας για την ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού, καθόσον οι προβλέψεις είναι ότι, μέχρι το 2020, θα ταξιδεύουν στο εξωτερικό 100 εκατ. Κινέζοι τουρίστες.

- Πολιτιστική Συνεργασία Ελλάδος-Κίνας

Στον πολιτιστικό τομέα, η ισχύουσα Συμφωνία Πολιτιστικής Συνεργασίας και τα σχετικά

Προγράμματα Πολιτιστικών Ανταλλαγών αποτελούν τη βάση των διμερών σχέσεων. Ιδιαίτερα σημαντική για τη διμερή συνεργασία είναι η μελέτη των ελληνικών γραμμάτων και γλώσσας από Κινεζικά Πανεπιστήμια και Ιδρύματα, όπως η Έδρα Νεοελληνικής Γλώσσας στο Πανεπιστήμιο της Σαγκάης. Λειτουργεί, επίσης, Κέντρο Ελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Πεκίνου, ενώ για πρώτη φορά το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 ξεκίνησε να λειτουργεί το Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας στο Πανεπιστήμιο Ξένων Γλωσσών του Πεκίνου. Εν γένει, ελληνικά Πανεπιστήμια βρίσκονται στο στάδιο επαφών με αντίστοιχα Κινεζικά, ενώ υπεγράφη Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ των Πανεπιστημίων Αθηνών και Πεκίνου.

Κατά την επίσκεψη του Έλληνα Πρωθυπουργού στη Κίνα [Ιανουάριος 2006], συμφωνήθηκε όπως οι αρμόδιες αρχές των δύο χωρών αρχίσουν διαβουλεύσεις για την προοπτική σύστασης, αμοιβαίως, πολιτιστικών κέντρων.

Το Πολιτιστικό Έτος της Ελλάδος στην Κίνα (2007-2008) εγκαινιάστηκε τον Οκτώβριο 2007. Το γεγονός ότι το Έτος της Ελλάδος στην Κίνα συμπίπτει χρονικά με την διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων στο Πεκίνο, παρείχε ιδιαίτερες δυνατότητες προβολής της χώρας μας.

- Συνεργασία των Κοινοβουλίων Ελλάδας-Κίνας

Συनेστήθη πρόσφατα Επιτροπή Ελληνο-Κινεζικής Φιλίας στο Ελληνικό Κοινοβούλιο.

Ομογένεια:

Δέκα Έλληνες υπήκοοι είναι εγγεγραμμένοι στο βιβλίο μητρώου του Προξενικού Γραφείου της Πρεσβείας. Εκτιμάται ότι περίπου εκατό Έλληνες διαμένουν σε διάφορες πόλεις της Κίνας (Σαγκάη, Καντόνα, Χονγκ Κονγκ). Στο Χονγκ Κονγκ εδρεύει η υπαγόμενη στο Οικουμενικό Πατριαρχείο Ιερά Μητρόπολη Χονγκ Κονγκ και Νοτιοανατολικής Ασίας.

- Ολυμπιακοί Αγώνες Πεκίνο-2008

Η Ελλάδα και η Κίνα υπέγραψαν Μνημόνια Κατανόησης στον τομέα της ασφάλειας και στον τομέα της ολυμπιακής συνεργασίας. Διανοίχτηκαν, ως εκ τούτου, σημαντικές προοπτικές συνεργασίας των χωρών μας, ώστε η ελληνική εμπειρία από την διοργάνωση των Αγώνων να συμβάλει ουσιαστικά στην άρτια προετοιμασία και επιτυχή διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων του Πεκίνου.

- Συνεργασία στον Τομέα Ασφάλειας Ελλάδος-Κίνας

Η Ελλάδα και η Κίνα υπέγραψαν Συμφωνία Αστυνομικής Συνεργασίας για την καταπολέμηση του εγκλήματος, ειδικότερα σε τομείς τρομοκρατίας, παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και οργανωμένου εγκλήματος, αναβαθμίζοντας ουσιαστικά την προηγούμενη Συμφωνία του 1995.

- Συνεργασία Ελλάδος-Κίνας στα Βαλκάνια

Οι δύο χώρες έχουν αρχίσει έναν κύκλο διαβουλεύσεων [Νοέμβριος 2006] σε θέματα των Βαλκανίων, με επίκεντρο το θέμα του Κοσσυφοπεδίου.

Σχετικά με το Κόσσοβο, η παράμετρος που βαραίνει καθοριστικά τη στάση του Πεκίνου δεν παύει να

είναι το θέμα της Ταϊβάν. Το Πεκίνο δεν ανεγνώρισε διμερώς το Κόσσοβο. Εκπρόσωπος του κινεζικού ΥΠΕΞ εξέφρασε «σοβαρή ανησυχία» για μονομερή ανακήρυξη ανεξαρτησίας του Κοσσόβου, δηλώνοντας ότι η διευθέτηση του ζητήματος σχετίζεται με βασικούς κανόνες διεθνών σχέσεων και το ρόλο των ΗΕ και κάλεσε τα δύο μέρη να συνεχίσουν τις προσπάθειες εξεύρεσης αμοιβαία αποδεκτής λύσης.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ Η ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΝ

Ιδιαίτερης σημασίας για τη διαμόρφωση της σχετικής τουριστικής πολιτικής, είναι η δυνατότητα κατανόησης των δυνάμεων που διαμορφώνουν την διάρθρωση των τουριστικών ροών - εισροή και εκροή - στους ενδοπεριφερειακούς και διαπεριφερειακούς προορισμούς και προελεύσεις.

Η μελέτη των μακρο-τουριστικών ροών, είτε υπό την έννοια των ενδοπεριφερειακών μετακινήσεων, είτε υπό την έννοια των διαπεριφερειακών, αναδεικνύουν πολύ σημαντικές πτυχές του διεθνούς τουρισμού τις οποίες οφείλει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη η στρατηγική χάραξης τουριστικής πολιτικής, για να διακρίνεται από ρεαλισμό και να στοχεύει στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων.

Για την Ελλάδα, που αποτελεί κατεξοχήν χώρα υποδοχής αλλοδαπών τουριστών, η μελέτη της πηγής προέλευσης ως εμπειρίας και ως μελλοντικής δυναμικής είναι βασικής σημασίας. Η μελέτη των τάσεων δεν αφήνει την φαντασία να δημιουργήσει ψευδείς εντυπώσεις και να οδηγήσει την πολιτική προς λανθασμένη κατεύθυνση με τραγικές συνέπειες. Το κόστος στην περίπτωση αυτή είναι πολύ μεγάλο, γιατί η διάθεση πόρων για προβολή και διαφήμιση, καθώς επίσης και για τις αναγκαίες υποδομές, δεν επιφέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα και λόγω της διάθεσης των πόρων προς λάθος κατευθύνσεις υποβαθμίζεται η αξιοποίηση των παραδοσιακών πηγών τουριστικής προέλευσης.

Τα λάθη πληρώνονται ακριβά. Η αναφορά σε μεγάλες χώρες, όπως είναι η Κίνα, σε συνδυασμό με την παρατηρούμενη ταχεία αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος είναι φυσικό να οδηγεί σε επιλογή αισιόδοξων στόχων και αντίστοιχα σε ανάπτυξη μέτρων πολιτικής για την υλοποίηση αυτών, λόγω για τον οποίο επιβάλλεται τα μέτρα αυτά να βασίζονται σε ρεαλιστικές μελέτες.

Η μελέτη της προοπτικής ανάπτυξης του διεθνούς αλλοδαπού τουρισμού στην διάσταση "υπερπόντιος", παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την τουριστική αγορά και κατά συνέπεια για την Ελλάδα. Υπάρχουν σοβαροί λόγοι προς τούτο:

(α) Οι υπερπόντιοι αλλοδαποί τουρίστες ταξιδεύουν κυρίως η αποκλειστικά για λόγους πολιτισμικούς. Η γνωριμία με άλλες χώρες και πολιτισμούς και η διάσπαση του ταξιδιού σε πολλούς επιμέρους προορισμούς, είναι βασικό χαρακτηριστικό. Αναψυχή τύπου "ήλιος - θάλασσα" ή και άλλου τύπου συνδεδεμένου με αυτό, όπως ο "εναλλακτικός τουρισμός", δεν αποτελεί

κίνητρο για υπερατλαντικά ταξίδια. Από την άποψη αυτή, ο υπερπόντιος αλλοδαπός τουρισμός προσιδιάζει ιδιαίτερα στη χώρα μας και μπορεί να συμβάλει στην άμβλυση ενός από τα κύρια μειονεκτήματα του τουρισμού στην χώρα μας, εκείνου της έντονης εποχικότητας με ακραία φαινόμενα υπερσυγκέντρωσης κατά τους θερινούς μήνες και υποσυγκέντρωσης - συρρίκνωσης κατά τη χειμερινή περίοδο.

Το τουριστικό αυτό πρότυπο, όπως είναι γνωστό, μειώνει σημαντικά την αποτελεσματικότητα των κοινωνικών πόρων που απασχολούνται στον τουριστικό τομέα, γεγονός που περιορίζει την ωφελιμότητα για την κοινωνία και συνεπάγεται χαμηλή αποδοτικότητα για τα ιδιωτικά κεφάλαια που επενδύονται. Η υπερσυγκέντρωση σε σχέση με την εποχικότητα συνεπάγεται επενδύσεις μεγαλύτερες από τις απαιτούμενες για την εξυπηρέτηση δεδομένου πλήθους επισκεπτών, ενώ παράλληλα οι δυσμενείς επιπτώσεις τόσο στο περιβάλλον όσον και στην ποιότητα ζωής των πολιτών είναι μεγάλες.

(β) Άλλα χαρακτηριστικά του διεθνούς αλλοδαπού υπερπόντιου τουρισμού είναι: (i) σε πολύ υψηλό ποσοστό οι επισκέπτες ανήκουν στις ηλικίες με καλύτερη οικονομική κατάσταση, (ii) η μέση παραμονή αυτών είναι χαμηλότερη των ενδοπεριφερειακών ταξιδιωτών. Τα δύο αυτά χαρακτηριστικά συνεπάγονται οι επισκέπτες να έχουν μεγαλύτερη ανά ημέρα παραμονής δαπάνη. (iii) Επειδή ακριβώς πρόκειται για άτομα κάποιας ηλικίας, οι δυσμενείς επιπτώσεις στον εγχώριο πληθυσμό ελαχιστοποιούνται και ανάλογα θα μπορούσε να υποστηριχτεί και για το περιβάλλον.

2.1 Ενδοπεριφερειακό πρότυπο του αλλοδαπού τουρισμού Ανατ. Ασίας - Ειρηνικού

Είναι γνωστό, ότι τα στατιστικά στοιχεία που καταγράφουν, την τουριστική δραστηριότητα πάσχουν από πολλές απόψεις. Πέρα από το βαθμό ακρίβειας των στατιστικών στοιχείων κατά χώρα, υπάρχει και πρόβλημα συγκρισιμότητας, το οποίο καθιστά προβληματική την ανάπτυξη επιχειρηματολογίας και προτάσεων πολιτικής με βάση τις ενδείξεις που παρέχουν. Δεν είναι πάντοτε σαφές, αν τα στοιχεία για τις φυσικές ροές αφορούν σε επισκέπτες ή τουρίστες, αν οι διανυκτερεύσεις αφορούν σε καταλύματα που εμπίπτουν στο χώρο της επιχειρηματικής δραστηριότητας ή σε ιδιόκτητα καταλύματα.

Επίσης είναι γνωστή η ανακρίβεια των στοιχείων ως προς το πραγματικό τουριστικό συνάλλαγμα. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Ελλάδος για το εισρέον συνάλλαγμα, του οποίου η σχετικά πρόσφατη

αναθεώρηση το υπερδιπλασίασε ή η αναφορά των Αλβανών εργατών ως τουριστών με μερίδιο 5,5% επί του «αλλοδαπού τουρισμού» της χώρας (τέταρτη σε μέγεθος προέλευση μετά το Ην. Βασίλειο, τη Γερμανία και την Ιταλία).

Οι ανωτέρω αδυναμίες υπογραμμίζονται, ώστε τα όποια αποτελέσματα και συμπεράσματα της στατιστικής διερεύνησης να αντιμετωπίζονται με την επιβαλλομένη επιφυλακτικότητα. Αποτελεί θετική εξέλιξη ο εμπλουτισμός των τελευταίων εκδόσεων του ΠΟΤ για τις τάσεις της τουριστικής αγοράς, διότι επιτρέπουν, υπό τους περιορισμούς που αναφέρθηκαν, ευχερή πινακοποίηση των διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών ροών αλλοδαπών τουριστών. Φυσικά, οι όποιες ανακρίβειες ως προς τα στοιχεία και τη συγκρισιμότητα αυτών είναι ευθύνη των χωρών-μελών του οργανισμού, που είναι και οι αρμόδιες και υπεύθυνες για τη συγκέντρωση και ταξινόμηση των σχετικών στατιστικών πληροφοριών.

Οι Πίνακες 2.1 και 2.2 παρέχουν μια πρώτη γενική εικόνα του προτύπου των διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών ροών. Τα στοιχεία των πινάκων καλύπτουν το σύνολο της υφελίου και κατανέμονται σε 4 περιοχές, τρεις μείζονες - Ευρώπη, Αμερική Αν. Ασία-Ειρηνικό - και μία ελάσσονα: τον Λοιπό Κόσμο. Στον «Λοιπό Κόσμο» συγκεντρώνονται ηπειρωτικές ροές, με ανομοιόμορφα χαρακτηριστικά, οικονομικά και πολιτισμικά. Πρόκειται για τις περιοχές Μέση Ανατολή Ν. Ασία και Αφρικανική Ήπειρο. Σημειώνεται, ότι στις χώρες της Μ. Ανατολής δεν περιλαμβάνονται η Τουρκία, το Ισραήλ και η Κύπρος, περιλαμβάνονται, όμως, η Αίγυπτος και η Λιβύη. Η Ν. Ασία περιλαμβάνει 9 χώρες, οι τουριστικά σημαντικότερες των οποίων είναι η Ινδία, το Ιράν, οι Μαλδίβες, το Νεπάλ, το Πακιστάν και η Κεϋλάνη.

Στον Πίνακα 2.1 καταγράφεται συνοπτικά η περιφερειακή συγκέντρωση του αλλοδαπού τουρισμού, είτε είναι υπερπόντιας, είτε ενδοπεριφερειακής προέλευσης. Η Ευρώπη συγκεντρώνει τον κύριο όγκο του αλλοδαπού τουρισμού, της τάξης του 60% της παγκόσμιας ροής αλλοδαπών τουριστών.

Πίνακας 2.1: Κατανομή των τουριστικών εκροών κατά Μείζονα προορισμό

Κατανομή των Τουριστικών Εκροών κατά Μείζονα Προορισμό					
Εισροές (Προορισμός)	Εκροές (προέλευση)				
	Σύνολο	1990			
		Ανατ. Ασία- Ειρηνικός	Ευρώπη	Αμερική	Λοιπός Κόσμος
Ανατ. Ασία Ειρηνικός	12,2	69,8	2,4	4,6	5,0
Ευρώπη	61,7	15,0	89,7	21,7	44,1
Αμερική	20,2	10,2	4,6	72,6	7,2
Λοιπός Κόσμος	5,9	5,0	3,3	1,1	43,7
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,	100,0
		1995			
Ανατ. Ασία Ειρηνικός	14,7	71,9	3,0	5,3	5,0
Ευρώπη	58,8	13,5	87,6	18,7	34,9
Αμερική	19,7	10,0	5,2	74,4	8,1
Λοιπός Κόσμος	6,8	4,6	4,2	1,6	52,0
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		2000			
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	15,7	73,1	3,0	6,1	6,2
Ευρώπη	57,8	13,0	86,1	21,1	26,0
Αμερική	18,4	8,5	5,6	70,5	8,5
Λοιπός Κόσμος	8,1	5,4	5,3	2,3	53,3
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Πίνακας 2.2: Υπερπόντια προέλευση (σε «000»)

Υπερπόντια Προέλευση (σε «000»)					
Προορισμοί	Σύνολο	Ανατ. Ασία- Ειρηνικός	Ευρώπη	Αμερική	Λοιπός Κόσμος
1990					
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	12.650	-	6.458	4.574	1.618
Ευρώπη	44.854	9.000	-	21.551	14.303
Αμερική	20.715	6.141	12.230	-	2.344
Λοιπός Κόσμος	12.909	3.025	8.791	1.093	-
Σύνολο	91.128	18.166	27.479	27.218	18.265
2000					
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	23.027	-	12.395	7.922	2.710
Ευρώπη	54.253	15.308	-	27.577	11.368
Αμερική	36.284	10.097	22.471	-	3.716
Λοιπός Κόσμος	30.587	6.375	21.271	2.941	-
Σύνολο	144.151	31.780	56.137	38.440	17.794
% Μεταβολή 2000-1990	44,2	74,9	104,3	41,2	-2,6
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	82,0	-	91,9	73,2	67,5
Ευρώπη	21,0	70,0	-	28,0	-20,5
Αμερική	75,2	64,4	83,7	-	58,5
Λοιπός Κόσμος	136,9	110,7	142,0	169,0	-
1990/2000 Μεριδία εισροής από Υπερπόντια Προέλευση.					
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	13,9/ 16,0	-	23,5/ 22,1	16,8/ 20,6	8,9/ 15,2
Ευρώπη	49,2/ 37,6	49,5/ 48,2	-	79,2/ 71,7	78,3/ 63,9
Αμερική	22,7/ 25,2	33,8/ 31,8	44,5 /40,0	-	12,8/ 20,9
Λοιπός Κόσμος	14,2/ 21,2	16,7/ 20,0	32,0/ 37,9	4,0/ 7,7	-
Μεριδία 1990/2000 (outbound) στην Υπερπόντια Προέλευση					
Ανατ. Ασία- Ειρηνικός			20,0/ 22,0		
Ευρώπη			30,2/ 38,9		
Αμερική			29,9/ 26,7		
Λοιπός Κόσμος			20,0/ 12,3		

Το ποσοστό μειώνεται. Κατά την δεκαετία 1990-2000, για την οποία τα στοιχεία είναι πιθανότατα ακριβέστερα και περισσότερο συγκρίσιμα, το

ποσοστό συγκέντρωσης από 61,7% το 1990 μειώθηκε στο 57,8% το 2000. Μείωση του μεριδίου καταγράφηκε, επίσης, και για την Αμερική, την δεύτερη σε ποσοστό συγκέντρωσης περιοχή (της τάξης του 19%). Το μερίδιο, σε συνθήκες αυξανόμενου αλλοδαπού τουριστικού πλήθους, μειώθηκε από 20,2% το 1990 σε 18,4% το 2000. Οι δύο πιο ώριμες τουριστικά περιοχές ακολουθούν το ίδιο διαχρονικό τουριστικό πρότυπο, όπως εξάλλου θα ήταν αναμενόμενο, για λόγους βαθμού κορεσμού.

Αντιθέτως, η περιοχή της Αν. Ασίας - Ειρηνικού, η πληθυσμιακά πολυπληθέστερη περιοχή του κόσμου, με συγκριτικά χαμηλό, αλλά ταχέως ανερχόμενο, κατά κεφαλήν εισόδημα, με ακόμη ταχύτερα αναπτυσσόμενη κοινωνία της πληροφορίας και των μεταφορών, είναι φυσικό να εμφανίζει ταχύτερη τουριστική ζήτηση για αλλοδαπά τουριστικά προϊόντα, αλλά και να αυξάνει το μερίδιο της ως προορισμός στην τουριστική αγορά: (α) λόγω αυξημένης ζήτησης από υπερπόντιες πηγές προέλευσης και (β) λόγω του χαρακτηριστικού της υψηλής ενδοπεριφερειακής συγκέντρωσης της ταχέως αναπτυσσόμενης ζήτησης, στο οποίο θα γίνει αναφορά αμέσως παρακάτω. Τα ταχέως αυξανόμενα μερίδια των υστερουσών περιοχών - Ν. Ασίας και Αφρικής - μαρτυρούν του λόγου το αληθές. Ήδη η περιοχή Αν. Ασίας - Ειρηνικού απειλεί την Αμερική, ως δεύτερος σε μέγεθος προορισμός στον κόσμο.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η διαχρονική εξέλιξη των μεριδίων των διαφόρων προορισμών στον αλλοδαπό τουρισμό υπερπόντιας προέλευσης. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Πίνακα 2.2, το μερίδιο της Ευρώπης το 1990 στον υπερπόντιο αλλοδαπό τουρισμό ήταν 49,2% και μειώθηκε σε 37,6% το 2000. Η μείωση αυτή προήλθε από όλες τις προελεύσεις, αλλά πρώτιστα από την Αμερική και τον Λοιπό Κόσμο. Έναντι αύξησης του τουρισμού υπερπόντιας προέλευσης κατά 44,2%, η προς την Ευρώπη ροή αυξήθηκε μόνο κατά 21 %.

Σημαντική υπήρξε η αύξηση του μεριδίου του Λοιπού Κόσμου (Αφρική, Ν. Ασία, Μ. Ανατολή) από 14,2% σε 21,2%. Μείωση μεριδίου, και μάλιστα σημαντική, είχε μόνο η Ευρώπη.

Η διατήρηση, με μικρές απώλειες, του μεριδίου της Ευρώπης στην προέλευση «Αν. Ασία - Ειρηνικός», όπου κατά την εξεταζόμενη περίοδο κυριαρχεί η παρουσία της Ιαπωνίας, αποτελεί παρήγορη ένδειξη διότι: (i) πληθυσμιακά η εν λόγω περιοχή έχει τεράστιες δυνατότητες, αφού αντιπροσωπεύει περίπου το 40% του πληθυσμού της γης, (ii) είναι η ταχύτερα αναπτυσσόμενη περιοχή του κόσμου με ρυθμό υψηλότερο του 7%, (αν αφαιρέσουμε την Ιαπωνία), (iii) τα θεσμικά εμπόδια πραγματοποίησης

υπερπόντιων ταξιδιών τείνουν να εκλείψουν και, (iv) το πλέον ενδιαφέρον τμήμα της περιοχής, η Κίνα, έχει διαχρονικά δώσει δείγματα υψηλού βαθμού διηπειρωτικής κινητικότητας, όπως ευκρινώς καταγράφεται από την ύπαρξη μειονοτήτων που ευημερούν σε όλο τον κόσμο. Είναι χαρακτηριστικό, εν προκειμένω, το προσωνύμιο «China Town», που προσδιορίζει την ύπαρξη πόλης (κινεζικής) εντός άλλης πόλης (της φιλοξενούσας).

Τα κίνητρα μετανάστευσης και τουρισμού είναι, βεβαίως, διαφορετικά. Ωστόσο, το ενδιαφέρον για αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής πηγάζει από την ίδια δύναμη που γεννά την περιέργεια να γνωρίσει κανείς και τον κόσμο. Ασφαλώς, η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και ως εκ τούτου η αύξηση των δυνατοτήτων απασχόλησης, ανακατανέμουν εκ βάθρων τους σκοπούς που επιδιώκονται, λόγω της διεθνούς κινητικότητας. Μειώνεται αισθητά η τάση προς μετανάστευση, ενώ παράλληλα αυξάνεται η τάση προς περιήγηση και, τέλος η παρατηρούμενη μεγάλη ανισοκατανομή του εισοδήματος λόγω της συντελούμενης ταχείας και διαρκούς ανάπτυξης της οικονομίας, δημιουργεί σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα νέα κοινωνική τάξη σημαντικού πληθυσμιακού μεγέθους, με αυξημένο εισόδημα, η οποία μπορεί πλέον να πραγματοποιεί υπερπόντια ταξίδια.

Στον Πίνακα 2.3 καταγράφονται σε μερίδια οι προελεύσεις των αλλοδαπών τουριστών κατά μείζονα περιοχή για την δεκαετία 1990-2000. Ο πίνακας οδηγεί στις ακόλουθες επισημάνσεις:

(α) Το μερίδιο της Αν. Ασίας-Ειρηνικού ως πηγή προέλευσης αλλοδαπών τουριστών είναι ακόμη μικρό, αλλά αυξάνεται διαχρονικά. Από 13,1% το 1990 αυξήθηκε σε 16,9% το 2000, αλλά με προφανή επιβράδυνση του αυξητικού ρυθμού κατά την πενταετία 1995-2000. Ο κύριος όγκος αλλοδαπών τουριστών κατευθύνεται στην ίδια περιοχή και αποτελεί το 76,8% του συνόλου αλλοδαπών τουριστών που έχουν προέλευση την Αν. Ασία-Ειρηνικό.

(β) Το μερίδιο της Ευρώπης, ως προορισμού, στο σύνολο των τουριστών προέλευσης της ανωτέρω περιοχής είναι μόλις 3,8% (2000), αυξήθηκε όμως μόλις 19% κατά την επισκοπούμενη δεκαετή περίοδο. Σε απόλυτους αριθμούς το μερίδιο αυτό μεταφράζεται σε περίπου 15 εκατ. αφίξεις, ο κύριος όγκος των οποίων κατευθύνεται στην Δ. Ευρώπη. Η Ν. Ευρώπη δέχεται μόλις το 13% των 15 εκατ. δηλ. περίπου 2 εκατ. αφίξεις, εκ των οποίων το 70% έχει προορισμό την Ιταλία.

(γ) Τα μερίδια των αλλοδαπών τουριστών προέλευσης μιας περιοχής που επιλέγουν ως προορισμό την ίδια περιοχή είναι ιδιαίτερα υψηλά και παρουσιάζουν εντυπωσιακή σταθερότητα, με διακριτές ωστόσο τάσεις προς τα άνω ή τα κάτω. Για τις περιοχές Αν. Ασία-Ειρηνικό και Ευρώπη τα

ποσοστά είναι ιδιαίτερα υψηλά 79% και 86%, αντίστοιχα, με ήπια ανοδική αλλά φθίνουσα τάση σε αμφότερες. Για την Αμερική το σχετικό μερίδιο είναι αρκετά χαμηλότερο (71,8%) με ευκρινή πτωτική τάση (από 77,7% το 1990 σε 71,8% το 2000). ίδια συμπεριφορά παρατηρείται και στον αλλοδαπό τουρισμό που έχει προέλευση το Λοιπό Κόσμο, όπου και το μερίδιο του ενδοπεριφερειακού είναι αρκετά μικρότερο. Αυτό εξηγείται από την γειτνίαση των χωρών αυτών (Μ. Ανατολή, κυρίως) με χώρες που πρωτοστατούν στο διεθνή αλλοδαπό τουρισμό ως προορισμό (Ευρώπη).

Πίνακας 2.3: Κατανομή των κατά περιοχή συνολικών αφίξεων με κριτήριο την περιοχή προέλευσης

Κατανομή των κατά Περιοχή Συνολικών με Κριτήριο την Περιοχή Προέλευσης					
Προορισμός	Προέλευση				
	1990				
	Ανατ. Ασία- Ειρηνικός	Ευρώπη	Αμερική	Λοιπός Κόσμος	Σύνολο
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	76,8	11,8	8,4	3,0	100,0
Ευρώπη	3,2	84,1	7,6	5,1	100,0
Αμερική	6,6	13,2	77,7	2,5	100,0
Λοιπός Κόσμος	11,1	32,5	4,0	52,4	100,0
Σύνολο	13,1	58,0	21,8	7,1	100,0
1995					
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	79,1	11,8	7,0	2,1	100,0
Ευρώπη	3,7	86,4	6,2	3,7	100,0
Αμερική	8,2	15,4	73,9	2,5	100,0
Λοιπός Κόσμος	11,1	35,8	4,7	48,4	100,0
Σύνολο	16,2	57,9	19,6	6,3	100,0
2000					
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	78,9	11,3	7,3	2,5	100,0
Ευρώπη	3,8	86,5	6,9	2,8	100,0
Αμερική	7,8	17,5	71,8	2,9	100,0
Λοιπός Κόσμος	11,3	37,5	5,2	46,0	100,0
Σύνολο	16,9	58,0	18,8	6,3	100,0

Πίνακας 2.4: Ενδοπεριφερειακός αλλοδαπός τουρισμός ως ποσοστό του συνόλου κάθε προέλευσης

Ενδοπεριφερειακός Αλλοδαπός Τουρισμός ως Ποσοστό του συνόλου κάθε Προέλευσης				
Αφίξεις	1990	1995	2000	Περιοχή Προέλευσης
Α.Ασία-Ειρηνικός	76,8	79,1	78,9	Α. Ασία-Ειρηνικός
Ευρώπη	84,1	86,4	86,5	Ευρώπη
Αμερική	77,7	73,9	71,8	Αμερική
Λοιπός Κόσμος	52,4	48,4	46,0	Λοιπός Κόσμος

(δ) Το συναγόμενο γενικό συμπέρασμα για την Ευρώπη, δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως αισιόδοξο, βάσει των τάσεων που αναλύθηκαν ανωτέρω. Διότι το μερίδιο της Ευρώπης, ως προορισμού, στον αλλοδαπό τουρισμό ασιατικής προέλευσης είναι τόσο μικρό, ώστε ακόμη και αν εξελιχθεί θετικά να μη μπορεί να στηρίξει αισιόδοξες προοπτικές, υπό την έννοια δύναμης που θα μπορούσε να λειτουργήσει ως μοχλός ανάπτυξης.

(ε) Βέβαια, τα δεδομένα στα οποία στηρίχθηκε η ανωτέρω αξιολόγηση, αφορούν σε χώρες προέλευσης, όπως η Ιαπωνία, η Αυστραλία, η Νότιος Κορέα και οι χώρες της Ν.Α. Ασίας (Σιγκαπούρη, Μαλαισία κ.τ.λ.) με αρκετά υψηλό εισόδημα αλλά και στην Κίνα, με πληθυσμό μεγαλύτερο όλων μαζί των χωρών της περιοχής, και με πολύ χαμηλό, εισέτι, εισόδημα για πραγματοποίηση υπερπόντιων ταξιδιών σε ποσότητα, που αλλάζει τις τάσεις και την καθόλου εικόνα της περιοχής, ως τροφοδότη του εκτός περιοχής παγκόσμιου τουρισμού. Είναι, επομένως, κάπως πρόωρο να διατυπωθούν προβλέψεις για τις δυνατότητες της περιοχής, και ιδιαίτερα της Κίνας, να παράσχουν τόνωση της διεθνούς διαπεριφερειακής τουριστικής ζήτησης, ικανής να θέσει τη σφραγίδα της στην μελλοντική εικόνα του διεθνούς αλλοδαπού τουρισμού, με αναφορά στην Ευρώπη, την Ν. Ευρώπη και ιδιαίτερα στην Ελλάδα.

Ασφαλώς, το επίπεδο διαβίωσης, άλλοι θεσμικοί παράγοντες, αλλά και η συχνά διαφορετική ιδιοσυγκρασία κοινωνιών, όπως αυτή προσδιορίζει αυτόνομα την ροπή προς ταξίδια, συνιστούν παράγοντες που επηρεάζουν σημαντικά την ροπή προς ταξίδια και την διαφοροποιούν κατά χώρα. Θα μπορούσε, επομένως, κάπως πρόωρα να υποστηριχθεί ότι η τάση των Κινέζων για ταξίδια είναι αρκετά υψηλή, λαμβάνοντας υπόψη και την παρουσία Κινέζων μεταναστών σε πάρα πολλά σημεία της γης, όπου κατά κανόνα

αναπτύσσουν μεγάλη οικονομική δραστηριότητα, με επίκεντρο το εμπόριο.

Υπό την έννοια αυτή, οι εμπειρίες που αναδύονται από τα στοιχεία της περιοχής (Αν. Ασία-Ειρηνικός) θα δικαιολογούνταν να ληφθούν υπόψη ως δείκτες που ενσωματώνουν τα ελάχιστα μεγέθη που θα προκύψουν στο μέλλον για την Κίνα για το εισαγόμενο απ' αυτήν τουριστικό προϊόν, όταν το επίπεδο διαβίωσης, ο βαθμός ελεύθερης κυκλοφορίας των κατοίκων της, πάντα σε συνάρτηση με τις πολιτικές εξελίξεις, που θα διαμορφωθούν στο εσωτερικό της, εξομοιωθεί με τον σημερινό μέσο όρο των λοιπών χωρών της Αν. Ασίας-Ειρηνικού.

Στοιχεία για την δυναμική του παγκόσμιου αλλοδαπού τουρισμού περιέχονται και στον Πίνακα 2.5. Με βάση τα στοιχεία αυτά διασαφηνίζονται ακόμη περισσότερο οι μακροπρόθεσμες τάσεις:

(α) Το σύνολο του αλλοδαπού τουρισμού για το σύνολο του κόσμου εμφανίζει σημαντική επιτάχυνση κατά την δεκαετία 1990-2000. Η ποσοστιαία μεταβολή κατά την πενταετία 1995-2000 ήταν 26,3% έναντι 20,6% της περιόδου 1990-1995.

(β) Η μεγαλύτερη επιτάχυνση παρατηρήθηκε στην Ευρώπη, όπου ο ρυθμός αύξησης από 14,7% την πρώτη πενταετία, αυξήθηκε σε 24,2% την δεύτερη πενταετία. Ωστόσο, λόγω ωρίμανσης η συνολική αύξηση υστερεί έναντι του παγκόσμιου ρυθμού(52,4%).

(γ) Την ταχύτερη αύξηση για την δεκαετία 1990-2000 σημείωσαν ο Λοιπός Κόσμος (108,9%), ποσοστό που εξηγείται από το συγκριτικά μικρό μερίδιό του στον παγκόσμιο τουρισμό (5,2% το 1990), και η περιοχή Ανατ. Ασία-Ειρηνικός (100%). Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί η σοβαρή επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης κατά την δεύτερη πενταετία.

(δ) Η ανισομερής αυτή αύξηση στις εισροές αλλοδαπού τουρισμού στις διάφορες περιοχές αντανακλάται στην μεταβολή των μεριδίων. Οι ώριμες τουριστικά και οικονομικά αναπτυγμένες περιοχές είχαν διακριτή μείωση στα μερίδιά τους υπέρ των υστερουσών περιοχών.

Πίνακας 2.5: Σύνολο διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών ροών

Σύνολο Διαπεριφερειακών και Ενδοπεριφερειακών Ροών Περίοδο (σε χιλ.)					
Προορισμός	Εκροές		Μερίδια		
	1990	1995	1990	1995	2000
Αν. Ασία-Ειρηνικός	54.600	81.300	12,2	14,7	15,7
Ευρώπη	282.700	324.20	61,7	58,8	57,8
Αμερική	92.900	108.90	20,2	19,7	18,4
Λοιπός Κόσμος	27.100	37.300	5,9	6,8	8,1
Σύνολο	457.30	551.7	100,0	100,0	100,0
Ρυθμός					
	1990-1995		1990-2000		
Αν. Ασία-Ειρηνικός	48,9		100,0		
Ευρώπη	14,7		42,4		
Αμερική	17,2		38,3		
Λοιπός Κόσμος	37,6		108,9		
Σύνολο	20,6		52,4		
Περιφερειακός Ρυθμός Μεταβολής ως % του Συνολικού Ρυθμού (%)					
	1990-1995		1990-2000		
Αν. Ασία-Ειρηνικός	2,37		1,90		
Ευρώπη	0,71		0,81		
Αμερική	0,83		0,73		
Λοιπός Κόσμος	1,83		2,08		

(ε) Όπως έχει ήδη επισημανθεί, και η συμπεριφορά των υπερπόντιων ταξιδιών δεν υπήρξε ευνοϊκή για την Ευρώπη, αφού το μερίδιο της στον υπερπόντιο τουρισμό, από άποψη αφίξεων, πραγματοποίησε ουσιαστική μείωση, από 49,2% το 1990 σε 37,6% το 2000. Αντίθετα, αύξησε, επίσης ουσιαστικά το μερίδιο της ως περιοχή προέλευσης υπερπόντιου τουρισμού από 30,2% σε 38,9%. Οριακά αυξήθηκε και το μερίδιο της Ανατ. Ασίας-Ειρηνικού, ενώ οι δύο άλλες μείζονες περιοχές σημείωσαν μείωση. Η τελευταία αυτή περιοχή, που αποτελεί και αντικείμενο της παρούσης μελέτης, αύξησε το μερίδιό της, ως προορισμός, στον υπερπόντιο τουρισμό αναλογικά περισσότερο παρ' όσον το αύξησε ως περιοχή προέλευσης.

Εν κατακλείδι, η δυναμική του υπερπόντιου τουρισμού προέλευσης Αν. Ασίας-Ειρηνικού, υστερεί έναντι της δυναμικής του ενδοπεριφερειακού τουρισμού της ίδιας περιοχής. Οι τουρίστες προέλευσης της συγκεκριμένης περιοχής που πραγματοποιούν υπερπόντια ταξίδια αυξήθηκαν στην δεκαετία 1990-2000 κατά 75% (προς Ευρώπη 70%) έναντι ρυθμού αύξησης του

ενδοπεριφερειακού κατά 105%. Ωστόσο, η δυναμική αυτή είναι σχεδόν διπλάσια του μέσου όρου του κόσμου και βελτιώνεται οριακά, σε αντίθεση με τις περιοχές «Αμερική» - «Λοιπός Κόσμος»: όπου οι μειώσεις είναι αισθητές. Πάντως, ακόμη και με την δυναμική αυτή, μέχρι το 2010 θα έχει υπερβεί την επίδοση της Αμερικής ως πηγή προέλευσης υπερπόντιου τουρισμού και θα έχει πλησιάσει την Ευρώπη. Για το 2020, και αρκετά ενωρίτερα, τα μεγέθη θα έχουν πλήρως αναστραφεί με την περιοχή της Αν. Ασίας-Ειρηνικού να πρωτοστατεί ως πηγή προέλευσης υπερπόντιου τουρισμού.

Ωστόσο τα ανωτέρω ποσοστά δεν πρέπει να παραπλανούν. Η ποσοτική σημασία αυτών σε μακρό επίπεδο είναι ακόμη μικρή. Υπενθυμίζεται, ότι σε σύνολο αφίξεων στην Ευρώπη 402,5 εκατ. ατόμων το 2000, οι από Αν. Ασία-Ειρηνικό προερχόμενοι ήταν μόνο 15,3 εκατ., δηλαδή 3,8%.

Το ερώτημα, επομένως, που περιμένει απάντηση είναι σε ποιο βαθμό η ανάπτυξη της Κίνας και οι θεσμικές αλλαγές που συντελούνται θα καταστήσουν τα μεγέθη ενδιαφέροντα· ή ακόμη σε ποιο βαθμό μια συγκριτικά μεγάλη τουριστική χώρα, ποσοτικά όμως μικρή, όπως η Ελλάδα, μπορεί να διεκδικήσει και αποσπάσει ένα συγκριτικά μεγαλύτερο μερίδιο στον υπερπόντιο ευρωπαϊκού προσανατολισμού αυτόν τουρισμό ή ακόμη σε ποιο βαθμό είναι εφικτή η εξασφάλιση μεριδίου ικανού να προσδώσει κάποιο περαιτέρω δυναμισμό στο ελληνικό τουριστικό προϊόν.

Εξάλλου, η εξέταση και αξιολόγηση της πιθανής σημασίας του κινεζικού υπερπόντιου τουρισμού δεν πρέπει να εξαντλείται στην ποσοτική του μόνο διάσταση. Υπάρχουν και άλλες διαστάσεις, όπως οι επιπτώσεις στην εποχικότητα, στην κατά άφιξη τουριστική δαπάνη, στην αποδοτικότητα των επιχειρήσεων που δρουν στον τουριστικό τομέα. Οι επιπτώσεις αυτές ενδέχεται να τροποποιούν σημαντικά τα όποια συμπεράσματα εξάγονται από τη ξηρά ποσοτική ανάλυση, σε όρους αριθμού αφίξεων ή ποσότητας εισροής συναλλάγματος.

2.2 Το Ευρωπαϊκό μερίδιο στον υπερπόντιο τουρισμό Ανατ. Ασία-Ειρηνικού

Βάσει των στοιχείων του ΠΟΤ, οι αφίξεις τουριστών στην Ευρώπη από την Ασία (στην ουσία Ανατ. και Ν. Α. Ασία) και Ειρηνικό ανήλθαν το 2000 σε 15,3 εκατ. έναντι 9,0 εκατ. το 1990, και 12,0 το 1995. Σε όρους μεριδίων, οι αριθμοί αυτοί είναι *prima facie* σχεδόν ασήμαντοι, αν ληφθεί υπόψη ότι αντιπροσωπεύουν μόλις το 3,8% του συνολικού αριθμού αφίξεων στην ευρωπαϊκή ήπειρο (402,5). Ωστόσο, ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης εκ της εν λόγω περιοχής (5,5%) κατά την δεκαετία 1990-2000

ήταν αρκετά υψηλότερος του συνολικού μέσου ρυθμού αύξησης (3,6%), ώστε να παρέχει βάση για διαμόρφωση αισιόδοξων μακροπροθέσμων προσδοκιών, ενόψει του ταχύτερου ρυθμού ανάπτυξης όλης της περιοχής προέλευσης, της Κίνας και της Ινδίας, η τουριστική παρουσία των οποίων (ως πηγής προέλευσης) είναι όντως ασήμαντη σήμερα.

Τα διαθέσιμα στοιχεία δεν επιτρέπουν τη διαμόρφωση επαρκώς ικανοποιητικής εικόνας για την κατανομή της υπερπόντιας αυτής κατηγορίας κατά χώρα προέλευσης και χώρα προορισμού. Αυτό οφείλεται σε ένα αρκετά μεγάλο αδιαφοροποίητο ποσοστό υπερπόντιων αφίξεων κατά χώρα, το οποίο δεν μπορεί να κατανεμηθεί κατά χώρα προέλευσης, με την επιστημονική έννοια του όρου. Οι σχετικές πληροφορίες καταγράφονται στους Πίνακες 2.6 και 2.7 συνοπτικά.

Στον Πίνακα 2.6 καταγράφεται το μερίδιο της Ευρώπης στον υπερπόντιο τουρισμό που έχει ως προέλευση την περιοχή Ασία-Ειρηνικό. Το μερίδιο αυτό ήταν 51,2% το 2000. Εξάλλου, ο υπερπόντιος ασιατικός προέλευσης τουρισμός ήταν 28% το 1990 σε όρους αφίξεων και μειώθηκε διαδοχικά σε 26,3% το 1995 και σε 25,2% το 2000. Από της άποψη αυτή η Ευρώπη ως προορισμός είχε επίδοση καλύτερη από το μέσο όρο του λοιπού κόσμου, ως προς τον υπερπόντιο τουρισμό προέλευσης Ασίας-Ειρηνικού. Ωστόσο, η συγκριτική βελτίωση είναι όλως οριακή.

Η Δ. και Β. Ευρώπη, ο προσφιλέστερος, ίσως, προορισμός στον κόσμο, μετά την Ν. Ευρώπη, προσέλκυσαν το 70% των ταξιδιωτών το 1995, ποσοστό που διατηρήθηκε και το 2000, σε συνθήκες αύξησης του σχετικού τουριστικού πλήθους κατά 19,7%. Η επίδοση της Ν. Ευρώπης με μερίδια 15,2% και 16,4% αντίστοιχα ήταν σαφώς καλύτερη, γεγονός που αποτυπώνεται σαφέστερα στον ρυθμό αύξησης των αφίξεων κατά 28%, έναντι μέσου όρου 19,7%. Πρέπει, βεβαίως, να υπομνησθεί ότι ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των τουριστών με προορισμό την Ευρώπη (1990-2000: 5,5%, 1995-2000: 4,95%) υστερεί πολύ του μέσου ρυθμού του τμήματος των τουριστών που κινείται ενδοπεριφερειακά (1990-2000: 7,4%, 1995-2000: 6,1 %).

Πίνακας 2.6: Μερίδιο Ευρώπης στον υπερπόντιο τουρισμό Ανατ. Ασίας Ειρηνικού

Μερίδιο Ευρώπης στον Υπερπόντιο Τουρισμό Ανατ. Ασίας- (σε χ/λ.)					
	1995	% Κατανομή	2000	% Κατανομή	% μεταβολή 1995-2000
Ευρώπη	12.046,0		15.308,0		
Δ. Ευρώπη	8.442,0	70,0	10.122,0	70,2	19,9
Αν. Ευρώπη	1.440,0	12,0	1.595,0	11,0	10,8
Ν. Ευρώπη	1.834,0	15,2	2.361,0	16,4	28,7
Ανατ. Μεσόγειος	330,0	2,8	345,7	2,4	4,8
Σύνολο	12.046,0	100,0	14.424,0	100,0	19,7
Μη δυνάμενο να κατανεμηθεί	-		884,0		-
Σύνολο	12.046,0		15.308,0		27,0
Μερίδιο Ασιατικό Υπερπόντιο Τουρισμό					
	1990	1995	2000		
	53,6	51,2	51,7		

κύριες χώρες Υποδοχής					
				Μερίδιο	% μεταβολή 1995-2000
1. Δυτική Ευρώπη	8.442,0	100,0	10.122,0	100,0	
Γαλλία	1.500,0	17,8	2.423,0	23,9	61,5
Η.Β.	2.506,0	29,7	2.264,0	22,4	-9,7
Γερμανία	1.564,0	18,5	1.995,0	19,7	27,6
Ελβετία	996,0	11,8	1.086,2	10,7	9,0
Αυστρία	594,0	7,0	637,2	6,3	7,2
Ολλανδία	305,0	3,6	555,0	5,5	82,0
Λοιπές	977,0	11,6	1.162,0	11,5	18,8
Μη κατανεμηθέντα	-	-	339,0		
Σύνολο	8.442,0		10.461,0		
Σύνολο ΠΟΤ	8.442,0		10.461,0		
		% Κατανομή		% Κατανομή	% μεταβολή 1995-2000
2. Νότια Ευρώπη	1.834,0	100,0	2.361,0	100,0	28,7
Ιταλία	1.300,0	70,9	1.397,0	59,2	3,2
Ισπανία	240,0	13,1	500,0	21,2	108,3
Ελλάδα	145,0	7,9	180,0	7,6	28,3
Πορτογαλία	98,0	5,3	147,0	6,2	50,0
Λοιπές	57,0	2,8	187,0	7,8	267,0

Πίνακας 2.7: Ενδοπεριφερειακές και διαπεριφερειακές τουριστικές ροές

Ενδοπεριφερειακές και Διαπεριφερειακές Τουριστικές Ροές										
		Εκροές								
Εισροές	Σύνολο		1990							
			Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	%	Ευρώπη	%	Αμερική	%	Λοιπός Κόσμος	%
Σύνολο	457.30	100,0	60.116	13,1	265.325	58,0	99.403	21,8	32.456	7,1
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	54.600	100,0	41.950	76,8	6.458	11,8	4.574	8,4	1.618	3,0
Ευρώπη	282.700	100,0	9.000	3,2	237.846	84,1	21.551	7,6	14.303	5,1
Αμερική	92.900	100,0	6.141	6,6	12.230	13,2	72.185	77,7	2.344	2,5
Λοιπός Κόσμος	27.100	100,0	3.025	11,1	8.791	32,5	1.093	4,0	14.191	52,4
1995										
Σύνολο	551.70	100,0	89.363	16,2	319.62	57,9	108.10	19,6	34.613	6,3
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	81.300	100,0	64.270	79,1	9.588	11,8	5.726	7,0	1.716	2,1
Ευρώπη	324.200	100,0	12.046	3,7	279.894	86,9	201.169	6,2	12.091	3,7
Αμερική	108.900	100,0	8.904	8,2	16.794	15,4	80.440	73,9	2.762	2,5
Λοιπός Κόσμος	37.300	100,0	4.143	11,1	13.347	35,8	1.766	4,7	18.044	48,4
2000										
Σύνολο	696.80	100,0	117.95	16,9	404.384	58,0	130.65	18,8	43.807	6,3
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	109.200	100,0	86.173	78,9	12.395	11,4	7.922	13,0	2.710	2,5
Ευρώπη	402.500	100,0	15.308	3,8	348.247	86,5	27.577	6,9	11.368	2,8
Αμερική	128.500	100,0	10.097	7,8	22.471	17,5	92.216	71,8	3.716	2,9
Λοιπός Κόσμος	56.600	100,0	6.375	11,3	21.271	3,8	2.941	5,2	26.013	46,0

Πίνακας 2.8: Διεθνής τουρισμός: προέλευση Ανατ. Ασία - Ειρηνικός

Διεθνής Τουρισμός: Προέλευση Ανατ. Ασία - Ειρηνικός								
	(1)	(2)	Προς Ευρώπη			% μεταβολή		
			(3)	(4)	(5)	(3:1)	(3:2)	(5:4)
Χώρα Προέλευσης	1990	1995	2000	1995	2000			
Αυστραλία + Ν. Ζηλανδία	2.887	3.439	4.483	2.137,0	2.605,0	55,3	30,4	21,9
Κίνα	2.100	4.520	10.47	747,0	1.170,0	398,7	131,7	56,6
Χονγκ-Κονγκ	2.043	3.023	4.611	200,0	226,0	125,7	52,5	13,0
Ινδία	2.281	3.056	3.960	338,0	485,8	73,6	29,6	43,7
Ιαπωνία	10.997	15.29	17.81	5.456,0	5.578,0	62,0	16,5	2,2
Ν. Κορέα	1.561	3.819	5.508	372,7	482,0	252,9	44,2	29,3
Μαλαισία	14.920	20.64	30.53	135,0	152,0	104,6	47,9	12,6
Φιλιππίνες	1.137	1.615	1.800	17,0	24,1	58,3	11,5	41,8
Ταϊβάν	2.942	5.189	7.329	128,0	165,4	149,1	41,2	29,2
Ταϊλάνδη	883	1.820	1.909	25,0	35,0	116,2	4,9	40,0
Σιγκαπούρη	1.237	2.687	4.444	120,0	186,9	259,3	65,4	55,8
Σύνολο	42.988	65.10	92.868	9.675,7	11.110,2	116,0	42,6	14,8
Μη κατανεμημένα κατά Περιοχή				2.370,0	4.299,0			
Προς Ευρώπη				12.045,	15.409,2			27,9
Μερίδια								
Αυστραλία + Ν. Ζηλανδία	6,7	5,3	4,8	22,1	23,4			
Κίνα	4,9	6,9	11,3	7,7	10,5			
Χονγκ-Κονγκ	4,8	4,6	5,0	2,1	2,0			
Ινδία	5,3	4,7	4,3	3,5	4,4			
Ιαπωνία	25,6	23,5	19,2	56,4	50,2			
Ν. Κορέα	3,6	5,9	5,9	3,9	4,3			
Μαλαισία	34,7	31,7	32,9	1,4	1,4			
Φιλιππίνες	2,6	2,5	1,9	0,2	0,2			
Ταϊβάν	6,8	8,0	7,9	1,3	1,5			
Ταϊλάνδη	2,1	2,8	2,1	0,3	0,3			
Σιγκαπούρη	2,9	4,1	4,8	1,2	1,7			
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0			

Το βασικό συμπέρασμα δεν είναι καταρχάς ευοίωνο. Το μερίδιο της Ευρώπης στον διεθνή τουρισμό προέλευσης Ασίας- Ειρηνικού είναι και μικρό (13%) και φθίνον. Στο υπερπόντιο τμήμα, το ευρωπαϊκό μερίδιο είναι υψηλό (51%) αλλά και πάλι φθίνον. Ωστόσο, η εικόνα βελτιώνεται αρκετά αν αφαιρέσουμε την Ιαπωνία, η οποία παρουσιάζει σταθερότητα κατά την περίοδο 1995-2000 (5.456-5.578). Πράγματι, χωρίς την Ιαπωνία, η οποία στα παρόντα επίπεδα φαίνεται να αγγίζει κάποιο επίπεδο ωρίμανσης, η τάση φαίνεται να βελτιώνεται σε σημαντικό βαθμό από 23,3% το 1995, σε 30,6% το 2000. Η κατά 21,7% αύξηση των αφίξεων στην Ευρώπη με προέλευση την Ασία, πράγματι, προέρχεται εξ ολοκλήρου από τις λοιπές πλην της Ιαπωνίας χώρες, με προεξάρχουσα την Κίνα (+56,6%). Η αύξηση από τις λοιπές περιοχές (πλην Ιαπωνίας) ήταν 47%. Ασφαλώς, η μικρή βάση εκκίνησης είναι ικανή να δώσει μεσοπρόθεσμα υψηλά ποσοστά αυξήσεων και από αυτή την άποψη είναι αρκετά παραπλανητική. Παρά ταύτα δεν πρέπει να αγνοηθεί. Ενδεχομένως, να υπάρχουν λόγοι διατήρησης αυτής της τάσης, ενόψει:

(α) της δυναμικής οικονομικής ανάπτυξης που χαρακτηρίζει την περιοχή ως σύνολο.

(β) του πληθυσμιακού παράγοντα (περίπου 50% του πληθυσμού της γης) και (γ) της αναπτυξιακής αφύπνισης της επί δεκαετία χειμαζόμενης ιαπωνικής οικονομίας.

Ο ταχύτατος ρυθμός, ανάπτυξης του ενδοπεριφερειακού τουρισμού, που φαίνεται να προσδιορίζεται πρωταρχικά από οικονομικούς παράγοντες και κατά δεύτερο λόγο - βραχυχρόνια - από παράγοντες ασφάλειας (τρομοκρατία), θα παραγάγει κατά φυσικό τρόπο ένα ικανού μεγέθους τουριστικό πλήθος, αυξανόμενο τμήμα του οποίου θα αναπτύξει ενδιαφέρον για υπερπόντια ταξίδια με επίκεντρο την Ευρώπη, που διαθέτει πλήθος τόπων περιηγητικού ενδιαφέροντος και διακρίνεται για τον πολιτισμικό πλουραλισμό της.

2.3 Κύριες χώρες προέλευσης και ευρωπαϊκός προορισμός

Για να φωτισθεί περαιτέρω η διάρθρωση και η δυναμική τουριστικών ροών από Ασία και Ευρώπη, με αναφορά πάντοτε την Ελλάδα, ως χώρας πιθανού προορισμού, αναλύεται στο παρόν κεφάλαιο η φυσιογνωμία των μετακινήσεων με επίκεντρο τις κύριες χώρες προέλευσης και προορισμού αντίστοιχα.

Οι σχετικές πληροφορίες καταγράφονται στον Πίνακα 2.8. Εύκολα διαπιστώνεται ότι τρεις χώρες, οι Ιαπωνία, Αυστραλία και Κίνα

αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 90% του τουριστικού πλήθους που κατευθύνεται στην Ευρώπη. Το ποσοστό αυτό μειώθηκε ανεπαίσθητα κατά την πενταετία 1995-2000 που εξετάζεται, (από 89% σε 87 ωστόσο, παραμένει υψηλό και κατά κάποιο τρόπο οριοθετεί το δείγμα των χωρών, στις οποίες η τουριστική πολιτική προσέλκυσης πρέπει να επικεντρωθεί. Με Ινδία και Ν. Κορέα τα ποσοστά για το 1995 και 2000 (γίνονται αντίστοιχα 95,7% και 94,8%).

Πρέπει να σημειωθεί ότι η εμπειρία χωρών, όπως είναι η Ιαπωνία η Αυστραλία και η Ν. Κορέα, όσον αφορά στα διεθνή ταξίδια, των κατοίκων τους, θα είναι πολύ χρήσιμη, ως σημείο αναφοράς προκειμένου να εκτιμηθούν οι δυνατότητες χωρών, όπως η Κίνα, πηγών προέλευσης, όταν το κατά κεφαλήν εισόδημα αυτών ανέλθει σε παρεμφερή επίπεδα με εκείνα των εν λόγω χωρών. Φυσικά, λόγω του μακρού χρόνου που απαιτείται για την επίτευξη τόσο υψηλού κατά κεφαλήν εισοδήματος είναι πιθανότατο να έχουν συντελεσθεί και άλλες αλλαγές, επηρεάζοντας θετικά ή αρνητικά τις τάσεις. Τέτοιες αλλαγές θα καταστήσουν, προφανώς, αναγκαία την τροποποίηση των εκτιμήσεων και στα εισοδηματικά μεγέθη.

Οι πληροφορίες για τις κύριες χώρες προέλευσης καταχωρίστηκαν στον Πίνακα 2.8. Στον Πίνακα 2.6, περιέχονται πληροφορίες που αφορούν στις κύριες χώρες υποδοχής σε Δ. Ευρώπη και Ν. Ευρώπη τόσο για την κατανομή όσον και για την τάση, όπως αυτή προκύπτει από την βραχεία περίοδο 1995-2000.

Η Δ. Ευρώπη λαμβάνει το 70% των επισκεπτών της Ευρώπης, προέλευσης Ασίας (Ανατ. και Ν. Ανατ.). Το ποσοστό αυτό τείνει ανεπαίσθητα, να αυξάνεται. Το μερίδιο της Ν. Ευρώπης καταγράφει διακριτή μιν, μικρή δε τάση αύξησης του μεριδίου της (από 15,2% σε 16,4%). Είναι άξιοι επισήμανσης ότι 4 χώρες - Μ. Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία και Ελβετία - αποτελούν δεσπόζοντα προορισμό για το 70%, των προς Δ. Ευρώπη ταξιδιωτών από Ασία. Το ποσοστό δε μεταβλήθηκε κατά την εξεταζόμενη πενταετία. Είναι ακόμη ενδιαφέρουσα η διαπίστωση ότι η Ελβετία είναι η μόνη ευρωπαϊκή χώρα που δέχεται ποσοτικά διακριτό αριθμό τουριστών από όλες σχεδόν τις χώρες της ασιατικής περιοχής που εξετάζονται, σε αντίθεση προς τις λοιπές χώρες, ο κύριος όγκος επισκεπτών των οποίων έχουν προέλευση περιορισμένη σε 3-4 χώρες.

Για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας, το προεξάρχον είναι τα μεγέθη, η κατανομή και η τάση των τουριστικών ροών από την εξεταζόμενη περιοχή προέλευσης. Η επικέντρωση στο μερίδιο και την δυναμική του τμήματος του εξ Ασίας τουριστικού ρεύματος προς Ευρώπη δεν σημαίνει,

βεβαίως, ότι μακροπρόθεσμα τα περιφερειακά ευρωπαϊκά μερίδια θα παραμείνουν ως έχουν, ούτε ότι δεν είναι εφικτό να επηρεασθούν με κατάλληλες πολιτικές και δράσεις.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, το μερίδιο της Ν. Ευρώπης στο ευρωπαϊκό κομμάτι των ταξιδιωτών ασιατικής προέλευσης είναι της τάξης του 15%, σε απόλυτους αριθμούς είναι 2,4 εκατ³. Το μέγεθος αυτό αντιστοιχεί μόλις στο 1,9% των διεθνών τουριστικών αφίξεων στην περιοχή και άνω του 25% των διεθνών αφίξεων υπερπόντιας προέλευσης. Οι αριθμοί παρέχουν βάση για διαμόρφωση συγκρατημένα αισιόδοξων προοπτικών. Εν πρώτοις, το μικρό ποσοστό των υπερπόντιων αφίξεων στο σύνολο των αφίξεων προδιαθέτει θετικά, υπό την έννοια, ότι η χαμηλή βάση εκκίνησης και οι οικονομικές προοπτικές δικαιολογούν υιοθέτηση αισιόδοξων προοπτικών. Από την άλλη μεριά, το 25% αντανακλά μια ασύμμετρη κατανομή των αφίξεων με κριτήρια τα ηπειρωτικά πληθυσμιακά δεδομένα. Με άλλα λόγια, με βάση τα πληθυσμιακά δεδομένα η οικονομική αναβάθμιση της Κίνας, και των χωρών της Ν. Ασίας, που συγκεντρώνουν σχεδόν το ήμισυ του πληθυσμού της γης, επιτρέπουν υιοθέτηση θετικών προοπτικών, αλλά σε βάθος χρόνου.

Ένα τρίτο, αισιόδοξης, επίσης, φύσεως, στοιχείο αποτελούν οι εμπειρίες των πιο ανεπτυγμένων χωρών της περιοχής (Ιαπωνίας, Αυστραλίας) όσον αφορά στο ποσοστό που αντιπροσωπεύει το υπερπόντιο τμήμα του εξερχόμενου διεθνούς τουρισμού των εν λόγω χωρών. Υπενθυμίζεται ότι το ποσοστό των κατοίκων της Ιαπωνίας που πραγματοποιεί διεθνή ταξίδια είναι 140 ανά χίλιους κατοίκους και της Αυστραλίας 170, ενώ της Ν. Κορέας είναι 120. Με την παραδοχή ότι η συμπεριφορά των Κινέζων από άποψη ταξιδιών είναι παρεμφερής (ως ελάχιστο) με εκείνη της Ν. Κορέας συμπεραίνουμε ότι με βάση τα λοιπά δεδομένα ο αριθμός των διεθνών ταξιδιών του κινεζικού πληθυσμού θα υπερβαίνει τα 130 εκατ. εντός μίας εικοσαετίας. Πρόκειται περί αριθμού που ανατρέπει εκ βάθρων τα τουριστικά δεδομένα και διανοίγει προοπτικές που προσδίδουν νέα δυναμική στο εισερχόμενο στην Ευρώπη τουριστικό πλήθος από την εξεταζόμενη ασιατική περιοχή. Σημειωτέον, ότι το σύνολο του ασιατικής προέλευσης διεθνούς τουρισμού ήταν 118 εκατ. το 2000, εκ των οποίων τα 29,6 εκατ. ήταν υπερπόντια, με μερίδιο της Ευρώπης ίσο με 15,3 εκατ. αφίξεις.

Αναφορικά στην εσωτερική κατανομή των 2,4 εκατ. τουριστών εξ Ασίας που κατευθύνεται στην Ν. Ευρώπη ετησίως πρέπει να σημειωθεί ότι η μερίδα του λέοντος επιλέγει πρωτίστως την Ιταλία (59%) και δευτερευόντως την Ισπανία (21 %) ως προορισμό. Οι εκτιμήσεις για την Ελλάδα ανεβάζουν τον αριθμό των αφίξεων σε 180 χιλ. (2000), με ρυθμό αύξησης όχι ιδιαίτερα

υψηλό, με βάση τα δεδομένα (βάση εκκίνησης, πολιτισμικά στοιχεία, δυναμική των αφίξεων στην Ν. Ευρώπη). Το μερίδιο της Ελλάδος αντιστοιχεί στο 12,0% του μεριδίου της Ιταλίας, κάθε χρόνο η αντίστοιχη σχέση των μεριδίων στον εισερχόμενο τουρισμό είναι 30%.

Δεν υπάρχουν στοιχεία, αλλά ούτε ενδείξεις, για τον αριθμό των κινέζων τουριστών που επισκέπτονται την Ελλάδα ετησίως. Ωστόσο, θα ήταν, ίσως, θεμιτό να διατυπωθεί εικασία, στηριζόμενη στην εμπειρία της Ιταλίας, για την οποία υπάρχουν σχετικές ενδείξεις. Συγκεκριμένα, με βάση τα στοιχεία του ΠΟΤ ο αριθμός των κινέζων τουριστών που επισκέφθηκε την Ιταλία το 2000 ήταν 109.000 έναντι 80.000 του έτους 1995. Κατ' αναλογία, με συντελεστή αναλογικότητας την σχέση των μεριδίων των δυο χωρών όσον αφορά στο σύνολο των τουριστών από τη ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής, Ν. Ανατολικής Ασίας και Ειρηνικού, οι επισκεπτόμενοι την Ελλάδα τουρίστες κινεζικής προέλευσης ανέρχονται πιθανώς σε μέγεθος της τάξης των 15.000. Πρόκειται περί άκρως επουσιώδους μεγέθους για τα δεδομένα του αλλοδαπού τουρισμού που επισκέπτεται την χώρα μας, είτε σε σύνολο, είτε αναφορικά προς το υπερπόντιο τμήμα ασιατικής προέλευσης.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι δεν έχει προσμετρηθεί η παράμετρος των Ολυμπιακών Αγώνων. Πιο συγκεκριμένα το θέμα της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα, έδωσε τη δυνατότητα σε μεγάλο αριθμό Κινέζων αξιωματούχων και δημοσιογράφων να επισκεφτούν, γνωρίσουν και προβάλουν την Ελλάδα. Επίσης και στη συνέχεια η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2008 στο Πεκίνο και για το λόγο αυτό η στενότερη συνεργασία που αναπτύχθηκε μεταξύ των δύο χωρών, συμβάλλει ακόμη περισσότερο στην προβολή της χώρας μας και πρωτίστως του πολιτισμού της στην Κίνα, με όλες τις αναμενόμενες θετικές επιπτώσεις στον τουρισμό για την Ελλάδα. Επίσης θα πρέπει να συνεκτιμηθεί και η ολοένα αυξανόμενη εμπορική συνεργασία και ιδιαίτερα στον τομέα της ναυτιλίας.

Με αφετηρία το επουσιώδες αυτό μέγεθος, θα έτεινε κανείς, όχι επιπόλαια, να αναφέρεται στην Κίνα ως μελλοντικής πηγής προέλευσης τουριστών με προορισμό την Ελλάδα με πολύ μεγάλη επιφυλακτικότητα, δεδομένου του ούτως ή άλλως μικρού ποσοστού του υπερπόντιου τουρισμού (ως προέλευσης) της περιοχής. Ωστόσο, τα πολύ μεγάλα πληθυσμιακά και οικονομικά μεγέθη που κατά γενική εκτίμηση χαρακτηρίζουν την περιοχή σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα πέρα των 15 ετών - επιτάσσουν αντιμετώπιση του ζητήματος με κριτήριο τα μελλούμενα. Οι προοπτικές που διανοίγει η ταχεία ανάπτυξη και η μεγαλύτερη κινητικότητα που φαίνεται να χαρακτηρίζει τον κινεζικό λαό, πάντοτε σε συνδυασμό με το πληθυσμιακό μέγεθος,

ενδεχομένως, να αποτελέσουν παράγοντα ανατρεπτικό των συμπερασμάτων στα οποία οδηγεί η εμπειρία για τις πιο ανεπτυγμένες χώρες τις περιοχής (Ιαπωνία, Αυστραλία, Κορέα κ.α.).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

3.1 Οι Προβλέψεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού, λίγα χρόνια πριν σημειωθεί το αρνητικό ορόσημο του τουρισμού (2001), διεξήγαγε έρευνα σε συνεργασία με τους εθνικούς οργανισμούς τουρισμού και με ηγετικούς παράγοντες του τουριστικού τομέα, με σκοπό την ανίχνευση της μελλοντικής εικόνας της παγκόσμιας τουριστικής δραστηριότητας. Ο χρόνος διεξαγωγής της έρευνας αποδείχτηκε τελικά ακατάλληλος, διότι δεν έλαβε υπόψη τις επιπτώσεις του τρομοκρατικού χτυπήματος της 11ης Σεπτεμβρίου, που σαφώς είχε μεγάλη επιρροή και στον τουριστικό τομέα. Οι παραδοχές και προβλέψεις για τις παγκόσμιες μακροπρόθεσμες τουριστικές τάσεις, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε συνολικό επίπεδο, είναι πολύ πιθανόν να παρουσιάζουν σημαντική απόκλιση από την πραγματική κατάσταση. Ωστόσο, παρά τις επιφυλάξεις αυτές, οι προβλέψεις, κυρίως λόγω της περιφερειακής διάστασης αυτών, ως προορισμού και πηγής προέλευσης δεν παύουν να αποτελούν χρήσιμη πηγή πληροφόρησης για την αξιολόγηση εναλλακτικών προσεγγίσεων.

3.1.1. Γενική πρόβλεψη

Η συνολική πρόβλεψη για την ανάπτυξη του παγκόσμιου τουρισμού έχει έτος βάσης το 1995 και εκτείνεται ως το 2020. Οι επιπτώσεις από το χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου, όπως ήδη αναφέρθηκε, δεν έχουν ενσωματωθεί στις μακροπρόθεσμες προβλέψεις. Πράγματι, το μέγεθος του παγκόσμιου διεθνούς τουρισμού ήταν 694 εκατ. το 2003, βάσει προσωρινών εκτιμήσεων του ΠΟΤ, ενώ βάσει του μέσου ρυθμού αύξησης που έχει υιοθετήσει ο ΠΟΤ θα έπρεπε να είναι 780 εκατ. Αυτό σημαίνει ότι για να επιτευχθεί το 2020 αριθμός αφίξεων τις τάξης των 1.560 εκατ. θα απαιτηθεί μέση ετήσια αύξηση 4,9%. Θα απαιτηθεί δηλαδή αύξηση του ρυθμού αύξησης κατά 20%. Βέβαια στη Β. Αμερική και την Ασία, αύξηση αυτού του μεγέθους δε μπορεί να αποκλεισθεί *a priori*, λαμβάνοντας υπόψη τις απρόβλεπτες αναταράξεις της παγκόσμιας οικονομίας.

Είναι, επομένως, συνετό να υιοθετηθεί η πρόβλεψη του ΠΟΤ ως η μέγιστη πιθανή αύξηση του παγκόσμιου τουρισμού, με προσαρμογές οι οποίες θα ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες συνθήκες και δεδομένα κάθε περιοχής.

Οι εκτιμήσεις του ΠΟΤ για την εξέλιξη του παγκόσμιου διεθνούς τουρισμού, συνολικά και κατά μείζονα περιοχή, με κατανομή που έχει ως κριτήριο τις αφίξεις αφ' ενός και τις πηγές προέλευσης αφ' ετέρου

καταγράφονται στους Πίνακες 3.1 και 3.2. Τα βασικά χαρακτηριστικά των προβλέψεων διακρίνονται στον Πίνακα 3.1.

(α) Οι περιφερειακοί ρυθμοί αύξησης του διεθνούς τουρισμού, βάσει των αφίξεων, διαφοροποιούνται υπέρ των περιοχών που δεν είναι ακόμα αρκετά ώριμες τουριστικά, Ασία και Αφρική, ενώ οι μικρότεροι ρυθμοί αναφέρονται σε Αμερική και Ευρώπη. Βεβαίως, μικρής ποσοτικής εμβέλειας προορισμοί, όπως είναι η Μ. Ανατολή και η Αφρική είναι εφικτό να επιτυγχάνουν εντυπωσιακούς ρυθμούς αύξησης για ορισμένη περίοδο και λόγω της χαμηλής βάσεως εκκίνησης.

(β) Το δεύτερο σημαντικό χαρακτηριστικό είναι η ταχύτερη αύξηση του διαπεριφερειακού τουρισμού σε έγκριση με τον ενδοπεριφερειακό. Συγκεκριμένα, το διαπεριφερειακό τμήμα του διεθνούς τουρισμού προβλέπεται ότι θα συνεχίσει να αυξάνεται με μέσο ετήσιο ρυθμό 5,4% σε αντίθεση με το 3,8% του ενδοπεριφερειακού, με συνέπεια την βαθμιαία αύξηση του μεριδίου του διαπεριφερειακού τουρισμού.

(γ) Σύμφωνα με τις παραδοχές στις οποίες στηρίχθηκε η πρόβλεψη, το μερίδιο της Ευρώπης μειώνεται δραστικά, από 60% περίπου το 1995 σε 46% το 2020. Αντίστοιχα, το μερίδιο της Ανατ. Ασίας-Ειρηνικού αυξάνεται εντυπωσιακά (κατά 76%), αναδεικνύοντας την περιοχή στον δεύτερο μεγαλύτερο προορισμό. Η τάση αυτή θα συνεχισθεί και μετά το 2020, με αποτέλεσμα η εν λόγω περιοχή να πρωταγωνιστεί ως προορισμός, ενδεχομένως ακόμα και ως προέλευση.

Πίνακας 3.1: Προβλέψεις εξέλιξης του παγκόσμιου τουρισμού

Προβλέψεις Εξέλιξης του Παγκόσμιου Τουρισμού (1995-2020) Αφίξεις σε εκατ.							
	1995	2010	2020	Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης	Μερίδια		
				1995-	1995	2010	2020
Σύνολο	565,4	1.006,	1.561,	4,1	100,0	100,0	100,0
Αφρική	20,2	47,0	77,0	5,5	3,6	4,7	5,0
Αμερική	108,9	190,0	282,0	3,9	19,3	18,9	18,1
Αν. Ασία-Ειρηνικός	81,4	195,0	397,0	6,5	14,4	19,4	25,4
Ευρώπη	338,4	527,0	717,0	3,0	59,8	52,3	45,9
Μέση Ανατολή	12,4	36,0	69,0	7,1	2,2	3,6	4,4
N. Ασία	4,2	11,0	19,0	6,2	0,7	1,1	1,2
Ενδοπεριφερειακός	464,1	791,0	1.183,0	3,8	82,1	78,5	75,8
Διαπεριφερειακός	101,3	216,0	378,0	5,4	17,9	21,5	24,2
(9) : (8)	21,8	27,3	32,0				

Πηγή. ΠΟΤ, Tourism 2020 Vision: Global Forecasts and Profiles of Market Segments, 2001.

Ακόμα πιο ενδιαφέρουσες είναι οι προβλέψεις για την δυναμική των πηγών προέλευσης, διότι από το δυνητικό μέγεθος των δεξαμενών προέλευσης θα προέλθει και η δυναμική του διαπεριφερειακού τουρισμού, που είναι και το ζητούμενο.

Σε γενικές γραμμές οι τάσεις βάσει προέλευσης, δεν διαφέρουν πολύ των τάσεων, βάσει αφίξεων.

Πίνακας 3.2: Προβλέψεις εξέλιξης του παγκόσμιου τουρισμού

Προβλέψεις Εξελίξεως του Παγκόσμιου Τουρισμού (1995-2020)							
Προέλευση σε εκατ.							
	1995	2010	2020	% Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής 1995-2020	Μερίδια		
					1995	2010	2020
Σύνολο Κόσμου	565,4	1.006,0	1.561,0	4,1	100,0	100,0	100,0
Αφρική	13,9	36,0	62,0	6,2	2,5	3,6	4,0
Αμερική	107,8	173,0	232,0	3,1	19,1	17,2	14,9
Αν. Ασία-Ειρηνικός	84,3	193,0	405,0	6,5	14,9	19,2	25,9
Ευρώπη	312,6	520,0	729,0	3,4	55,3	51,7	46,7
Μέση Ανατολή	8,6	21,0	35,0	5,8	1,5	2,1	2,2
Ν. Ασία	4,3	10,0	17,0	5,6	0,8	1,0	1,1
Ακατανέμητα	33,9	54,0	81,0	3,6	6,0	5,3	5,2
Ενδοπεριφερειακός	464,1	791,0	1.183,0	3,8	82,1	78,5	75,8
Διαπεριφερειακός	101,3	216,0	378,0	5,4	17,9	21,5	24,2

Πηγή: ΠΟΤ, Tourism 2020 Vision: Global Forecasts and Profiles of Market Segments, 2001

Το γεγονός αυτό δεν αποτελεί έκπληξη, αφού ο ενδοπεριφερειακός διεθνής τουρισμός αποτελεί ακόμα, και θα αποτελεί για μεγάλο διάστημα ακόμα, την δεσπόζουσα τουριστική δύναμη τόσο στην Ευρώπη, όσον και στους λοιπούς μείζονες προορισμούς. Ωστόσο, το ενδιαφέρον όσον αφορά στην παρούσα διερεύνηση είναι η εκτίμηση ότι ο κύριος όγκος διεθνών ταξιδιωτών κατά την εξεταζόμενη περίοδο θα προέρχεται από την περιοχή Ανατ. Ασίας-Ειρηνικού. Ενδεικτικά σημειώνεται ότι κατά την δεκαετία 2010-2020 περίπου το 40% της αύξησης του διεθνούς τουρισμού θα προέλθει από την συγκεκριμένη αυτή περιοχή. Κατά την πενταετία 1995-2000 το αντίστοιχο ποσοστό, ex post ήταν 25,6%. Ως αναλογία, ο αριθμός αυτός θεωρείται

μάλλον ως συντηρητική πρόβλεψη - κατά τον χρόνο που έγινε - ενόψει της πληθυσμιακής συγκέντρωσης που χαρακτηρίζει την περιοχή (περίπου το μισό του πληθυσμού της γης) αλλά και λόγω της αναπτυξιακής δυναμικής που εμφανίζει.

3.1.2. Πρόβλεψη για την Ευρώπη βάσει της μελέτης του ΠΟΤ.

Η σχετική πρόβλεψη, σε ότι αφορά στην Ευρώπη, φαίνεται εύλογη ή και αισιόδοξη, με βάση την μέχρι σήμερα εμπειρία. Πράγματι, οι αφίξεις στην Ευρώπη με προέλευση την Ασία - Ειρηνικό ήταν της τάξης των 15 εκατ. (2000) έναντι 12,5 εκατ. το 1995. Αν η τάση αυτή συνεχισθεί, η πρόβλεψη του ΠΟΤ για αριθμό αφίξεων 23,0 εκατ. το 2010 εμφανίζεται μάλλον ουτοπική, ενόψει των αλλαγών που επέφερε η 11 η Σεπτεμβρίου του 2001, στην περίπτωση που ο παράγων «ασφάλεια» σε διεθνές επίπεδο διατηρείται σε μεγάλη αβεβαιότητα.

Στον Πίνακα 3.3 καταγράφεται η κατά περιοχή προέλευσης κατανομή των διεθνών αφίξεων τουριστών στην Ευρώπη.

Πίνακας 3.3: Πρόβλεψη των διεθνών αφίξεων στην Ευρώπη κατά περιοχή προέλευσης

Πρόβλεψη των Διεθνών Αφίξεων στην Ευρώπη κατά Περιοχή Προέλευσης (σε εκατ.)							
	1995	2010	2020	% Ετήσιος Μέσος Ρυθμός Αύξησης 1995-2020	Μερίδια		
					1995	2010	2020
Σύνολο	338,4	527,3	717,0	3,0	100,0	100,0	100,0
Αφρική	3,4	6,8	11,4	5,0	1,0	1,3	1,6
Αμερική	21,6	33,1	43,6	2,8	6,4	6,3	6,1
Αν. Ασία-Ειρηνικός	12,5	23,0	45,4	5,3	3,7	4,4	6,3
Ευρώπη	275,4	427,1	564,3	2,9	81,4	81,0	78,7
Μέση Ανατολή	1,9	3,6	5,3	4,1	0,6	0,7	0,7
Ν. Ασία	0,8	1,6	2,7	4,8	0,2	0,3	0,4
Ακατανέμητα	22,7	32,1	44,3	2,7	6,7	6,1	6,2

Παρόλα αυτά, σε οριζοντα, όπως είναι το 2020, η αξιολόγηση είναι μάλλον θετική για την πρόβλεψη. Ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης της πολυάνθρωπης Κίνας, καθώς επίσης και της ευρύτερης περιοχής, που σε μεγάλο βαθμό επηρεάζεται τόσο από την ταχεία ανάπτυξη των δύο

πληθυσμιακά μεγαλύτερων χωρών του κόσμου, όσο και από την αναπτυξιακή πρόοδο της Ιαπωνίας, θα δημιουργήσει οικονομικές κατηγορίες πληθυσμού αριθμούμενες σε εκατοντάδες εκατομμυρίων, οι οποίες θα διαθέτουν τα μέσα για πραγματοποίηση όχι απλώς διεθνών αλλά και υπερπόντιων ταξιδιών. Μια τέτοια εξέλιξη, θα ανατρέψει τις παραδοχές που εκπορεύονται από εμπειρίες του παρελθόντος. Άλλωστε, οι συντάκτες του «Tourism Vision 2020», σε αναγνώριση της αβεβαιότητας που περιβάλλει τις προβλέψεις των, κυρίως προς τα άνω, επισημαίνουν:

«Μέχρι το 2020 οι τουρίστες θα έχουν κατακτήσει όλη την υδρόγειο, περιλαμβανομένων και ταξιδιών με διαστημόπλοια ακόμα και μέχρι τη Σελήνη».

Παρά τις επιφυλάξεις αναφορικά προς τον ρεαλισμό που διέπει την πρόβλεψη, θα έτεινε κανείς να θεωρεί συντηρητική, σε σύγκριση π.χ. με την Αμερική, την πρόβλεψη για την Ευρώπη. Οι δεσμοί της περιοχής με την Ευρώπη είναι πολλοί και στενοί σε βαθμό που θα δικαιολογούσαν σημαντικά μεγαλύτερο μερίδιο της Ευρώπης σε υπερπόντιο τουρισμό από την εξεταζόμενη περιοχή.

Ο «επαγγελματικός» τουρισμός, με την ανάπτυξη και των χωρών της Ανατ. Ευρώπης, αλλά και των σχέσεων που γεννά η ραγδαία εισροή ευρωπαϊκών επιχειρηματικών κεφαλαίων στην Κίνα και σε άλλες χώρες, καθώς επίσης και των δεσμών που αναπτύσσονται λόγω των οικονομικών συναλλαγών, είναι εύλογο ότι θα προσδώσει δυναμική στα υπερπόντια ταξίδια. Φυσικά, ο πολιτισμικός πλουραλισμός της ευρωπαϊκής ηπείρου θα αποτελεί τον ισχυρό και ακατανίκητο μαγνήτη περιηγητικής φύσεως τουρισμού για τους λαούς της ταχέως αναπτυσσόμενης Ασίας και των ήδη ανεπτυγμένων χωρών της περιοχής του Ειρηνικού.

3.1.3. Μεριδία Δ. Ευρώπης και Νοτίου Ευρώπης και σημαντικότητα αυτών

Αν και η πρόβλεψη για την αύξηση του μεριδίου της Ευρώπης στον υπερπόντιο τουρισμό ασιατικής προέλευσης προΐδεάζει και για τις πιθανές επιπτώσεις στις αφίξεις σε Δυτική και Ν. Ευρώπη, είναι χρήσιμο να μελετηθούν οι τάσεις μεγέθους των πιθανών τουριστικών ροών, ώστε να αξιολογηθούν οι προοπτικές και να αναπτυχθούν οι κατάλληλες στρατηγικές και ενέργειες για την πληρέστερη δυνατή αξιοποίηση των ευκαιριών. Ελλείψει άλλων παραμέτρων - οδηγών, θα εξετασθεί η δυνατότητα χρησιμοποίησης των παραμέτρων που εκφράζουν τα μερίδια Δ. Ευρώπης, και Ν. Ευρώπης στον υπερπόντιο ασιατικό τουρισμό προς Ευρώπη, όπως οι παράμετροι αυτές μετεβλήθησαν κατά την βραχεία - και ασφαλώς μη

επαρκώς αντιπροσωπευτική - περίοδο 1995-2000.

Το έτος 2000, το 68% των τουριστών με προέλευση την Ασία - Ειρηνικό που κατευθύνθηκε στην Ευρώπη είχε ως τοπικό προορισμό την Δ. Ευρώπη. Το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 66% το 1990 και 70% το 1995. Πρόκειται για ελαφρώς ανοδική, αλλά ασαφή, τάση ενόψει της συμμετρίας που χαρακτηρίζει το ανοδικό και καθοδικό τμήμα της τάσης κατά τις πενταετίες 1990-1995 και 1995-2000, αντίστοιχα.

Το μερίδιο της Ν. Ευρώπης για τα χρονικά σημεία αναφοράς 1990, 1995 και 2000 ήταν 17,2%, 12,5% και 13,5%. Η ασάφεια είναι και στην περίπτωση της Ν. Ευρώπης παρούσα, αλλά με αντίθετη την φορά της ασθενούς τάσης, η οποία τώρα είναι καθοδική.

Το γενικό συμπέρασμα που προκύπτει σε ότι αφορά στα ποσοστά, είναι η ασάφεια, με αποτέλεσμα να φαίνεται ορθότερη η επιλογή κάποιου είδους μέσου όρου της εμπειρίας της δεκαετίας 1990-2000, ως προσέγγιση του πιθανού αριθμού τουριστών με προέλευση την Ασία - Ειρηνικό. Διαφορετικά, η χρήση του μέσου ρυθμού μεταβολής θα βοηθούσε στην οριοθέτηση κάποιου εύρους εκτιμήσεων, μια τάξη μεγέθους των σχετικών πιθανών ροών. Ωστόσο, ίσως είναι σκόπιμο να διατυπωθούν ορισμένες σκέψεις αναφορικά με τη διαχρονική συμπεριφορά των προς την Ευρώπη τουριστικών ροών.

Μελετώντας τους σχετικούς αριθμούς συμπεραίνεται ότι το υπερπόντιο τμήμα του ασιατικού διεθνούς τουρισμού που επιλέγει την Ευρώπη ως προορισμό βρίσκεται ακόμα σε φάση αναζήτησης. Δεν φαίνεται να έχουν ακόμα διαμορφωθεί στέρεες δομές τουριστικών ροών, βάσει των οποίων να εκτιμώνται ορθά οι τάσεις υπό στατιστική έννοια. Στην Β. Δ. Ευρώπη η πτωτική τάση του ρυθμού αύξησης της πενταετίας 1995-2000 διαδέχεται την ανοδική τάση του ρυθμού αύξησης τη πρώτης πενταετίας. Το αντίστροφο συμβαίνει στην Ν. Ευρώπη, όπου παρατηρούμε επιταχυνόμενο ρυθμό αύξησης.

Επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον στη Ν. Ευρώπη και θεωρώντας το ρυθμό αύξησης για την εικοσαετία 2000-2020 ίσον με αυτό της περιόδου 1995-2000, ο ρυθμός μέσης ετησίας αύξησης είναι 6%. Ο ρυθμός αυτός δεν είναι υψηλός αν ληφθούν υπόψη: (i) το χαμηλό μέγεθος εκκίνησης για τις αφίξεις, (ii) η δυναμική ανάπτυξης που φαίνεται να παγιώνεται σε υψηλό επίπεδο για όλη την περιοχή προέλευσης, και (iii) το αρκετά υψηλό βιοτικό επίπεδο που θα επιτευχθεί για μεγάλο τμήμα του πληθυσμού, ιδιαίτερα στην Κίνα.

Το έτος 2000 οι αφίξεις στην Ν. Ευρώπη από την εξεταζόμενη περιοχή

ήταν της τάξης των 2,4 εκατ. Με μέσο ετήσιο ρυθμό 8-10% όπως ενδείκνυται, ενόψει των μεγάλων προοπτικών ανάπτυξης κα του χαμηλού επιπέδου εκκίνησης, οι αφίξεις για τα έτη 2010 και 2020 γίνονται:

2010	5,7 εκατ. αφίξεις
2020	13,5 εκατ. αφίξεις
2024	19,0 εκατ. αφίξεις
2034	41,0 εκατ. αφίξεις

Οι ανωτέρω αριθμοί αφορούν, βεβαίως, το σύνολο των αφίξεων από την ευρύτερη περιοχή της Ανατ. Ασίας-Ειρηνικού. Το μερίδιο της Κίνας θα βαίνει, ασφαλώς, αυξανόμενο, για τους ήδη αναφερόμενους λόγους (ωρίμανση αναπτυγμένων, χαμηλό επίπεδο εκκίνησης αναπτυσσομένων). Υιοθετώντας την παραδοχή ότι το μερίδιο της Κίνας, θα είναι 15%, το 2010 και 20% το 2020 στο σύνολο των ταξιδιών προς Ευρώπη με προέλευση την Αν. Ασία-Ειρηνικό. Για το 2034 το σχετικό ποσοστό θα είναι 25%. Επομένως, οι από την Κίνα προβλεπόμενες ροές προς την Ν. Ευρώπη εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν ως κατωτέρω:

Προορισμός: Ν. Ευρώπη			
	Προέλευση		(2) : (1)
	(1) Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	(2) Κίνα	
2000	1.200 χιλ.	120 χιλ.	10,10
2010	5.700 χιλ.	860 χιλ.	15,0
2020	13.500 χιλ.	2.700 χιλ.	20,0
2024	19.000 χιλ.	3.800 χιλ.	20,0
2034	41.000 χιλ.	10.250 χιλ.	25,0

Είναι προφανές, ότι η έξαρση του υπερπόντιου τουρισμού κινεζικής προέλευσης αποκτά ενδιαφέρον μετά το 2020, όταν ο προορισμός Ν. Ευρώπη προβλέπεται ότι θα δέχεται από την εν λόγω χώρα άνω των 3 εκατ. τουρίστες. Το επουσιώδες μέγεθος που αποτελούν οι κινεζικής προέλευσης αφίξεις στην Ελλάδα, δεν παρέχει βάση για μεγάλη αισιοδοξία. Ακόμα και αν δεχθούμε ότι θα ασκηθεί ιδιαίτερα αποτελεσματική πολιτική προσέλκυσης, το μερίδιο μας είναι δύσκολο να υπερβεί το 20% του συνόλου που επισκέπτεται τις άμεσα ανταγωνίστριες χώρες της Ν. Ευρώπης. Μέχρι και το 2024, αφίξεις από την Κίνα της τάξης των 800 χιλιάδων, καθ' ον χρόνο το εισρέον

αλλοδαπό τουριστικό πλήθος κυμαίνεται σε τάξη μεγέθους 20 εκατ., προφανώς δεν αλλάζει δραματικά τα δεδομένα για τον τουρισμό της Ελλάδος.

Η τεχνικοστατιστική αυτή προσέγγιση, ωστόσο, χρήζει επανεξέτασης για τον ρεαλισμό των παραδοχών της, αν πρόκειται να ληφθεί σοβαρά υπόψη και να αποτελέσει οδηγό για την διαμόρφωση τουριστικής πολιτικής. Η ταχεία ανάπτυξη της Κίνας και της Ινδίας, οι οποίες πληθυσμιακά αντιπροσωπεύουν το 40% περίπου του παγκόσμιου πληθυσμού, και των οποίων το κατά κεφαλήν εισόδημα σε όρους ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης είναι 4-5 φορές μεγαλύτερο του υπολογιζόμενου με την επικρατούσα εθνικολογιστική μέθοδο μέτρησης, του ΑΕΠ, επιτρέπουν υιοθέτηση άκρως αισιόδοξων σεναρίων για περίοδο πέραν των 10-20 ετών από σήμερα.

Όπως δε θα αναφερθεί σε επόμενο κεφάλαιο, η ταχεία ανάπτυξη και η ευλόγως αναμενόμενη μακροπρόθεσμη διάρκεια αυτής, σε συνδυασμό με την ανισοκατανομή του εισοδήματος που συνήθως παρατηρείται σε παρόμοιες αναπτυξιακές συνθήκες, είναι πολύ πιθανόν να δημιουργήσουν εκατοντάδες ανθρώπων με εισόδημα ικανό να στηρίξει υπερπόντια ταξίδια σε πρωτόγνωρη διάσταση. Δεν μπορεί δε να αποκλεισθεί και το ενδεχόμενο «διαρθρωτικής φύσης» μεταβολή στις επιλογές των ταξιδιωτών, που υπερβαίνει την ιστορική εμπειρία από τις ταξιδιωτικές συνήθειες ανεπτυγμένων χωρών της περιοχής, όπως είναι η Ιαπωνία και η Αυστραλία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.

Το κατά κεφαλήν εισόδημα της Κίνας κυμαίνονταν το 2002, βάσει εκτιμήσεων της παγκόσμιας τράπεζας, σε \$940, υπολογισμένο με την μέθοδο ΑΤΛΑΣ, δηλ. την συμβατικά εφαρμοζόμενη για την μέτρηση του ΑΕΠ παγκοσμίως (με χωρίς πρακτικής σημασίας εξαιρέσεις). Σε όρους ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης (PPP) το κατά κεφαλήν εισόδημα ανέρχεται σε \$4.390, δηλαδή γίνεται μεγαλύτερο κατά 4,7 φορές.

Στον πίνακα παρακάτω φαίνεται η θέση της Κίνας στην παγκόσμια κατανομή του κατά κεφαλήν εισοδήματος.

Πίνακας 4.1: Μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα Κόσμου και εισοδηματικών κατηγοριών (2002)

Μέσο Κατά Κεφαλήν Εισόδημα Κόσμου και Εισοδηματικών Κατηγοριών (2002)			
	Μέθοδος Άτλας (\$ ΗΠΑ)	Μέθοδος PPP (Διεθνή \$)	Σχέση (2) : (1)
1. Κόσμος	5.080	7.570	1,5
2. Χαμηλού Εισοδήματος	430	2.040	4,7
3. Χαμηλού και Μέσου Εισοδήματος	1.170	3.910	3,3
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός (Κίνα)	950 (940)	4.160 (4.390)	4,4 (4,7)
Λατινική Αμερική	3.280	6.750	(2,1)
N. Ασία	460	2.390	(5,2)
4. Υψηλού Εισοδήματος	26.310	27.590	1,05
Ευρωζώνη	20.230	24.900	1,23

Όπως διαπιστώνεται, το μέσο παγκόσμιο κατά κεφαλήν εισόδημα βάσει της μεθόδου PPP είναι 50% μεγαλύτερο σε σύγκριση με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Επιπλέον η ανωτέρω σχέση μεγεθύνεται από χαμηλότερο σε υψηλότερο βιοτικό επίπεδο. Στα πολύ υψηλά εισοδήματα, δηλ. σε οικονομίες όπου το σύνολο σχεδόν της κατανάλωσης και των επενδύσεων καλύπτουν τις ανάγκες αυτών σε αγαθά και υπηρεσίες από την αγορά, τα δύο μεγέθη κατά κεφαλήν εισοδήματος πρακτικά συμπίπτουν. Επίσης, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Κίνα συμπίπτει ουσιαστικά με το μέσο κατά κεφαλήν όλου του αναπτυσσόμενου τμήματος της συγκεκριμένης περιοχής, με αποτέλεσμα να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αντιπροσωπευτικός δείκτης οικονομικής προόδου για όλη την αναπτυσσόμενη περιοχή.

Η σχέση μεταξύ ΑΕΠ, όπως συμβατικά εκτιμάται, και ΑΕΠ βάσει της μεθόδου εκτίμησης στα παρόντα επίπεδα οικονομικής ευημερίας εμφανίζει μεγάλη σταθερότητα, σύμφωνα με τα στοιχεία των δέκα τελευταίων ετών. Η σχέση μεταξύ των δύο εννοιών κατά κεφαλήν ΑΕΠ, κατά την περίοδο 1994-2002 φαίνεται στον πίνακα παρακάτω.

Πίνακας 4.2: Εκτιμήσεις ΑΕΠ με βάση διάφορες μεθόδους

Εκτιμήσεις ΑΕΠ με βάση Διάφορες Μεθόδους				
Χώρες	Σχέση PPP/ΑΕΠ		Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ (\$)	% Αύξηση Κεφαλήν ΑΕΠ
	199	2002	2002	1994-2003
Κίνα	4,7	4,7	940	6,9
Ινδία	4,0	5,3	480	2,8
Ινδονησία	4,1	4,3	710	3,3
Ταϊλάνδη	2,9	3,3	1.980	5,4
Μαλαισία	2,4	2,3	3.540	3,9
Βιετνάμ	6,2	5,2	430	3,0
Φιλιππίνες	2,9	4,2	1.020	-0,8
Αναπτυσσόμενη Ασία	-	-	-	4,2

Πηγή. World Bank, World Bank Development Reports.

Σύμφωνα με τον πίνακα, παρατηρείται ότι (α) η σχέση κατά κεφαλήν ΑΕΠ βάσει PPP και κατά κεφαλήν ΑΕΠ βάσει της εθνικολογιστικής μεθόδου, είναι σε γενικές γραμμές μεγαλύτερη στις χώρες με χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο, και (β) παρατηρείται, ότι όσο το βιοτικό επίπεδο βελτιώνεται η σχέση σμικρύνεται για τους ήδη αναφερθέντες λόγους. Παρόλα αυτά, πρέπει τα στοιχεία αυτά να εξετάζονται με αρκετή ανεκτικότητα όσον αφορά στην ακρίβειά τους, λόγω των συντελουμένων αναθεωρήσεων που, πρωτίστως, αφορούν στην εκτίμηση του ΑΕΠ βάσει PPP, αλλά και του μεγάλου στατιστικού σφάλματος που χαρακτηρίζει τις εκτιμήσεις του ΑΕΠ.

4.1. Αναπτυξιακή Δυναμική Κίνας και Ευρύτερης Αναπτυσσόμενης Περιοχής

4.1.1. Γενική θεώρηση

Η αναπτυξιακή δυναμική της Κίνας αλλά και της ευρύτερης περιοχής Νοτίου, Ν.Α. Ασίας και Ειρηνικού είναι πολύ ισχυρότερη όπως φαίνεται από τα

στοιχεία του Πίνακα 4.2. Η διαπίστωση αυτή είναι εμφανής όχι μόνο από την εμπειρία της πιο πρόσφατης εικοσαετίας, αλλά κυρίως από την ανθεκτικότητα που έχουν επιδείξει οι οικονομίες της περιοχής σε διεθνείς αναταράξεις, είτε νομισματικής είτε άλλης φύσεως.

Η ανάπτυξη των αναπτυσσομένων οικονομιών, και κυρίως των ασιατικών, είναι σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητη από την ανάπτυξη των ανεπτυγμένων. Η συχνά διατυπωμένη άποψη ότι η αμερικανική οικονομία λειτουργεί ως συρμός για την παγκόσμια οικονομία, και ιδιαίτερα για τις αναπτυσσόμενες χώρες, δεν βρίσκει στήριξη στην στατιστική ανάλυση.¹

Διαπιστώνεται λοιπόν, ότι μια σειρά παραγόντων προσδιορίζει την αυτόνομη αναπτυξιακή πορεία των αναπτυσσομένων χωρών, και κυρίως των ασιατικών. Οι ασιατικές χώρες στο σύνολό τους, καθώς επίσης και κάθε χώρα ξεχωριστά, αναπτύσσονται σε μεγάλο βαθμό χωρίς να επηρεάζονται σημαντικά από την κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι ανεπτυγμένες. Η δυναμική της αναπτυσσόμενης Ασίας (Ανατ.- Ν.Α. Ειρηνικός) υπογραμμίζει τη δυναμική της κινεζικής οικονομίας και κατά δεύτερον της ινδικής.

Με βάση τα προαναφερόμενα, αξιοσημείωτη είναι η διαπίστωση ότι η ταχέως αυξανόμενη αναπτυξιακή δυναμική της Κίνας θα επιφέρει αλλαγές και στην τουριστική δυναμική της Κίνας, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται νέες ευκαιρίες για ανάπτυξη των τουριστικών προϊόντων και τουριστικών προορισμών.

Δεν είναι υπερβολικό να υποστηριχθεί ότι η μελλοντική δυναμική της τουριστικής αγοράς της εξεταζόμενης περιοχής θα εκδηλωθεί και ως υπερπόντια ζήτηση υπηρεσιών, η οποία σε απόλυτο μέγεθος θα είναι ικανή να εξουδετερώσει τις συνέπειες της ωρίμανσης της ευρωπαϊκής αγοράς και να προσδώσει σ' αυτήν μακροπρόθεσμο δυναμισμό. Εξάλλου, ο ταχέως αναπτυσσόμενος ενδοπεριφερειακός τουρισμός θα δημιουργήσει τάσεις τοπικής ωρίμανσης και θα εκτρέψει αυξανόμενα ποσοστά τουριστών σε υπερπόντιους προορισμούς.

Η περίοδος 2001-2004 καταδεικνύει τον δυναμισμό που εγκλείουν οι οικονομίες της ευρύτερης περιοχής, λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα που αντιμετώπισε η παγκόσμια οικονομία (χρηματιστήρια, τρομοκρατίες, επιδημίες). Οι ρυθμοί ανάπτυξης των κυριότερων χωρών για την περίοδο 2001-2004 έχουν ως εξής:

* Ελληνική Οικονομία και Τουρισμός, Τεύχος 13, Μάιος 2002, «Ο ρόλος των Αναπτυσσομένων Χωρών ως Παράγοντας Σταθερότητας της Παγκόσμιας Οικονομίας»

Πίνακας 4.3: Ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης επιλεγμένων ασιατικών χωρών

Ετήσιος Ρυθμός Ανάπτυξης Επιλεγμένων Ασιατικών Χωρών					
Χώρες	2001	2002	2003	2004	2005
Κίνα	7,5	8,0	9,1	8,5	8,0
Ινδία	4,0	4,7	7,4	6,8	6,0
Ινδονησία	3,5	3,7	4,1	4,8	5,0
Ταϊλάνδη	2,1	5,4	6,7	7,0	6,7
Μαλαισία	0,3	4,1	5,2	5,7	6,0

Πηγή. IMF, World Economic Outlook Απρίλιος 2004.

Επισημαίνεται ότι οι προβλέψεις του IMF κλίνουν προς την συντηρητική πλευρά, ενόψει της εκρηκτικής αναπτυξιακής επίδοσης των εν λόγω χωρών κατά τους πρώτους μήνες του 2004. Στις χώρες αυτές ο ρυθμός αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής κυμαίνεται μεταξύ 5,1% - 19,1%, ενώ οι ρυθμοί ανάπτυξης κλιμακώνονται από 4,5% για την Ινδονησία μέχρι 9,8% για την Κίνα κατά το πρώτο τρίμηνο. Η επιτάχυνση της ανάπτυξης είναι τόσο ραγδαία σε βαθμό που οδήγησε ακόμα και στη λήψη μέτρων για την συγκράτηση του ρυθμού ανάπτυξης λόγω των ισχυρών ανησυχιών για τις επιπτώσεις στον πληθωρισμό.

4.1.2. Η προοπτική της κινεζικής οικονομίας

Ο πληθυσμός της Κίνας ανέρχεται σήμερα σε 1,3 δις, κατανομημένος μεταξύ αγροτικού και αστικού με την ακόλουθη σχέση:

	Πληθυσμός	Κατανομή%
Αγροτικός	800 εκ.	61,5 εκ.
Αστικός	500 εκ.	35,5 εκ.
Σύνολο	1300 εκ.	100,0 εκ.

Το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα σε όρους συμβατικού ΑΕΠ ανέρχεται σε 940 \$, ενώ σε όρους PPP ανέρχεται 4.390 \$.

Σύμφωνα με την τρέχουσα ισοτιμία του κινεζικού νομίσματος (yuan), εκτιμάται ότι το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα του αστικού πληθυσμού είναι της τάξης των \$1.750, που ισοδυναμεί με \$8.400 σε όρους ισοτιμίας αγοραστικών δυνάμεων (PPP). Αντίστοιχα, το κατά κεφαλήν αγροτικό

εισόδημα εκτιμάται σε \$540 ή σε \$2.600 ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης (PPP). Εκτιμάται ότι 100 εκατ. άνθρωποι του αστικού πληθυσμού έχουν μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα \$3.150, ποσό που ισοδυναμεί με \$15.140 σε όρους ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης. Αυτό σημαίνει ότι πληθυσμός περίπου 50 εκατ. διαθέτει ετήσιο εισόδημα της τάξης των \$20.000 (PPP), το οποίο ισοδυναμεί με δυνητικό τουριστικό πλήθος ίσο με εκείνο μιας χώρας, όπως η Μ. Βρετανία, η Γαλλία ή η Ιταλία.

Η δυναμική της οικονομίας αποτυπώνεται καθαρά στον ιστορικό μακροπρόθεσμο ρυθμό ανάπτυξης, στην εξαγωγική επίδοση αλλά και στην μαγνητική έλξη που ασκεί στις ξένες επενδύσεις. Από το 1978 μέχρι το 2002 (25 έτη) ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης εκτιμάται ότι υπερέβη το 8%. Την ίδια περίοδο το εξωτερικό εμπόριο πραγματοποίησε μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης ίσο με 15%. Επιπλέον εισροές ξένων επενδύσεων πραγματοποιούνται ετησίως της τάξης των 50 δις \$. Μάλιστα σε όρους PPP η Κίνα είναι σήμερα η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο με ΑΕΠ της τάξης των 5-6 τρις \$ έναντι 9,5 τρις \$ των ΗΠΑ. Σε όρους ΑΕΠ, μετρουμένου συμβατικώς, εκτιμάται ότι σε 40 χρόνια το ΑΕΠ της Κίνας θα υπερβεί το ΑΕΠ των ΗΠΑ. Σε όρους, όμως, PPP αυτό θα συμβεί σε περίπου 15 έτη.

Προκειμένου να συναχθούν αξιόπιστα συμπεράσματα και να διατυπωθούν ρεαλιστικές προβλέψεις και προτάσεις πολιτικής η διάκριση μεταξύ ΑΕΠ, εκτιμωμένου συμβατικώς και εκφραζόμενου με βάση την συναλλαγματική ισοτιμία του \$, και ΑΕΠ εκφραζόμενου με βάση την ισοτιμία των αγοραστικής δύναμης (το ΑΕΠ μετατρέπεται σε \$ με βάση την εν λόγω ισοτιμία) είναι ιδιαίτερα κρίσιμη.

Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες διαταράσσουν τις διαφορές μεταξύ χωρών όσον αφορά στη συμβολή τους στην παγκόσμια ανάπτυξη, εξαιτίας των διακυμάνσεων αυτών, οι οποίες είναι πολλάκις έντονες. Έχει, π.χ. εκτιμηθεί, με χρησιμοποίηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του \$, ότι μεταξύ 1995 και 2002, τα 2/3 της παγκόσμιας ανάπτυξης οφείλονται στην ανάπτυξη της αφρικανικής οικονομίας, ενώ με βάση την ισοτιμία της αγοραστικής δύναμης η σχέση αντιστρέφεται. Συγκεκριμένα, η συμβολή της αφρικανικής οικονομίας περιορίζεται για την ίδια περίοδο στο 20% έναντι 25% της κινεζικής οικονομίας.

Η κινεζική οικονομία είναι πρώτη σε μερίδιο στην παγκόσμια ανάπτυξη και αυξάνει με την πάροδο του χρόνου την διαφορά αυτή, αφού αναπτύσσεται με τριπλάσιο ρυθμό σε σύγκριση με τις ΗΠΑ και ακόμη μεγαλύτερο σε σύγκριση με τις αναπτυγμένες οικονομίες, ως σύνολο. Όλα

αυτά έχουν αναμφισβήτητα τεράστιες επιπτώσεις εκτός των άλλων και στον κλάδο του τουρισμού, διότι η δυναμική ανάπτυξης στην μεγάλη αυτή χώρα έχει αυτονομηθεί, επηρεάζοντας την οικονομική κατάσταση διεθνώς.

4.1.3. Παράγοντες ανάπτυξης και εγγενείς αδυναμίες

Σημαντικό στοιχείο και μάλιστα ίσως το κυριότερο στοιχείο της αναπτυξιακής δυναμικής της κινεζικής οικονομίας είναι η πραγματιστική προσέγγιση της πολιτικής ηγεσίας στα προβλήματα της οικονομίας και της κοινωνίας. Στην πράξη αυτό μεταφράζεται ως «καπιταλιστική λειτουργία μιας κοινωνίας, στον οικονομικό τομέα, που αυτοαποκαλείται κομμουνιστική».

Οι κρίσιμοι παράγοντες προσδιορισμού της αναπτυξιακής δυναμικής, πλην του ανωτέρω πολύ γενικού παράγοντα-πλαισίου, είναι το χαμηλό κόστος εργασίας, η ταχύτητα ανάπτυξης της καταναλωτικής αγοράς και οι μεγάλες ευκαιρίες επενδύσεων. Η ξένη επιχειρηματικότητα και το ξένο κεφάλαιο εισρέουν μαζικά εκμεταλλεόμενα τους ανωτέρω ευνοϊκούς παράγοντες. Η Κίνα είναι ο μεγαλύτερος και ταχύτερα μεγεθυνόμενος δέκτης της εξαγωγής ευκαιριών απασχόλησης (outsourcing) από τις αναπτυγμένες οικονομίες. Ο ρυθμός αύξησης του όγκου των επενδύσεων κατά τη πιο πρόσφατη περίοδο υπερβαίνει το 30% ετησίως.

Στην δυναμική της ανάπτυξης (Economist, Νοέμβριος 2003) πρέπει να προστεθεί και το όχι χωρίς ιδιαίτερη σημασία φαινόμενο του επαναπατρισμού κινέζων, προκειμένου να επιδοθούν σε επιχειρηματικής φύσεως δραστηριότητες στην μητέρα γη. Πρόκειται για άτομα με ξεχωριστές σπουδές και ταλέντα που τυγχάνουν διεθνούς αναγνώρισης. Η επάνοδος αυτών χαρακτηρίζεται «ως μεγάλη αναζωογόνηση του έθνους». Ο ρυθμός επανόδου των ατόμων αυτών εκτιμάται ότι έχει φθάσει τους 20.000 ετησίως. Πρόκειται περί αριθμού αναμφισβήτητα επουσιώδους σε σχέση με τον κινεζικό πληθυσμό, ωστόσο, η οικονομική και πνευματική συνεισφορά των ανθρώπων αυτών είναι δυσανάλογα μεγάλη. Εκτιμάται ότι μόνο στο Πεκίνο λειτουργούν 3.300 επιχειρήσεις μερικές από τις οποίες είναι μεταξύ των μεγαλύτερων εταιριών του ιδιωτικού τομέα (υψηλής τεχνολογίας), οι οποίες έχουν δημιουργηθεί από επαναπατρισθέντες. Είναι δε αξιοσημείωτο, ότι η επιστροφή του δυναμικού αυτού στοιχείου δεν προέρχεται μόνο από τις μεγάλες ευκαιρίες για οικονομική επιτυχία και ανάδειξη που παρέχει η Κίνα, αλλά και από επιθυμία προσφοράς στο κινεζικό έθνος. Είναι μάλιστα το στοιχείο αυτό μια κρυφή δύναμη που θα ωθεί την κοινωνία αυτή σε οικονομική πρόοδο για μεγάλο διάστημα.

Πρέπει να επισημανθεί ότι η μεγαλύτερη πρόκληση για την Κίνα στην διατήρηση της αναπτυξιακής της πορείας είναι οι ανθρωπίνι πόροι. Λιγότερο από 1% του πληθυσμού παρακολουθεί πανεπιστημιακού επιπέδου σπουδές. Όσο μάλιστα προχωράει η ανάπτυξη και επεκτείνεται ο ιδιωτικός τομέας, εκτοπίζοντας βαθμιαία τον ισχυρό και ανασχετικό της προόδου δημόσιο τομέα, όσο η σύγχρονη τεχνολογία και οργάνωση θα εισχωρεί βαθύτερα στις οικονομικές διαδικασίες, τόσο υψηλότερο θα γίνεται το ποσοστό των υψηλής στάθμης στελεχών που θα απαιτούνται για την απρόσκοπτη συνέχιση της οικονομικής ανάπτυξης.

Η πρωτοφανής αναπτυξιακή επίδοση της Κίνας, δεν πρέπει να ερμηνευθεί εσφαλμένα. Τα προβλήματα που υπάρχουν είναι ενδεχομένως περισσότερα και σοβαρότερα εκείνων τα οποία έχουν λυθεί:

- Ο αγροτικός πληθυσμός (800 εκατ.) δεν μετέχει στα αγαθά της οικονομικής προόδου σε μεγάλο βαθμό. Το 1/3 του πληθυσμού αυτού βρίσκεται σε κατάσταση υποαπασχόλησης ή ανεργίας.
- Η ανάπτυξη και οι ευκαιρίες απασχόλησης φαίνεται να αποτελούν υψίστης προτεραιότητας επιδιώξεις. Ωστόσο απαιτούνται 10-15 εκατ. νέες θέσεις εργασίας ετησίως για να παραμείνει το επίπεδο ανεργίας αμετάβλητο.
- Στα αστικά κέντρα υπάρχουν 100-150 εκατ. εσωτερικοί μετανάστες, οι οποίοι στερούνται εξασφαλισμένης εργασίας και μακροπρόθεσμης κοινωνικής φροντίδας για κατοικία και υγεία.
- Μείζον πρόβλημα αποτελεί η «υπερεπένδυση» και η με αυτήν συμπορευόμενη σπατάλη πόρων. Οι επενδύσεις αυξάνονται κατά 30% ετησίως και συμβάλλουν κατά 45% περίπου στην αύξηση του ΑΕΠ, εντούτοις, η συμβολή τους στην αύξηση της παραγωγικότητας είναι σχετικά μικρή. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις η παραγωγικότητα τα τελευταία έτη αυξάνεται ετησίως με ρυθμό 2-3%. Πρέπει να σημειωθεί ότι η σπατάλη πόρων που συνεπάγονται οι πρωτοφανείς ρυθμοί αύξησης των επενδύσεων είναι επί του παρόντος εφικτή, λόγω του υψηλού ποσοστού αποταμιεύσεων των νοικοκυριών και της ανεξέλεγκτης εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων.
- Επισημαίνεται από μελετητές της κινεζικής οικονομίας ότι η υποβάθμιση του περιβάλλοντος που συντελείται λόγω της ακολουθούμενης πολιτικής της πάση θυσία ανάπτυξης, καθώς και η αναπότρεπτη εμφάνιση πιεστικών απαιτήσεων για περισσότερο

κοινωνικό κράτος θα ανακόψουν το ρυθμό ανάπτυξης.

- Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της οικονομίας δεν έχει επαρκώς προσαρμοσθεί για μια καπιταλιστικού τύπου ανάπτυξη. Θέματα, όπως είναι η νομική προστασία, ο σεβασμός των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και η ελευθερία των αγορών δεν έχουν ακόμη αντιμετωπισθεί από την κινεζική ηγεσία, τουλάχιστον στο βαθμό που ενδείκνυται και υπαγορεύεται από τις ανάγκες μιας μακροπρόθεσμα βιώσιμης ταχύρρυθμης ανάπτυξης. Το επιχειρηματικό κλίμα, ως εκ τούτου, παραμένει ασταθές και συχνά διεφθαρμένο. Αυτό οφείλεται κυρίως στην έντονα αναποτελεσματική λειτουργία των κρατικών εταιρειών που εξακολουθούν να αποτελούν τον κορμό του συστήματος παραγωγής. Το μέγεθος του ιδιωτικού επιχειρηματικού τομέα είναι πολύ μικρό για να εξουδετερώσει τις αρνητικές επιδράσεις του κρατικού τομέα.
- Πρωταγωνιστικό ρόλο, εν προκειμένω, διαδραματίζει το πιστωτικό σύστημα, οι κρατικές τράπεζες, που αποτελούν και το χειρότερο, το βλαπτικότερο αναπτυξιακά, τμήμα των κρατικών επιχειρήσεων. Η μη ορθολογική κατανομή των κεφαλαίων αποτελεί τον κανόνα. Κύριο κριτήριο παροχής πιστώσεων δεν αποτελεί η βιωσιμότητα και η αναπτυξιακή προοπτική της επιχείρησης, αλλά κριτήρια μη σχετιζόμενα με τον παραδοσιακό δανειοδοτικό ορθολογισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η υπερεπένδυση σε υψηλό βαθμό οφείλεται στην εύκολη δανειοδότηση κρατικών κυρίως επιχειρήσεων, η οποία οδηγεί σε σοβαρό πρόβλημα νομισματικής σταθερότητας και φερεγγυότητας του πιστωτικού συστήματος. Η σπατάλη που συνεπάγεται η εν λόγω πολιτική αποτυπώνεται με σαφήνεια στην διαχρονική εξέλιξη του μεγέθους του οριακού κεφαλαιακού συντελεστή. Ο συντελεστής αυτός ήταν της τάξης του 2,5 κατά την εικοσαετία 1980-2000 και τείνει να υπερβεί το 4! Δηλαδή απαιτείται σχεδόν διπλάσιο κεφάλαιο από ότι προ δεκαετίας για να παραχθεί μια μονάδα προϊόντος.

4.2 Γενική εκτίμηση

Οι κίνδυνοι που επισημάνθηκαν ως ικανοί να οδηγήσουν σε σημαντική επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης, είναι κατ' αρχήν υπαρκτοί. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι οι μεγάλοι ρυθμοί ανάπτυξης που επιτυγχάνονται αντανakλούν συγκεκριμένη στρατηγική, που το πιθανότερο είναι να οδηγήσει σε λύσεις πολλών προβλημάτων, ώστε η εισροή ξένου

επιχειρηματικού κεφαλαίου, μόνου ή σε συνεργασία με το εγχώριο, να συνεχίσει την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της μεγάλης αυτής αγοράς, καθώς θεσμικές ρυθμίσεις θα ενισχύουν τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και θα αποδυναμώνουν τον κρατικό τομέα. Ο εκσυγχρονισμός του τραπεζοπιστωτικού συστήματος και της εξωτραπεζικής κεφαλαιαγοράς, υπό την πίεση και του ανταγωνισμού, θα λειτουργεί με κριτήριο την ανάπτυξη και το κέρδος και θα αφήσει στην λειτουργία της αγοράς επιδιώξεις που δεν θα ανήκουν στην κρατική οικονομική δραστηριότητα.

Οι επισημάνσεις για τους ελλοχεύοντες κινδύνους δεν είναι νέες. Στην δεκαετία του '90, η αυξανόμενη ζημιογόνος λειτουργία των κρατικών επιχειρήσεων και η συσσώρευση μη εξυπηρετούμενων δανείων στις εμπορικές τράπεζες είχαν εγείρει ερωτήματα και προβληματισμούς στους μελετητές της κινεζικής οικονομίας. Φυσικά, τα διαρθρωτικά αυτά προβλήματα εξακολουθούν να υπάρχουν σε διαφορετικούς βαθμούς το καθένα. Εντούτοις, η επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων, η αναβάθμιση του ιδιωτικού τομέα και ο εκσυγχρονισμός του τραπεζικού συστήματος, αναζωογόνησαν την αναπτυξιακή ροπή. Η κινεζική ηγεσία διαπίστωσε έγκαιρα τον κρίσιμο ρόλο των διαρθρωτικών αλλαγών για την διατήρηση της μακροπρόθεσμης δυναμικής ανάπτυξης της κινεζικής οικονομίας αλλά και την καταπολέμηση των αιτίων που οδηγούν σε ύφεση και αναπτύσσονται στο πλαίσιο του κρατικού τομέα.

Η διαδικασία των μεταρρυθμίσεων και η απελευθέρωση της οικονομίας από τον κρατικό εναγκαλισμό, θεωρείται ότι θα επιταχυνθεί, αφού φιλοδοξία της κινεζικής ηγεσίας είναι, όχι μόνο να ανυψώσει το βιοτικό επίπεδο αλλά να οδηγήσει την απέραντη αυτή χώρα σε ηγετική θέση στην παγκόσμια οικονομία.

Τα προβλήματα που υπάρχουν, ενδέχεται να είναι σοβαρότερα και περισσότερα από εκείνα που έχουν λυθεί. Προς το παρόν το πολύ χαμηλό εργασιακό κόστος επαρκεί και υπερκαλύπτει το κόστος των εμποδίων. Ωστόσο, το απόθεμα δυνητικού εργατικού δυναμικού για απασχόληση στον αστικό τομέα είναι τόσο μεγάλο, ώστε να μπορεί με ασφάλεια να προβλεφθεί ότι για περίοδο 20 και πλέον ετών το πλεονέκτημα αυτό θα παραμείνει καθ' ον χρόνο η ενσωμάτωση της κινεζικής οικονομίας και οικονομικής λογικής θα προχωρεί βελτιώνοντας το επιχειρηματικό κλίμα και μειώνοντας την αβεβαιότητα.

Η πραγματιστική προσέγγιση της πολιτικής ηγεσίας, που διακρίνεται

για την μόρφωσή της, και το ταχύτατα ανερχόμενο κύρος της χώρας διεθνώς θα λειτουργούν μονοσήμαντα προς μια κατεύθυνση, την κατεύθυνση της καπιταλιστικής λογικής. Η βαθμιαία άρση των εμποδίων ανάπτυξης και η μετάβαση της οικονομίας σε συνθήκες ελεύθερης αγοράς, σε συνεργασία με την εκπαίδευση του εργατικού δυναμικού, θα διατηρήσουν την αναπτυξιακή πορεία για αρκετές δεκαετίες. Μια τέτοια εξέλιξη θα έχει θετικές επιπτώσεις, όπως είναι φυσικό και στην τουριστική οικονομία.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΙΝΕΖΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ- ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

5.1 Εκτιμήσεις για την ανάπτυξη της κινεζικής οικονομίας

Η διατήρηση πρωτοφανούς υψηλού ρυθμού ανάπτυξης για περίοδο 3 περιόδου δεκαετιών, (από την έναρξη των μεταρρυθμίσεων στην Κίνα το 1978), σε εναλλασσόμενες διεθνείς συγκυρίες, αποτελεί γεγονός το οποίο καμιά πρόβλεψη δεν μπορεί να παραβλέψει. Μεταξύ 1978 και 2004 η οικονομία αναπτύχθηκε με μέσο ρυθμό της τάξης του 9% ετησίως. Μέχρι το 1994 ο ρυθμός υπερέβαινε το 10% ετησίως, και μειώθηκε σε 8,5% περίπου κατά την πρόσφατη δεκαετία (1995-2004). Τόσο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης είναι δύσκολα διατηρήσιμος, καθώς αρχικά αξιοποιούνται οι εύκολες ευκαιρίες και δυνατότητες, ενώ στην συνέχεια αναπτύσσονται κοινωνικές δυνάμεις διεκδίκησης ενός στοιχειωδώς αποδεκτού κοινωνικού κράτους, και αποδυναμώνονται ορισμένα πλεονεκτήματα αναπτυξιακής διάστασης που εκπορεύονται από κάποιο πνεύμα ανοχής και κατανόησης της διεθνούς κοινωνίας (οι διεθνείς πιέσεις που ασκούνται για αύξηση της διεθνούς τιμής του κινεζικού νομίσματος αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση).

Στην προκείμενη, όμως, περίπτωση υπάρχουν σοβαροί λόγοι που δικαιολογούν, κατ' απόκλιση των εμπειριών, μια αισιόδοξη προοπτική. Όπως αναφέρθηκε ήδη, οι μεγάλες αδυναμίες, διαρθρωτικές και θεσμικές, που εξακολουθούν να ενδημούν στην μεγάλη αυτή χώρα, αποτελούν βασικές αιτίες για την «σε μεταβατική αδράνεια» τελούσα αναπτυξιακή δυναμική. Η τάση πορείας προς την λογική της ελεύθερης οικονομίας φαίνεται να είναι αμετάκλητη. Η ενσωμάτωση της κινεζικής οικονομίας στην παγκόσμια οικονομία περνά μέσα από τις ανάγκες και τις επιταγές των αναπτυσσόμενων διεθνών οικονομικών σχέσεων της χώρας. Η εισροή ξένων επιχειρηματικών κεφαλαίων και κινεζικού επιχειρηματικού δυναμικού από το εξωτερικό, αλλά και η ανάπτυξη εγχώριου επιχειρηματικού δυναμικού ως υποκατάστατου των κρατικών αναποτελεσματικών επιχειρήσεων θα ανακοπεί, αν το επιχειρησιακό περιβάλλον δεν προσαρμοσθεί άμεσα, ώστε να ενθαρρύνει αντί να εμποδίζει την ανάπτυξη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Η εμπειρία μέχρι σήμερα σχετικά με τον χειρισμό των συναφών με την οικονομική ανασυγκρότηση της οικονομίας θεμάτων από την πολιτική ηγεσία παρέχει βάση για αισιόδοξια.

Η πρόβλεψη που θα επιχειρηθεί κατωτέρω για την πιθανή ανάπτυξη

της κινεζικής οικονομίας κατά τις προσεχείς 2-3 δεκαετίες αναμφίβολα χαρακτηρίζεται από ενσυνείδητη αισιόδοξη προσέγγιση. Όπως ήδη τονίσθηκε, τα πολλά και σημαντικά διαρθρωτικά προβλήματα και θεσμικές αδυναμίες του συστήματος, αν εξακολουθήσουν να διαμορφώνουν το πλαίσιο λειτουργίας των επιχειρήσεων, χωρίς περαιτέρω βελτιωτικές μεταρρυθμίσεις, η οικονομία δεν θα μπορέσει να διατηρήσει τόσο υψηλό ρυθμό ανάπτυξης, τουλάχιστον πέραν μιας δεκαετίας. Ωστόσο, το πραγματιστικό πνεύμα που διέπει την επί σχεδόν 3 δεκαετίες οικονομική πολιτική - και απέδωσε αξιοθαύμαστα αποτελέσματα - δεν είναι νοητό να εγκαταλειφθεί, έστω και για λόγους πολιτικής επιβίωσης της ηγεσίας.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ΔΝΤ, το ΑΕΠ της Κίνας αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 10,2% κατά την δεκαετία 1985-1994 και με 8,3% κατά την πιο πρόσφατη δεκαετία 1995-2004. Με μέση ετήσια αύξηση του πληθυσμού 1,5% και 1,1% κατά τις εν λόγω περιόδους, συνάγεται αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος με τους εντυπωσιακούς ρυθμούς 8,7% και 7,2% κατά μέσο όρο ετησίως. Πρέπει να επισημανθεί, ότι οι πρωτοφανείς για τόσον μακράν χρονική περίοδο ρυθμοί ανάπτυξης επετεύχθησαν όχι υπό απολύτως ευνοϊκές συνθήκες. Σοβαρές καταστάσεις όπως ο ιός της άτυπης πνευμονίας, η οικονομικο-χρηματιστηριακή κρίση του 1997 και η πρόσφατη ύφεση που προκλήθηκε από την τρομοκρατία και την σοβαρή χρηματιστηριακή ανατάραξη που συνδυάστηκε με σκάνδαλα εταιρικής διακυβέρνησης, αντιμετωπίστηκαν με ευκολία. Αυτό δεν οφείλεται απλώς στην δυναμική που έχει αποκτήσει η ιδιωτική οικονομία, αλλά και στην επικράτηση, ως φαίνεται, μιας αναπότρεπτης αυξανόμενης σε ένταση καπιταλιστικής λογικής.

Η πρόβλεψη που διατυπώνεται εδώ δεν αποτελεί μια τυπική προέκταση της τάσης της εικοσαετίας 1985-2004. Μιας τάσης που θα οδηγούσε σε προϊούσα μείωση του ρυθμού ανάπτυξης. Αντίθετα, η πρόβλεψη χωρίς να αντιμετωπίζει απαξιωτικά την τάση, στηρίζεται περισσότερο σε αξιολογική κρίση, στην πίστη ότι οι δυνάμεις ανάπτυξης τόσον από πλευράς ζήτησης, όσον και από πλευράς προσφοράς απέχουν πολύ από το σημείο που λογικά θα ανέμενε κανείς να εμφανισθεί αναπτυξιακή κόπωση.

Λογικά επομένως θεωρείται ότι ο ρυθμός ανάπτυξης κατά την προσεχή δεκαετία 2005-2014 θα διατηρηθεί στο 8,5%, μειούμενος σε 8% κατά την περίοδο 2015-2024. Σε όρους κατά κεφαλήν εισοδήματος τα ποσοστά θα είναι της τάξης του 7,8% και 7,5% αντίστοιχα. Οι ανωτέρω ρυθμοί βρίσκονται πλησιέστερα στο άνω όριο της αισιόδοξης πρόβλεψης, παρά σε

κάποιου είδους μέσο όρο που λαμβάνει υπόψη και την τάση ως κατώτερο όριο.

Το μέγεθος ΑΕΠ της Κίνας εκτιμάται (2004) ότι είναι της τάξης των 1,45 τρις δολάρια με βάση τη μέθοδο Atlas που χρησιμοποιείται από την Παγκόσμια Τράπεζα. Το κατά κεφαλήν εισόδημα που αντιστοιχεί στο μέγεθος αυτό είναι 1.100 δολάρια.

	ΑΕΠ (δισ. \$)	Μέσος Ετήσιος	Περίοδος
2004	1.450		
2014	3.277	8,5	2005-2014
2024	7.075	8,0	2015-2024
2034	14.850	7,5	2025-2034

Το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα, με βάση τον προβλεπόμενο ρυθμό αύξησης του πληθυσμού, θα είναι:

Κατά Κεφαλήν Εισόδημα (\$)

2004	1100
2014	2340
2024	4850
2034	9800

Ο πιθανός ρυθμός αύξησης του πληθυσμού, που υιοθετήθηκε, ελήφθη από σχετικές προβλέψεις της παγκόσμιας τράπεζας, οι οποίες ανά πενταετία έχουν ως ακολούθως:

Περίοδος	Μέση Ετήσια
2000-2005	0,71
2005-2010	0,67
2010-2015	0,63
2015-2020	0,50
2020-2025	0,33
2025-2030	0,19
2030-2035	0,08

Όπως είναι γνωστό, το μέσο βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού μιας χώρας δεν εκφράζεται από το κατά κεφαλήν εισόδημα, εκπεφρασμένο σε \$, για μια σειρά από παράγοντες, η ανάλυση των οποίων δεν είναι του παρόντος. Προς υπερνίκηση της αδυναμίας αυτής η Παγκόσμια Τράπεζα, χρησιμοποιεί ως εναλλακτική μέθοδο την ισοτιμία της αγοραστικής δύναμης. Για το 2002 το κατά κεφαλήν εισόδημα της Κίνας σε όρους ΑΕΠ (Μέθοδος

Atlas) και PPP εκτιμάται σε:

Έτος 2002		
Κατά Κεφαλήν Εισόδημα (σε \$)		
ΑΕΠ	PPP	ΣΧΕΣΗ
940	4.390	4,67

Πρέπει να σημειωθεί ότι η ανωτέρω σχέση είναι συνάρτηση του βαθμού ανάπτυξης μιας χώρας, του βαθμού στον οποίο οι καταναλωτικές και επενδυτικές ανάγκες σε αγαθά και υπηρεσίες ικανοποιούνται μέσω της αγοράς. Όσο μια οικονομία αναπτύσσεται τόσο το αγοραίο τμήμα της οικονομίας θα αυξάνει το μερίδιό του, με συνέπεια ο λόγος PPP/ ΑΕΠ για το κατά κεφαλήν εισόδημα να μειώνεται.

Για την αναγωγή του κατά κεφαλήν εισοδήματος, όπως εκτιμήθηκε ανωτέρω, σε όρους PPP θα ήταν λάθος να χρησιμοποιηθεί για όλη την περίοδο πρόβλεψης ο λόγος 4,67 που εκτιμήθηκε για το 2002. Η κατ' αναλογία χρησιμοποίηση δεικτών που προκύπτουν από χώρες που βρίσκονται σε υψηλότερο βιοτικό επίπεδο θα ήταν, επίσης, παρακινδυνευμένο διότι θα άφηνε ενδεχομένως έξω από τον εκτιμητικό προβληματισμό σημαντικές ιδιαιτερότητες της μεγάλης χώρας που εξετάζουμε. Με αγροτικό πληθυσμό ίσο με το 60% του συνολικού πληθυσμού αλλά και βραδέως φθίνοντα, ενόψει του μεγέθους της ανεργίας στις πόλεις, ο υιοθετούμενος για την εξέλιξη του δείκτη PPP/ ΑΕΠ ρυθμός μεταβολής πρέπει διαχρονικά να μειώνεται.

Ενδεικτικά, παρατίθενται κατά κεφαλήν εισοδήματα για μια αρκετά μεγάλη ομάδα χωρών διαφόρων επιπέδων ανάπτυξης.

Πίνακας 5.1: Σχέση (κατά κεφαλήν PPP: κατά κεφαλήν ΑΕΠ)

Σχέση (κατά κεφαλήν PPP: κατά κεφαλήν ΑΕΠ) Έτος 2002		
	Κατά Κεφαλή ΑΕΠ (σε \$)	Σχέση (PPP) : (ΑΕΠ)
Κόσμος	5.080	1,47
1. ΗΠΑ	35.060	1,00
2. Ιαπωνία	33.550	0,78
5. Γερμανία	22.670	1,16
6. Γαλλία	22.010	1,19
3. Η.Β.	25.250	1,02
4. Φιλανδία	23.510	1,08
10. Ισπανία	14.430	1,42
9. Ιταλία	18.960	1,33
12. Ελλάδα	11.660	1,56
13. Πορτογαλία	10.840	1,60
8. Αυστραλία	19.740	1,37
11. Ν. Ζηλανδία	13.710	1,46
14. Ν. Κορέα	9.930	1,66
7. Σιγκαπούρη	20.690	1,12
15. Μαλαισία	3.540	2,34
16. Ταϊλάνδη	1.980	3,37
17. Φιλιππίνες	1.020	4,20
19. Ινδονησία	700	4,27
20. Ινδία	480	5,35
21. Βιετνάμ	430	5,20
18. Κίνα	940	4,67

Αν και οι αριθμητικές τιμές της σχέσεως PPP/ΑΕΠ δεν υπακούουν σε μια αυστηρή διαβάθμιση με κριτήριο το βαθμό ανάπτυξης, υπό την έννοια ότι μια οικονομία με κατά κεφαλήν εισόδημα μικρότερο κατά, έστω, 5% έναντι μιας άλλης θα έχει αντίστοιχα και μεγαλύτερο συντελεστή - δείκτη PPP / ΑΕΠ, ωστόσο, είναι σαφής ο διαχωρισμός μεταξύ των επιμέρους ομάδων χωρών με κριτήριο τον βαθμό ανάπτυξης.

Οι αριθμοί αυτοί, ως μέσοι όροι, μέχρι και το 2024 δεν προσφέρονται ως έχουν για την συναγωγή συμπερασμάτων που αφορούν στο μέγεθος των τουριστικών ρευμάτων με αφετηρία την Κίνα και προορισμό υπερπόντιους προορισμούς, όπως είναι η Ευρώπη. Για να προχωρήσουμε απαιτείται πληροφόρηση για την διανομή του εισοδήματος. Εν προκειμένω, υπάρχουν δύο πηγές πληροφοριών. Μια επίσημη, της Παγκόσμιας Τράπεζας, που αφορά στη διανομή του εισοδήματος, και μια ανεπίσημη, που αναφέρεται στα μεγέθη του μέσου κατά κεφαλήν εισοδήματος στον αστικό τομέα και μη αστικό τομέα αντίστοιχα. Πάντως, αν κανείς κρίνει από τις διαφορές που παρατηρούνται στο κατά κεφαλήν εισόδημα στις 10 πλέον προηγμένες επαρχίες της Κίνας, η διαφορά ενδέχεται να είναι μεγαλύτερη. Πράγματι, η πιο προηγμένη των 10 αυτών επαρχιών (Σαγκάη) έχει κατά κεφαλήν εισόδημα 3,3 φορές μεγαλύτερο από εκείνο της λιγότερο ανεπτυγμένης.

Σύμφωνα με ορισμένες αναφορές μελετητών της κινεζικής οικονομίας το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα του αστικού πληθυσμού θα είναι:

$$0,615X+0,385(2X)=1.100 \text{ δολάρια.}$$

Όπου X = το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα του μη αστικού πληθυσμού και 0,615 και 0,385 τα ποσοστά που αντιπροσωπεύουν ο μη αστικός και ο αστικός πληθυσμός στο εθνικό εισόδημα αντίστοιχα

Από την ανωτέρω σχέση έχουμε: $(0,615+2 \times 0,385)X=1100\$$

Κατά κεφαλήν αστικό εισόδημα	=	1588\$
Κατά κεφαλήν μη αστικό εισόδημα	=	794\$

Η στάθμιση των οποίων δίδει μέσο εισόδημα για το σύνολο της χώρας ίσο με 1.100 κατά το 2004.

Οι πληροφορίες που δημοσιεύει η Παγκόσμια Τράπεζα² για την διανομή του εισοδήματος κατά χώρα δίδει αρκετά διαφορετική εικόνα. Υπάρχει, βεβαίως, αρκετή αβεβαιότητα όσον αφορά την σχετικότητα της πληροφορίας που παρέχει, διότι δεν διευκρινίζει αν η εκτίμηση της διανομής στηρίζεται σε στοιχεία εισοδήματος ή κατανάλωσης. Όπως δε είναι κατανοητό, οι δύο κατανομές μπορεί να παράξουν τελείως διαφορετικές εικόνες για την διανομή. Εντούτοις, ελλείψει πληροφόρησης γίνεται η παραδοχή ότι οι ούτως ή άλλως ασθενείς πληροφορίες αφορούν στην

² World Bank: World Development Report 2000/2001

διανομή του εισοδήματος.

Στον παρατιθέμενο Πίνακα 5.2 καταγράφονται πληροφορίες για αρκετά μεγάλο δείγμα χωρών, διαφόρων βαθμών ανάπτυξης. Με την παραδοχή, ότι τα υψηλότερα κατά κεφαλήν εισοδήματα πραγματοποιούνται στον αστικό τομέα, θεωρούμε ότι ο πληθυσμός που αντιστοιχεί σ' αυτά είναι κατά βάση αστικός. Από τα στοιχεία της κατανομής επελέγη ως κεντρικό σημείο αναφοράς το ποσοστό εισοδήματος που αντιστοιχεί στο 40% του πληθυσμού με το συγκριτικά υψηλότερο εισόδημα. Η επιλογή αυτή είναι συνέπεια της ανωτέρω υιοθετηθείσας παραδοχής ότι τα υψηλότερα εισοδήματα πραγματοποιούνται στον αστικό τομέα. Το 40% αντιστοιχεί ακριβώς στο σχετικό πληθυσμιακό μέγεθος του αστικού πληθυσμού.

Πίνακας 5.2: Διανομή εισοδήματος

Διανομή Εισοδήματος				
	Υψηλότερο 40%	Υψηλότερο 10%	Υψηλότερο 20%	Χαμηλότερο 20%
Αυστραλία	64,9	25,4	41,3	5,9
Καμπότζη	67,7	33,8	47,6	6,9
Κίνα	68,8	30,4	46,6	5,9
Γαλλία	63,0	25,1	40,2	7,2
Γερμανία	61,2	23,7	38,5	8,2
Ινδία	65,4	33,5	46,1	8,1
Ινδονησία	67,6	30,3	44,9	8,0
Ιταλία	59,2	21,8	36,3	8,7
Ιαπωνία	57,7	21,7	35,7	10,6
Μαλαισία	74,2	37,9	53,8	4,5
Φιλιππίνες	72,6	36,6	52,3	5,4
Ηνωμ. Βασίλειο	65,7	27,3	43,0	6,6
ΗΠΑ	68,8	30,5	46,4	5,2
Ν. Κορέα	62,2	24,3	39,3	7,5
Ταϊλάνδη	69,6	32,4	48,4	6,4
Ισπανία	62,9	25,2	40,3	7,5
Ελλάς	63,1	25,3	40,3	7,5

Συμπτωματικά το 40% του πληθυσμού της Κίνας, περίπου 500 εκατ., είναι αστικός. Επομένως, μπορεί να θεωρηθεί ότι στον αστικό πληθυσμό (40%) αντιστοιχεί το 68,8% του ΑΕΠ. Οι διανεμητικές σχέσεις παρατίθενται

κατωτέρω, επίσης, για το 10%, και 20% του πληθυσμού με το υψηλότερο εισόδημα, εκ των οποίων συνάγεται το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα του αστικού πληθυσμού και λαμβάνονται ενδείξεις για το μέγεθος τμημάτων του αστικού πληθυσμού που με βάση την τάση θα αποκτήσουν εισοδήματα ικανά να στηρίξουν υπερπόντια ταξίδια.

% Πληθυσμού στα ανώτατα κλιμάκια εισοδήματος (2004)	% Εισοδήματος (ΑΕΠ)	Κατά κεφαλήν Αστικό Εισόδημα (\$) (2004)
(1) 40%	68,8%	1852
(2) 20%	46,6%	2509
(3) 10%	30,4%	3230

Το αστικό κατά κεφαλήν εισόδημα για το 2004, με βάση την διδομένη από την Παγκόσμια Τράπεζα κατανομή της διανομής, είναι 15% περίπου υψηλότερο σε σύγκριση με το υπολογισμένο με αφετηρία την πληροφορία του συγκριτικού μεγέθους του κατά κεφαλήν εισοδήματος αγροτικού και αστικού πληθυσμού (σχέση 1:2). Από τους ανωτέρω αριθμούς συνάγεται η σημαντική διαπίστωση ότι:

130 εκατ. άτομα πραγματοποιούν κατά κεφαλή ΑΕΠ ίσον με 3.230 \$.

260 εκατ. άτομα πραγματοποιούν κατά κεφαλή ΑΕΠ ίσον με 2.509 \$.

500 εκατ. άτομα πραγματοποιούν κατά κεφαλή ΑΕΠ ίσον με 1.852 \$.

Οι διαπιστώσεις αυτές θα χρησιμοποιηθούν για την εκτίμηση του μεγέθους του πληθυσμού, που βάσει της ισοτιμίας της αγοραστικής δύναμης θα διαθέτουν μελλοντικά εισόδημα ικανό να καλύψει δαπάνες υπερπόντιων ταξιδιών.

Για την προβολή των ανωτέρω κατά κεφαλήν εισοδημάτων στο μέλλον πρέπει να χρησιμοποιηθούν διαφορετικοί ρυθμοί αύξησης από εκείνους που χρησιμοποιήθηκαν για την προβολή του συνολικού μέσου κατά κεφαλήν εισοδήματος. Σύμφωνα με ορισμένες αναφορές οι μισθοί στα αστικά κέντρα αυξάνονται με ρυθμό περίπου διπλάσιο σε σύγκριση με την λοιπή οικονομία. Η παραδοχή αυτή δίνει μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης του κατά κεφαλήν αστικού εισοδήματος ίσο με 13,2%, όταν ο μέσος συνολικός ρυθμός αύξησης είναι 8%. Για το σκοπό της παρούσας πρόβλεψης υιοθετούνται ρυθμοί

χαμηλότεροι. Συγκεκριμένα, οι υιοθετούμενοι ρυθμοί αύξησης του αστικού κατά κεφαλήν εισοδήματος είναι:

2005 – 2014 11%

1015 – 2024 10%

2025 – 1034 9%

Η υιοθέτηση χαμηλότερων, ρυθμών αύξησης σε σύγκριση με τους προκύπτοντες από την σχέση 1:2 μπορεί να ερμηνευθεί με δύο τουλάχιστον προσεγγίσεις. Όσο προχωράει η βιομηχανική ανάπτυξη και αυξάνεται το ποσοστό του αστικού πληθυσμού τόσο θα υπάρχει τάση, τουλάχιστον για την εξεταζόμενη περίοδο, να συρρικνώνεται ο αγροτικός πληθυσμός, αλλά και να εκσυγχρονίζεται ο αγροτικός τομέας, με συνέπεια να σμικρύνεται η διαφορά μεταξύ των αντιστοίχων κατά κεφαλήν εισοδημάτων. Αλλά και από την πλευρά του αστικού βιομηχανικού τμήματος θα υπάρχει τάση προς την ίδια κατεύθυνση. Εξάλλου, η "συντηρητική" παραδοχή που υιοθετήθηκε για το αστικό εισόδημα προφυλάσσει, εν μέρει, από το ενδεχόμενο να αποδειχθεί αισιόδοξη η πρόβλεψη για τον ρυθμό ανάπτυξης της κινεζικής οικονομίας.

Κατ' ακολουθία, το μέσο κατά κεφαλήν αστικό εισόδημα για τα τρία «κλιμάκια» - 40%, 20%, 10% - θα διαμορφωθεί ως ακολούθως (Πίνακας 5.3):

Πίνακας 5.3: Πρόβλεψη μέσου κατά κεφαλή αστικού εισοδήματος για τρία εναλλακτικά κλιμάκια

Πρόβλεψη Μέσου κατά Κεφαλή Αστικού Εισοδήματος για Τρία Εναλλακτικά Κλιμάκια				
		\$	Σε όρους PPP	Σχέση
(3) .	2004	3.230	9.690	3,0
	2014	9.170	18.300	2,0
	2024	23.800	33.300	1,4
	2034	56.300	61.930	1,1
(2) .	2004	2.500	8.750	3,5
	2014	7.100	17.750	2,5
	2024	18.500	27.750	1,5
	2034	43.740	52.490	1,2
(1) .	2004	1.852	7.050	3,8
	2014	5.250	14.700	2,8
	2024	13.640	24.500	1,8
	2034	32.300	38.700	1,2

Υπενθυμίζεται ότι οι εισοδηματικές κατηγορίες (1), (2) και (3) αντιστοιχούν στα ακόλουθα πληθυσμιακά μεγέθη.

Σε εκατ. ατόμων

520

260

130

Η πρώτη ομάδα των 130 εκατ. ατόμων, με μερίδιο στο ΑΕΠ 30,4%, με οποιαδήποτε έκπτωση στους αριθμούς που προκύπτουν από την συγκεκριμένη διαδικασία πρόβλεψης, αποτελεί αναμφισβήτητα πηγή προέλευσης δυνητικών υπερπόντιων τουριστών, η σημασία της οποίας δεν είναι δυνατόν να υποβαθμισθεί. Ωστόσο, με αφετηρία την εμπειρία από την τουριστική συμπεριφορά του τμήματος της περιοχής που απολαμβάνει βιοτικό επίπεδο παρεμφερές με το προβλεπόμενο για την Κίνα κατά τα προσεχή 10-30 έτη, η

ομάδα αυτή με το πολύ υψηλό εισόδημα δεν είναι εκείνη στην οποία μπορεί κανείς να στηρίξει μεγάλες προσδοκίες. Αν και η ψυχασύνθεση του κινεζικού λαού ή εν πάση περιπτώσει η εμπειρία που διαθέτουμε για την κινητικότητα του διαφέρει π.χ. από αντίστοιχες εμπειρίες για χώρες, όπως είναι η Ιαπωνία και Αυστραλία, θεωρείται σκόπιμο να χρησιμοποιηθούν οι εν λόγω εμπειρίες ως σημείο αναφοράς· ως το κατώτερο όριο σχέσεως «Κατά κεφαλήν εισόδημα - αριθμός υπερπόντιων τουριστών ανά 1.000 κατοίκους»

Ωστόσο, αν και προκρίνεται ως πιο ενδιαφέρουσα η ανάλυση που στηρίζεται στην μεγάλη πληθυσμιακή ομάδα των 520 εκατ. ατόμων με το συγκριτικά υψηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα δεν πρέπει να αγνοηθεί η ομάδα των 260 εκατ., η αγοραστική δύναμη της οποίας (σε όρους PPP) είναι ικανή να παράξει διεθνείς τουριστικές ροές σημαντικού μεγέθους. Εξάλλου, η ομάδα αυτή αποτελεί κατ' ουσία το τμήμα εκείνο της ομάδας των 520 εκατ. ατόμων, που διαθέτει τη συγκριτικά υψηλότερη αγοραστική δύναμη εντός της ομάδος.

5.2. Πιθανές επιδράσεις της οικονομικής ανάπτυξης στις εισαγόμενες τουριστικές υπηρεσίες (Outbound)

5.2.1. Μέθοδος προσέγγισης

Σε προηγούμενο τμήμα εξετάσθηκε η πρόβλεψη του ΠΟΤ για το πιθανό μέγεθος του διεθνούς τουρισμού με προέλευση την περιοχή της Ανατ. και Ν. Α. Ασίας-Ειρηνικού, η οποία είχε στηριχθεί σε συνεργασία με τους εθνικούς οργανισμούς τουρισμού και άλλους φορείς και παράγοντες δραστηριοποιούμενους επαγγελματικά ή ερευνητικά-μελετητικά με τον τουριστικό τομέα.

Στο παρόν τμήμα θα επιχειρηθεί η διατύπωση μακροπρόθεσμης πρόβλεψης σε χρονικό ορίζοντα που εκτείνεται και πέραν εκείνου της πρόβλεψης του ΠΟΤ Εν πρώτοις, προσεγγίζεται το πρόβλημα με κάποιο μέσο όρο κατ' αναλογία εφαρμογής των ενδείξεων που παρέχουν άλλες χώρες της περιοχής με διαφορετικό κατά κεφαλήν εισόδημα. Το επιχείρημα είναι ότι όταν το κατά κεφαλήν εισόδημα της Κίνας θα έχει προσεγγίσει το σημερινό των άλλων χωρών η τουριστική συμπεριφορά του πληθυσμού της θα τείνει να εξομοιώνεται, «*ceteris paribus*», με την τουριστική συμπεριφορά των άλλων αυτών χωρών.

Οι σχετικές πληροφορίες για τον αριθμό των ταξιδιών ανά 1.000

κατοίκους, της ανά ταξίδι και ανά κάτοικο δαπάνης, καθώς και το κατά κεφαλήν εισόδημα σε όρους PPP παρατίθενται στον Πίνακα 5.4. Ακραίες περιπτώσεις, όπως εκείνη της Σιγκαπούρης και της Μαλαισίας, θα χρησιμοποιηθούν μόνον ως ανώτατα, μικρής πιθανότητας, όρια. Ως σημεία αναφοράς θα χρησιμοποιηθούν οι εμπειρίες χωρών, όπως είναι η Ν. Κορέα, η Ταϊβάν, η Ιαπωνία, η Ταϊλάνδη και η Αυστραλία, οι εμπειρίες των οποίων είναι σχετικότερες, διότι, όπως θα δειχθεί παρακάτω, εμφανίζουν συγκριτικά υψηλότερα ποσοστά υπερπόντιου τουρισμού.

Πίνακας 5.4: Κατά κεφαλή ΑΕΠ (PPP), αριθμός ταξιδιών και τουριστική δαπάνη

Κατά Κεφαλή ΑΕΠ (PPP), Αριθμός Ταξιδιών και Τουριστική Δαπάνη				
Χώρα	Ταξίδια ανά 1000	Κατά Κεφαλή ΑΕΠ (PPP) (2000)	Δαπάνη ανά:	
			Ταξίδι (\$)	Κάτοικο
1. Κίνα	10	3.940	1.252	10
2. Ταϊλάνδη	40	6.330	885	34
3. Ν. Κορέα	120	16.940	1.121	130
4. Ταϊβάν	330	24.000	870	287
5. Αυστραλία	170	25.370	1.883	319
6. Ιαπωνία	140	26.450	1.789	252
7. Ν. Ζηλανδία	340	18.780	1.107	372

Κατ' ουσία το δείγμα των 7 ανωτέρων χωρών χωρίζεται σε 2 τμήματα: στις αναπτυξιακά, και ενδεχομένως τουριστικά, ώριμες χώρες, και στις αναπτυσσόμενες. Η Ν. Κορέα βρίσκεται πλησιέστερα προς τις αναπτυξιακά ώριμες.

Πριν γίνει η επιλογή της ενδεικνυόμενης σχέσης μεταξύ κατά κεφαλήν εισοδήματος και αριθμού διεθνών τουριστών ανά 1.000 κατοίκους, που θα χρησιμοποιηθεί για διάφορες μελλοντικές χρονικές περιόδους, προκειμένου να εξαχθεί κάποια πρόβλεψη για το μέγεθος της τουριστικής μάζας με διεθνή κατεύθυνση, που θα προέλθει από την άνοδο του βιοτικού επιπέδου, είναι διαφωτιστικό να εξαχθούν κάποια συμπεράσματα από τις ενδείξεις των στοιχείων του Πίνακα 5.5.

(α) Για κατά κεφαλήν εισόδημα σε όρους ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης (PPP) μέχρι και 4.000\$ περίπου η ζήτηση διεθνούς τουριστικού προϊόντος είναι σχεδόν μηδενική. Οι χώρες του πίνακα που εμπίπτουν

στην κατηγορία αυτή δαπανούν ανά κάτοικο για ταξίδια στο εξωτερικό ποσό που κυμαίνεται ετησίως στο διάστημα 2-14\$.

- (β) Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου σε μέσο επίπεδο της τάξης των 5.000-8.000\$ αυξάνει αισθητά την ζήτηση, η οποία σε όρους αριθμού ταξιδιών πενταπλασιάζεται τουλάχιστον, ενώ σε όρους δαπάνης ανά κάτοικο κατά μέσο όρο πολλαπλασιάζεται, με πολλαπλασιαστή μεγαλύτερο του 6.
- (γ) Για εισόδημα άνω των 15.000\$, η ανά κάτοικο δαπάνη αυξάνεται, πραγματοποιεί άλμα και κυμαίνεται από 130\$ (Ν. Κορέα) μέχρι 372\$ (Ν. Ζηλανδία). Τέσσερις χώρες με εισόδημα από 19.000 μέχρι 25.370\$ κατά κεφαλήν δαπανούν ανά κάτοικο για ταξίδια στο εξωτερικό ποσά που κυμαίνονται από 252\$ μέχρι 372\$.
- (δ) Πλην του κατά κεφαλήν εισοδήματος, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν την συχνότητα ταξιδιών. π.χ. η Ινδονησία με αρκετά χαμηλότερο εισόδημα ανά κάτοικο σε σύγκριση με την Κίνα δαπανά περισσότερα για διεθνή ταξίδια. Παρόμοιου αποτελέσματος είναι και η σύγκριση μεταξύ Ν. Ζηλανδίας και Αυστραλίας, καθώς και μεταξύ των δύο αυτών χωρών και της Ιαπωνίας. Η τελευταία, με κατά κεφαλήν εισόδημα υψηλότερο των λοιπών ανεπτυγμένων χωρών του δείγματος εμφανίζει σαφώς μικρότερη ροπή προς διεθνή ταξίδια. Η ερμηνεία της συμπεριφοράς αυτής, η οποία ευρίσκει συγγενείς συμπεριφορές και στην γηραιά ήπειρο, δεν αποτελεί αντικείμενο μελέτης του παρόντος. Απλώς επισημαίνεται η ιδιορρυθμία για να δικαιολογηθεί η υιοθέτηση παραδοχών που στηρίζονται περισσότερο σε μέσους όρους παρά σε συμπεριφορές μεμονωμένων χωρών.

Στον Πίνακα 5.5 μπορεί να εντοπίσει κανείς πολλά παραδείγματα χωρών ανεπτυγμένων, και οικονομικά και τουριστικά, που παρουσιάζουν παρά ταύτα χαμηλή, «ceteris paribus», ροπή προς διεθνή ταξίδια, χωρίς να εξηγείται αυτό από τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά.

Πίνακας 5.5: Ταξίδια ανά 1.000 κατοίκους

Ταξίδια ανά 1.000 κατοίκους (Outbound) (2000)				
	Ταξίδια ανά Κατ.	Δαπάνη \$ ανά Ταξίδι	Δαπάνη \$ ανά Κάτοικο	Κατά Κεφαλήν Εισόδημα σε PPP
1. Κίνα	10	1.252	10	3.940
2. Κορέα (Νότια)	120	1.121	130	16.940
3. Ιαπωνία	140	1.789	252	26.450
4. Ταφάν	330	870	287	24.000
5. Καμπότζη	0	367	2	1.410
6. Ινδονησία	-	-	14	2.840
7. Μαλαισία	1.400	76	92	8.360
8. Φιλιππίνες	20	602	12	4.220
9. Σιγκαπούρη	1.070	1.118	1.197	24.970
10. Ταϊλάνδη	40	885	34	6.330
] 1. Αυστραλία	170	1.883	319	25.370
12. Ινδία	-	645	3	2.390
13. Κεϋλάνη	30	466	13	3.470
14. Ν. Ζηλανδία	340	1.107	372	18.780

5.2.2. Εκτίμηση του πιθανού μεγέθους των διεθνών τουριστικών ροών με πρόελευση την Κίνα

Μια πρώτη προσέγγιση στο ζητούμενο θα στηριχθεί στον αστικό πληθυσμό, όπου πραγματοποιούνται τα συγκριτικά υψηλότερα εισοδήματα. Συμπτωματικά, με βάση την κατανομή του εισοδήματος το κατά κεφαλήν εισόδημα στο 40% του πληθυσμού, συγκριτικά υψηλότερης εισοδηματικής στάθμης, θα είναι:

Έτος	Εισόδημα (PPP) \$	Κατά Προσέγγιση	
		Πληθυσμιακό	
(1)	(2)	(3)	(4)
2004	7.050	520	520
2014	14.700	560	630
2024	24.500	590	730
2034	38.700	600	820

Στην στήλη 3 το αστικό τμήμα του πληθυσμού είναι ίσο με το 40% του προβλεπομένου μεγέθους του συνολικού πληθυσμού. Στην στήλη 4 γίνεται η παραδοχή ότι ο αστικός πληθυσμός θα αυξάνεται κατά 2% ετησίως κατά την δεκαετία 2005-2014, 1,5% κατά την δεκαετία 2015-2024 και 1,2% κατά την τρίτη δεκαετία.

Υιοθετείται με την πολύ συντηρητική παραδοχή ότι κατά την περίοδο 2005-2014 η Κινεζική διεθνής ταξιδιωτική συμπεριφορά θα είναι κατά προσέγγιση όμοια με εκείνη της Ν. Κορέας. Αυτό σημαίνει ότι το έτος 2014, η τουριστική μάζα θα είναι αντίστοιχα για τις στήλες (3) και (4):

2014	
(3)	(4)
67 εκ.	88 εκ.

Για τα έτη 2024 και 2034, όταν το κατά κεφαλήν εισόδημα του αστικού πληθυσμού θα έχει ανέλθει σε 24.500\$ και 38.000\$ αντίστοιχα, η προσιδιάζουσα συμπεριφορά για μεν το 2024, κατά συντηρητική εκτίμηση, θα είναι μέσα στα όρια των χωρών με παρόμοιο σημερινό κατά κεφαλήν εισόδημα, με εκείνο της Κίνας (24.500\$) το 2024. Θα μπορούσε κανείς πειστικά να υιοθετήσει την εκδηλωμένη τουριστική συμπεριφορά της Ταϊβάν για προφανείς λόγους. Ωστόσο, για λόγους ασφαλείας, και τυχόντων σφαλμάτων σε άλλες παραδοχές, υιοθετείται ο μέσος όρος των 4 χωρών με το υψηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα. Ο εν λόγω μέσος όρος είναι 245 ταξίδια ανά 1.000 κατοίκους των αστικών περιοχών. Στις ίδιες γραμμές προσεκτικής προσέγγισης υιοθετείται για το 2034 ο σημερινός συντελεστής (33%) για την Ταϊβάν, ή τα 330 άτομα ανά 1.000 κατοίκους. Επομένως, το πιθανό μέγεθος της τουριστικής μάζας για τα έτη 2014, 2024, 2034 θα είναι:

	(1)	(2)
2014	67	88
2024	144	180
2034	198	270

Πρέπει να σημειωθεί ότι από το 2014 και πέρα θα υπάρχουν όχι ευκαταφρόνητα σε μεγέθη τμήματα του μη αστικού πληθυσμού με εισόδημα ικανό να στηρίζει διεθνές ταξίδι. Θα μπορούσε βεβαίως να γίνει κάποια εκτίμηση και για το τμήμα αυτό. Παρελήφθη, ωστόσο, για λόγους ασφαλείας. Συνήθως, η υπερεκτίμηση είναι στην πράξη πιο βλαπτική από την υποτίμηση. Εξάλλου, η πλήρης απελευθέρωση της αγοράς των ταξιδιών, αλλά και ο οσημέραι αυξανόμενος συγχρωτισμός με ξένους επισκέπτες, όπως δείχνουν τα στοιχεία για τις αφίξεις αλλοδαπών στην Κίνα, θα αφυπνίσουν ευρύτερα στρώματα και θα υποκινήσουν σε πραγματοποίηση ταξιδιών εκτός της χώρας. Οι τεχνολογικές δυνατότητες πληροφόρησης και μεταφοράς, καθώς και η οργάνωση της διακίνησης διευκολύνει τη μετουσίωση σε πράξη των ταξιδιωτικών ροπών που αναπτύσσονται.

Ενδεικτικά, εφαρμόζοντας ευθυγραμμική σχέση, ο αριθμός των διεθνών ταξιδιών από κατοίκους της Κίνας εμφανίζεται ως ακολούθως (Πίνακας 5.6):

Πίνακας 5.6: Προβλέψεις διεθνούς τουρισμού προέλευσης Κίνας

Προβλέψεις Διεθνούς Τουρισμού Προέλευσης Κίνας					
Έτος	2ο Σενάριο	1ο Σενάριο	Έτος	2ο Σενάριο	1ο Σενάριο
2004	16.000	16.000	2020	135.000	105.700
2005	19.000	18.500	2021	145.000	114.000
2006	22.500	21.300	2022	155.800	123.000
2007	26.700	24.630	2023	167.300	132.800
2008	31.600	28.700	2024	180.000	144.000
2009	37.500	33.000	2025	188.000	148.600
2010	44.500	38.000	2026	195.000	153.400
2011	52.800	43.560	2027	203.600	158.300
2012	62.600	50.000	2028	212.000	163.300
2013	74.300	58.000	2029	221.000	168.600
2014	88.000	67.000	2030	230.400	174.000
2015	94.500	72.300	2031	240.000	179.500
2016	101.500	78.000	2032	250.000	185.300
2017	109.000	84.200	2033	260.000	191.600
2018	117.000	90.800	2034	270.000	198.000
2019	125.700	98.000			

Οι αριθμοί είναι εντυπωσιακοί, αν και το υιοθετηθέν σενάριο είναι μεροληπτικό προς τα κάτω. Η παγκόσμια τουριστική εικόνα θα αλλάξει, κυρίως μετά 15-20 έτη, όταν ο αριθμός των τουριστών που προέρχονται από την Κίνα θα υπερβαίνουν τα 100 εκατ. (σε αριθμό ταξιδιών), ενώ μετά 25 έτη θα υπερβαίνει αρκετά τα 200.000, μέγεθος που ισοδυναμεί με το 30% του σημερινού παγκόσμιου τουρισμού σε όρους αφίξεων. Ασφαλώς, για τον σκοπό της παρούσας μελέτης, η τουριστική αυτή μάζα έχει πρακτική σημασία μόνο στον βαθμό που κατευθύνεται στην Ευρώπη. Η υπάρχουσα εμπειρία, η οποία ασφαλώς δεν αποτελεί σταθερά σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, διδάσκει ότι υψηλό ποσοστό των υπερπόντιων τουριστών που επισκέπτονται την Ευρώπη, για πολλούς λόγους, κατανέμουν τον τουριστικό χρόνο σε περισσότερες χώρες. Με άλλα λόγια η βασική απόφαση του υποψήφιου κινέζου επισκέπτη αφορά στην επιλεγόμενη ήπειρο, εν

προκειμένω την Ευρώπη, και ακολουθεί η κατά χώρα κατάτμηση του χρόνου ανάλογα και των συνθηκών υπό τις οποίες πραγματοποιείται το ταξίδι από άποψη οργάνωσης.

Πίνακας 5.7: Αριθμός ταξιδιών outbound ανά 1000 κατοίκους (2002)

Αριθμός Ταξιδιών Outbound ανά 1.000 κατοίκους 2000			
	Αριθμός Ταξιδιών ανά 1.000 Κατοίκους	Δαπάνη κατά Ταξίδι	Δαπάνη κατά Κεφαλή €
Δανία	960	1.086	1.043
Φιλανδία	1.220	340	389
Ιρλανδία	950	839	843
Νορβηγία	-	-	289
Σουηδία	1.180	834	978
Ηνωμ. Βασίλειο	960	691	660
Αυστρία	570	1.978	1.133
Βέλγιο	920	1.081	997
Γαλλία	340	967	324
Γερμανία	900	693	623
Ολλανδία	870	953	833
Ελβετία	1.700	547	930
Τουρκία	80	351	28

	Αριθμός Ταξιδιών ανά 1.000 Κατοίκους	Δαπάνη κατά Ταξίδι	Δαπάνη κατά Κεφαλή €
Ουγγαρία	1.090	108	117
Λιθουανία	1.000	75	76
Πολωνία	1.470	69	101
Ρουμανία	290	71	20
Ρωσική	130	552	48
Ελλάς	-	-	465
Ιταλία	380	773	295
Πορτογαλία	-	-	240
Σλοβενία	1.020	288	2.094
Ισπανία	100	1.471	151
Ισραήλ	600	860	520

Οι υπάρχουσες ενδείξεις για τις προτιμήσεις των κινέζων διεθνών τουριστών, καθ' όσον αφορά στους επιμέρους προορισμούς, καταγράφονται στον Πίνακα 5.7. Στον ίδιο πίνακα περιλαμβάνονται πληροφορίες και για τις λοιπές κύριες χώρες προέλευσης. Αποτελεί μειονέκτημα το μικρό χρονικό διάστημα που καλύπτουν τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, διότι δεν επιτρέπουν την ιχνηλάτηση αξιόπιστης τάσης. Ωστόσο, η διαφαινόμενη τάση, αν και μη επαρκώς αξιόπιστη, συνδυασμένη με άλλες συναφείς πληροφορίες του πίνακα θα επιτρέψει τη συναγωγή ποσοτικών συμπερασμάτων. Τα εν λόγω ποσοτικά συμπεράσματα, όπως και όλες οι προηγούμενες διατυπωμένες εκτιμήσεις-προβλέψεις άλλων παραμέτρων, πρέπει να αντιμετωπίζονται ως τάξεις μεγέθους, ως κεντρικές τιμές με στατιστικό σφάλμα που ενδέχεται να υπερβαίνει και το 10%. Εκτιμάται, ότι παρά το ενδεχόμενο μεγάλο στατιστικό σφάλμα, που εκ των πραγμάτων περιβάλλει εκτιμήσεις που απορρέουν από ούτως ή άλλως ατελείς πληροφορίες, δεν θα έχει ανάλογη επίπτωση στην σημαντικότητα των συμπερασμάτων πολιτικής.

Όπως αναφέρθηκε, η Ευρώπη αποτελεί προσφιλή προορισμό για τους λαούς της εξεταζόμενης περιοχής. Άνω των 50% των υπερπόντιων τουριστών επιλέγουν ως προορισμό την Ευρώπη, το ποσοστό αυτό έχει παραμείνει σταθερό κατά την δεκαετία 1990-2000, περίοδο ταχείας σχετικής τουριστικής ανάπτυξης. Κατά την εν λόγω περίοδο, η αύξηση των αφίξεων τουριστών στην Ευρώπη που είχαν προέλευση την περιοχή Αν. Ασίας – Ειρηνικού ήταν 116%. Οι αφίξεις με προέλευση την Κίνα αυξήθηκαν κατά 400%, με συνέπεια το μερίδιό της στο σύνολο των επισκεπτών από την ίδια περιοχή να αυξηθεί από 7,7% το 1995 σε 10,5% το 2000.

Είναι ενδιαφέρον σχετικά παρατηρηθεί, ότι για την πενταετία 1995-2000, για την οποία υπάρχουν στοιχεία, το μερίδιο των διεθνών κινέζων τουριστών που επισκέφθηκε την Ευρώπη μειώθηκε από 16% το 1995 σε 11,1% το 2000. Η σχετικά ταχεία αύξηση των διεθνών τουριστών, για λόγους προφανείς, επέλεξε την εγγύς περιοχή της Ν. Αν. Ασίας για διακοπές, με αποτέλεσμα το βραδύτερα αυξανόμενο τουριστικό ρεύμα προς την Ευρώπη να πραγματοποιήσει μείωση μεριδίου. Το πρότυπο αυτό, όπως δείχνει και η ευρωπαϊκή εμπειρία, θα διαρκέσει επί πολύ, παρά την τεχνική εξέλιξη σε μεταφορές, επικοινωνία, καθώς και σε οργάνωση.

Για να γίνει η πρόβλεψη του μεγέθους της τουριστικής μάζας που θα προέλθει από την Κίνα με προορισμό την Ευρώπη υπάρχουν δύο προσεγγίσεις. Να χρησιμοποιηθεί ο πρόσφατος, και μόνος διαθέσιμος, ρυθμός αύξησης, με προσαρμογές που υπαγορεύονται από τις γενικότερες τάσεις που χαρακτηρίζουν την περιοχή. Η άλλη προσέγγιση είναι να χρησιμοποιηθούν οι

παράμετροι που προκύπτουν από την τουριστική συμπεριφορά χωρών με σημερινό εισόδημα ίσο ή παραπλήσιο με το κατά κεφαλήν εισόδημα της Κίνας μετά δεκαετία, εικοσαετία κ.ο.κ. και να χρησιμοποιηθεί κάποιο είδος κατ' αναλογία εφαρμογής.

Μερίδιο Ευρωπαϊκού Προορισμού Διεθνών Τουριστών των Χωρών 2002

	Μερίδιο (%)	Κατά Κεφαλή (PPP)
Ιαπωνία	31,3	26.450
Αυστραλία	58,0	25.370
Ν. Κορέα	8,8	16.940
Κίνα	11,2	3.940

Οι μεγάλες διαφορές, αγεφύρωτες ίσως, χρήζουν ερμηνείας. Τα υψηλά ποσοστά της Ιαπωνίας και Αυστραλίας μπορούν να ερμηνευθούν με κριτήρια γεωγραφικά και εθνολογικά.

Η Αυστραλία κατοικείται σε υψηλό ποσοστό από Ευρωπαίους, των οποίων οι προς την προέλευσή τους δεσμοί παραμένουν ισχυροί. Για τους πληθυσμούς αυτούς, επομένως, υπάρχουν αυτονόητα ισχυρά κίνητρα επίσκεψης του τόπου καταγωγής των ιδίων ή των προγόνων τους. Από το άλλο μέρος, η Ιαπωνία είναι αποκομμένη από την λοιπή Ασία. Αποτελεί μια οιονεί χωριστή ήπειρο. Εν προκειμένω, το υπερπόντιο ταξίδι είναι έντονα ανταγωνιστικό του ενδοπεριφερειακού. Εξάλλου, εξ αιτίας της «κατάκτησης» των ευρωπαϊκών αγορών από τα ιαπωνικά βιομηχανικά προϊόντα (αυτοκίνητα, ηλεκτρονικά κ.τ.λ.), ο επαγγελματικός τουρισμός είναι αρκετά μεγάλος. Η Ν. Κορέα, με αρκετά χαμηλότερο, βεβαίως, βιοτικό επίπεδο, έχει συγκριτικά πολύ μικρό ποσοστό διεθνών τουριστών με ευρωπαϊκό προσανατολισμό. Ωστόσο, δεν διαθέτει κανένα από τα χαρακτηριστικά, που ενδεχομένως εξηγούν τα υψηλά ποσοστά της Ιαπωνίας και Αυστραλίας. Η Κίνα, στο πρώιμο επίπεδο βιομηχανικής ανάπτυξης που βρίσκεται, έχει ήδη έντονη παρουσία στις διεθνείς αγορές, γεγονός που την προσομοιάζει,

μερικώς τουλάχιστον, με το ιαπωνικό μοντέλο. Το υψηλότερο ποσοστό (11,2%) που αντιπροσωπεύουν στον ευρωπαϊκό προορισμό οι κινέζοι διεθνείς τουρίστες, σε σύγκριση με την Ν. Κορέα (8,8%), παρά το γεγονός ότι η τελευταία έχει 4,3 φορές υψηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα, είναι δηλωτικό υποκειμένης τουριστικής συμπεριφοράς που μοιάζει περισσότερο με την Ιαπωνία και Αυστραλία, παρά με τις όμοιου βαθμού ανάπτυξης λοιπές χώρες της περιοχής. Σε ενίσχυση αυτού του ισχυρισμού έρχονται οι ενδείξεις από τις λοιπές αυτές χώρες, οι σχετικοί συντελεστές των οποίων κυμαίνονται στο διάστημα από 0,1% μέχρι 2,2%.

Διαισθητικά κάπως, θα έτεινε κανείς να υιοθετήσει ποσοστό 20% για το έτος 2014 και 25% για τα έτη 2024 και 2034. Τα ποσοστά αυτά παράγουν τους ακόλουθους πιθανούς αριθμούς τουριστών ευρωπαϊκού προσανατολισμού.

	A σε χιλιάδες	B σε χιλιάδες
2004	1800	1800
2014	13400	17600
2024	36000	45000
2034	49500	67500

Οι αριθμοί αυτοί είναι από κάθε άποψη εντυπωσιακοί, διότι κυριολεκτικά διανοίγουν μια νέα προοπτική και μεγάλες δυνατότητες. Ιδιαίτερα για χώρες όπως η Ελλάδα, όπου η υπερπόντιας προέλευσης τουριστική μάζα είναι μικρή. Για την Ελλάδα οι συνολικές υπερπόντιας προέλευσης τουριστικές αφίξεις είναι της τάξης του 5%. Σε όρους οριακών μεταβολών, μια επιτυχής πολιτική προσελεύσεως τουριστών θα ήταν νοητό να επιτύχει μόνο από την Κίνα αφίξεις της τάξης του ενός εκατ. ετησίως το 2024 έναντι μηδενικού πρακτικώς σημερινού μεγέθους. Η διαχρονική κλιμάκωση του αριθμού αυτού θα εξασφάλιζε από μόνη της ένα όχι ευκαταφρόνητο ποσοστό αύξησης των συνολικών αφίξεων ετησίως.

Με αφετηρία τις ενδείξεις από την εμπειρία της πενταετίας 1995-2000, οι αφίξεις κινέζων στην Ν. Ευρώπη δεν υπερέβαινε τις 150 χιλ., δηλ. το 13% του συνόλου για την Ευρώπη. Σημειωτέων, το ποσοστό της Ν. Ευρώπης σε όλες τις αφίξεις στην Ευρώπη με προέλευση την ευρύτερη περιοχή της Αν.

Ασίας - Ειρηνικού είναι της τάξης του 16-17%, της δε Ελλάδος το σχετικό μερίδιο είναι ελαφρώς υψηλότερο του 1%.

Οι δυνατότητες είναι προφανώς μεγάλες, αλλά σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Η διατύπωση προβλέψεων είναι εκ των πραγμάτων δύσκολη, διότι είναι συνάρτηση συγκεκριμένων πολιτικών προσέλκυσης τόσο από άποψη ζήτησης, όσον και από άποψη προσφοράς. Το ανωτέρω αναφερθέν μέγεθος αποτελεί ένα δυνητικά και βαθμιαία επιτεύξιμο μέγεθος σε εικοσαετούς διάρκειας ορίζοντα. Ως ποσοστό επί των αφίξεων Κινέζων στην Ευρώπη μπορεί να φαίνεται υψηλό (είναι περίπου 2,5%), πρέπει, ωστόσο, να συνεκτιμάται ότι πρόκειται για ταξίδια πολλών προορισμών, οπότε το ποσοστό δικαιολογείται να είναι και ακόμη μεγαλύτερο. Βεβαίως, οι διανυκτερεύσεις κατά επιμέρους προορισμό θα είναι, στην περίπτωση αυτή, μικρής διάρκειας.

Πίνακας 5.8: Ποσοστό του διεθνούς τουρισμού των κύριων χωρών Ανατ. Ασίας-Ειρηνικού που κατευθύνεται στην Ευρώπη.

Ποσοστό του Διεθνούς Τουρισμού των Κυρίων Χωρών Ανατ. Ασίας-που κατευθύνεται στην Ευρώπη		
	1995	2000
Αυστραλία	62,1	58,1
Κίνα	16,5	11,2
Ινδία	11,1	12,3
Ιαπωνία	35,7	31,0
Ν. Κορέα	9,8	8,8
Μαλαισία	0,7	0,5
Φιλιππίνες	1,0	1,3
Ταϊβάν	2,5	2,3
Ταϊλάνδη	1,4	1,8
Σιγκαπούρη	4,5	4,2
Χονγκ-Κονγκ	5,8	4,9

5.2.3. Εκτίμηση του μελλοντικού μεγέθους του διεθνούς τουρισμού κινεζικής προέλευσης: προβολή τάσης

Στο προηγούμενο τμήμα διατυπώθηκε πρόβλεψη του πιθανού μεγέθους του διεθνούς τουρισμού κινεζικής προέλευσης, βάσει παραδοχών για τον ρυθμό ανάπτυξης, την διανομή του εισοδήματος, την αύξηση του πληθυσμού και την αύξηση του μεριδίου του αστικού πληθυσμού στον συνολικό πληθυσμό. Το κατά κεφαλήν εισόδημα σε όρους PPP που προκύπτει, χρησιμοποιήθηκε ακολούθως για τον υπολογισμό της σχετικής τουριστικής μάζας, ενόψει των εμπειριών που είναι διαθέσιμες για άλλες χώρες της περιοχής, λαμβάνοντας υπόψη και πιθανές ιδιαιτερότητες.

Στο παρόν τμήμα θα χρησιμοποιηθεί η μέθοδος της τάσης, με πολλές κοινές παραδοχές και με διαφορετικό στοιχείο την παράμετρο της τάσης, όπως προκύπτει από την σχετικά βραχεία περίοδο που καλύπτουν οι σχετικές πληροφορίες. Τα διαθέσιμα στοιχεία για το διεθνή τουρισμό κινεζικής προέλευσης καλύπτουν την περίοδο 1990-2000, περίοδο όχι επαρκώς μακρά αλλά ούτε και υπερβολικά βραχεία.

Λόγω και της βαθμιαίας απελευθερωμένης αγοράς διεθνών ταξιδιών, είναι εύλογο να υποθεθεί ότι μέχρι το 2014 ο μέσος ρυθμός αύξησης της προς Ευρώπη ροής θα είναι της τάξης του 15%, μειούμενος ακολούθως σε 12%. Οι παραδοχές αυτές παράγουν τις ακόλουθες ροές σε χιλιάδες:

2004	1.800
2014	7.282
2024	22.600
2034	70.060

Οι αριθμοί αυτοί είναι αρκετά μικρότεροι σε σύγκριση με την προηγούμενη εκτίμηση, παρά το γεγονός, ότι τα υιοθετημένα ποσοστά αύξησης ενδέχεται να εκλαμβάνονται, «prima facie», ως αισιόδοξα. Ωστόσο, η αποδοχή ή όχι της αισιόδοξης προοπτικής, που θεμελιώθηκε στις εμπειρίες που διατίθενται για τις ανεπτυγμένες χώρες της περιοχής, αποτελεί αποδοχή ή μη της υιοθετημένης πρόβλεψης για την ανάπτυξη της κινεζικής οικονομίας.

Αυτή είναι η κρίσιμη παράμετρος. Για τους λόγους που αναλύθηκαν στα προηγούμενα, τα δεδομένα για την στήριξη αισιόδοξης αναπτυξιακής προοπτικής αντικειμενικά υπάρχουν. Η τεράστια εσωτερική αγορά, ο εξαγωγικός προσανατολισμός της βιομηχανικής παραγωγής, ο χαμηλός

βαθμός ανάπτυξης των υπηρεσιών, το απόθεμα εργατικού δυναμικού, αλλά κυρίως οι αναπτυξιακές δυνάμεις που είναι ακόμη εγκλωβισμένες στο πλέγμα των θεσμών που διέπουν την παραγωγική λειτουργία, δικαιολογούν αισιόδοξες προβλέψεις. Είναι, εν προκειμένω, χαρακτηριστικό του δυναμισμού επιχειρηματικών κεφαλαίων στην χώρα, αλλά και μείωσης της ανταγωνιστικότητας. Συναφές είναι και το ζήτημα της ανεργίας που προκαλεί η εξαγωγή απασχόλησης από τις ανεπτυγμένες οικονομίες προς την Κίνα και οι ποικίλες επιπτώσεις στις ανεπτυγμένες οικονομίες - μεταξύ αυτών και η ισοτιμία του κινεζικού νομίσματος - από τις πολιτικές της κινεζικής ηγεσίας.

Για τον λόγο αυτό, είναι σκόπιμο να προβλεφθεί με την ίδια προσέγγιση η εξέλιξη του κατά κεφαλήν αστικού εισοδήματος της Κίνας, υπό τον περιορισμό ότι ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας θα είναι 7,5% κατά την περίοδο 2005-2014, και 6,0% από το 2015 μέχρι το 2034, όπως προβλέπει το Κινεζικό Ινστιτούτο Ανάπτυξης.

Ο υπολογισμός του κατά κεφαλήν εισοδήματος για όλο τον πληθυσμό, σε όρους ΑΕΠ και σε όρους PPP, θα είναι βάσει των ανωτέρω:

Έτη	Κατά κεφαλήν εισόδημα		Σχέση PPP/\$
	\$	PPP	
2004	1.100	4.400	4,0
2014	2.100	6.100	2,9
2024	3.600	7.200	2,0
2034	6.200	11.200	1,8

Φυσικά, το ενδιαφέρον για τους σκοπούς της μελέτης είναι το κατά κεφαλήν αστικό εισόδημα, διότι το εισόδημα αυτό θα βρεθεί ταχύτερα σε επίπεδο ικανό να στηρίξει διεθνή ταξίδια, και μάλιστα υπερπόντια.

Χρησιμοποιείται η ίδια λογική ακολουθία, όπως στις προηγούμενες εκτιμήσεις, προκειμένου να οριοθετηθεί το μέγεθος του κατά κεφαλήν αστικού εισοδήματος στα χρονικά σημεία 2014, 2024 και 2034. Λόγω της υιοθέτησης χαμηλότερων ρυθμών ανάπτυξης, βάσει των προβλέψεων του Κινεζικού Ινστιτούτου Ανάπτυξης, μειώνεται αντίστοιχα ο ρυθμός αύξησης του αστικού εισοδήματος σε:

% Ρυθμός Μεταβολής	
2005-2014	9,5%
2015-2024	8,5%
2024-2034	7,5%

Έτος	\$	PPP	Σχέση	Εκτίμηση ΙΤΕΠ
2004	1.852	7.050	3,8	7.050
2014	4.600	12.900	2,8	14.700
2024	10.370	18.700	1,8	24.500
2034	21.400	25.700	1,2	38.700

Το μέσο αυτό αστικό κατά κεφαλήν εισόδημα αναφέρεται σε 520 εκατ. άτομα, αριθμός μάλλον συντηρητικός, ενόψει του ρυθμού εκβιομηχάνισης που συντελείται και προβλέπεται να συνεχισθεί με παραπλήσιο ταχύ ρυθμό στις επόμενες 2-3 δεκαετίες, για λόγους που αναλυτικά αναφέρθηκαν στα προηγούμενα.

Έτη	Σύνολο	Ευρώπη	Ευρώπη (κατ' αναλογία προσέγγιση)
2004	16,0	1,8	
2014	60,0	12,0	13,5
2024	110,0	28,0	36,0
2034	160,0	40,0	49,0

Τα προς Ευρώπη ταξίδια εκτιμούνται με τις παραδοχές που υιοθετήθηκαν στις προηγούμενες εκτιμήσεις, 20% για τα έτη 2014 και 2024 και 25% για το έτος 2034.

Για λόγους προφανείς, επειδή η μόνη παραδοχή που διαφοροποιείται είναι ο ρυθμός αύξησης του βιοτικού επιπέδου, οι προκύπτοντες αριθμοί για το διεθνή κινεζικής προέλευσης τουρισμό είναι κατά 20% χαμηλότεροι από την εκτίμηση του ΙΤΕΠ. Ωστόσο, η τάξη μεγέθους δεν βρίσκεται έξω από τα όρια των 4 διαφορετικών προγνωστικών προσεγγίσεων, υπό την έννοια ότι δεν ανατρέπεται η μακροπρόθεσμη προοπτική που αναδύεται από τις άλλες

προσεγγίσεις πρόβλεψης.

Το προς τον προορισμό Ν. Ευρώπη τμήμα του κινεζικού τουριστικού πλήθους προς Ευρώπη θα είναι (σε χιλ.):

2004	180,0
2014	1.800,0
2024	5,600,0
2034	10.000,0

5.2.4. Συγκριτική αξιολόγηση της παρούσας εκτίμησης και της αντίστοιχης του παγκόσμιου τουρισμού

Οι εκτιμήσεις για τις αφίξεις κινέζων τουριστών στην Ν. Ευρώπη κατά την περίοδο μέχρι το 2034, όπως αυτές προέκυψαν από την μεθοδολογική προσέγγιση του ΠΟΤ, και τις δύο προσεγγίσεις της παρούσας μελέτης, ήτοι την προσέγγιση της τάσης καταλλήλως προσαρμοσμένης, ώστε να λαμβάνεται υπόψη η ραγδαία μεταβολή των συνθηκών, και την προσέγγιση της κατ' αναλογία εφαρμογής δηλ. της παραδοχής ότι όταν η Κίνα θα έχει επιτύχει κατά κεφαλήν εισόδημα σε όρους αγοραστικής δύναμης παρεμφερούς μεγέθους με το κατά κεφαλήν εισόδημα των ανεπτυγμένων χωρών της περιοχής Ανατ. Ασίας-Ειρηνικού, τα τουριστικά μεγέθη της Κίνας, καθ' όσον αφορά στον διεθνή τουρισμό και ειδικότερα στον υπερπόντιο, θα είναι παρόμοια με εκείνα των ρν λόγω χωρών.

Πίνακας 5.9: Πρόβλεψη τουριστικών ροών προς την Ν. Ευρώπη με προέλευση την Κίνα, περίοδος 2004-2034 (σε χιλ. αφίξεις)

<i>Πρόβλεψη Τουριστικών Ροών προς την Ν. Ευρώπη</i>					
	ΠΟΤ	Τάση	Κατ' αναλογία Εφαρμογή (ΙΤΕΠ)		Κινεζικό Ινστιτούτο
			(α)	(β)	
2004	180,0	180,0	180,0	180,0	180,0
2014	860,0	1.100,0	2.000,0	2.600,0	1.800,0
2024	3.800,0	4.500,0	7.200,0	9.000,0	5.600,0
2034	10.250,0	14.000,0	12.000,0	16.800,0	10.000,0

Οι εκτιμήσεις (α) και (β) αφορούν σε ποσοστά 20% και 25%, που αποτελούν, υποτίθεται, το μερίδιο, του υπερπόντιου τουρισμού στο σύνολο του διεθνούς τουρισμού με προέλευση την Κίνα.

Η πρόβλεψη με βάση την προσαρμοσμένη τάση βρίσκεται ενδιάμεσα μεταξύ της εκτίμησης του ΠΟΤ, η οποία αποτελεί κατ' ουσία πρόβλεψη με τη μέθοδο των Δελφών, και τις προβλέψεις κατ' αναλογία. Τέλος, η εκτίμηση με βάση τον προβλεπόμενο από επίσημο Κινεζικό Ινστιτούτο ρυθμό ανάπτυξης, βρίσκεται εγγύς της εκτίμησης του ΠΟΤ και της «συντηρητικής» εκτίμησης του ΙΤΕΠ. Οι εκτιμήσεις ΠΟΤ και ΙΤΕΠ (αισιόδοξη), μπορεί να χαρακτηρισθούν ως ένα είδος ακραίων τιμών, με κατώτερη – συντηρητική την πρόβλεψη του ΠΟΤ και ανώτερη – αισιόδοξη την πρόβλεψη με τη μέθοδο της κατ' αναλογία εφαρμογής. Πάντως, ακόμη και η συντηρητική μέθοδος παράγει σε βάθος χρόνου, αριθμούς που επηρεάζουν σημαντικά τον ελληνικό τουρισμό. Με επιτυχή ελληνική τουριστική πολιτική που επιτυγχάνει να προσελκύει το 20-25% του κινεζικού τουριστικού πλήθους που επιλέγει (ενεργητικά ή παθητικά) τον προορισμό Νότια Ευρώπη, οι αφίξεις θα είναι της τάξης των 400.000 το 2014 και του 1.280.000 το 2024. Για το 2034 οι αφίξεις εξελίσσονται σε ουσιαστικό τμήμα του ελληνικού τουρισμού, συνιστώντας το 8-10% των συνολικών αφίξεων, θα αποτελούν μάλιστα κρίσιμο παράγοντα διατήρησης μακροπρόθεσμης ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού.

Ενδεικτικά Μεγέθη Διεθνούς Τουρισμού με Αναφορά την Ελλάδα			
	Ακραίες Τιμές		Μέσος Όρος
2014	280,0	520,0	400,0
2024	760,0	1.800,0	1.280,0
2034	2.050,0	3.360,0	2.700,0

Δεν πρέπει να παραβλεφθεί, η σημασία της ανάπτυξης των αναγκαίων μεταφορικών και άλλων διευθετήσεων για την προσέλκυση τουριστών από την ευρύτερη περιοχή της Ν. Ανατολικής και Ν. Ασίας· περιοχή η οποία αναπτύσσεται με βραδύτερο μεν ρυθμό, σε σύγκριση με την Κίνα, αλλά οπωσδήποτε με ταχύ ρυθμό.

Η περίοδος κατά την οποία εκτιμάται ότι θα είναι εφικτό να είναι ουσιώδης η παρουσία κινέζων τουριστών στην Ελλάδα φαντάζει αρκετά απομακρυσμένη. Ωστόσο, η αξιοποίηση της εν λόγω δυνατότητας απαιτεί μακροπρόθεσμη προσπάθεια και προετοιμασία, όπως μακροπρόθεσμες πρέπει να είναι και οι γενικότερες οικονομικές επιδιώξεις για να γίνονται εφικτές και

διατηρήσιμες.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα εξετασθούν θεσμικά, καθώς και άλλα ζητήματα που συνδέονται κατά τον ένα τρόπο η τον άλλο με την ροπή του κινεζικού λαού για διεθνή ταξίδια.

Πρέπει, πάντως, εν κατακλείδι να τονισθεί ότι η προσπάθεια που ενδείκνυται να καταβάλει η Ελλάδα για την αξιοποίηση των μεγάλων δυνατοτήτων που ασφαλώς θα παράσχει ο εκ Κίνας υπερπόντιος τουρισμός, είναι ασύγκριτα μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των λοιπών ευρωπαϊκών μεσογειακών χωρών. Τόσο η Ιταλία, όσο και η Ισπανία - Πορτογαλία, γειτνιάζουν με την Δ. Ευρώπη που συνιστά τον πόλο έλξεως, επειδή ακριβώς προσφέρεται για την πολυδιάσπαση του ταξιδιού του υπερπόντιου κινέζου τουρίστα. Η Ελλάδα είναι κατά κάποιο τρόπο αποκομμένη, και απαιτείται μεγαλύτερη δαπάνη, συγκριτικά, για την πραγματοποίηση επίσκεψης σ' αυτήν. Ως εκ τούτου, θα απαιτηθεί μακράς πνοής προπαρασκευή, ιδιαίτερα προσεγμένα προγράμματα και επιλογή διαδρομών κατά την παραμονή τους στην Ελλάδα, πέρα της τιτάνιας προσπάθειας που απαιτεί η οργάνωση της αερομεταφοράς από την Κίνα στην Ελλάδα, η οποία έχει εν μέρει διευθετηθεί. Τα αμείλικτα διδάγματα από την διαθέσιμη πείρα είναι ότι η πιο αποτελεσματική διαφήμιση εκπορεύεται από τον ικανοποιημένο τουρίστα. Το εγχείρημα είναι δύσκολο, απαιτεί επιμονή και δαπάνες, αλλά είναι και μακροπρόθεσμα επωφελές.

Παρήγορη προοπτική αποτελούν οι ενδείξεις, ότι οι εμπειρίες των κινέζων τουριστών από τα ταξίδια που διασπώνται σε περισσότερους του ενός προορισμούς - χώρες είναι αρνητικές. Πρόκειται για σημαντική εξέλιξη, η οποία ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα την απαξίωση ακόμη και των δικών μας αισιόδοξων προβλέψεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΚΙΝΕΖΙΚΟΣ ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΟΣ (OUTBOUND) ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Στα προηγούμενα κεφάλαια καταγράφηκαν πληροφορίες εξαγόμενες από τις διαθέσιμες στατιστικές για τον κινεζικό τουρισμό και διατυπώθηκαν προβλέψεις για την μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη της Κίνας και τις συνέπειες αυτής για την ζήτηση αλλοδαπού τουριστικού προϊόντος. Στο παρόν κεφάλαιο θα μελετηθούν, στην έκταση που τα διαθέσιμα στοιχεία επιτρέπουν τα στοιχεία εκείνα, όπως είναι οι θεσμοί, οι προτιμήσεις των κινέζων τουριστών, τα χαρακτηριστικά των τουριστών (ηλικία, γένος κ.ο.κ) προκειμένου αφ' ενός να ελεγχθεί ο ρεαλισμός όσων έχουν διατυπωθεί στα προηγούμενα και αφ' ετέρου να διαμορφωθεί υπόβαθρο για τον σχεδιασμό κατάλληλης πολιτικής προσέλκυσης.

6.1 Θεσμικό περιβάλλον

Η αγορά τουρισμού στην Κίνα, μέχρι και πρόσφατα, διακρίνονταν από κανονισμούς κομμουνιστικού τύπου. Τα ταξίδια στο εξωτερικό ήταν απαγορευμένα για τα φυσικά πρόσωπα. Επιτρεπόμενα ταξίδια ήταν κατ' ουσία μόνο τα επίσημα, δηλ. τα δημοσίου ενδιαφέροντος. Εξαιτίας της φιλελευθεροποίησης, άρχισε με δειλά βήματα η απελευθέρωση της αγοράς. Μόλις το 1983 επετράπη η επίσκεψη των συγγενών σε Χονγκ-Κονγκ και Μακάο. Βαθμιαία, διευρύνθηκε ο αριθμός των σκοπών επίσκεψης και μειώθηκαν οι ποσοτικοί περιορισμοί, οι οποίοι και καταργήθηκαν το 2002. Η κατάργηση αυτή δεν είχε, φυσικά, και αντίστοιχο πρακτικό αποτέλεσμα, αφού τα ταξίδια επιτρέπονται μόνο σε χώρες που εμπίπτουν στο «καθεστώς εγκεκριμένου προορισμού» (ADS).

Το δεύτερο βήμα απελευθέρωσης έγινε το 1987, οπότε και επετράπη ο ημερήσιας διάρκειας διασυνοριακός τουρισμός. Το 1988 επετράπησαν τα ταξίδια σε ξένες χώρες προς επίσκεψη συγγενών στην Ταϊλάνδη, υπό τον απαράβατο όρο ότι τα έξοδα θα πληρωθούν από τους εν λόγω συγγενείς. Στην

κατηγορία αυτή προσετέθησαν το 1990 η Σιγκαπούρη και η Μαλαισία και το 1992 οι Φιλιππίνες. Από το 1997 επετράπησαν τα διεθνή ταξίδια κινέζων πολιτών με δικά τους έξοδα. Εν τω μεταξύ, αυξήθηκαν τα συννοριακά ταξίδια και επεκτάθηκαν και σε κατοίκους της Κίνας που δεν διαμένουν σε παραμεθόριες περιοχές. Τα συννοριακά αυτά ταξίδια επεκτάθηκαν και στην ενδοχώρα των γειτνιαζουσών χωρών με επιτρεπομένη διάρκεια παραμονής 8 ημέρες.

Το 1999 εγκρίθηκαν οι προορισμοί:

Αυστραλία
Ν. Ζηλανδία
Ν. Κορέα

Το 2000 εγκρίθηκε ο προορισμός Ιαπωνία και το 2001 οι προορισμοί:

Βιετνάμ
Καμπότζη
Μυανμάρ
Μπρούνιϊ

Μέχρι και το 2002, οι μόνες ανεπτυγμένες χώρες που υπάγονταν στο καθεστώς του εγκεκριμένου προορισμού ήταν η Ιαπωνία, Ν. Ζηλανδία Αυστραλία, και Σιγκαπούρη. Είχε αρχίσει η διαδικασία αναγνώρισης και με την Γερμανία, αλλά τελματώθηκε στους βραδείς ρυθμούς της κινεζικής γραφειοκρατίας. Εν τω μεταξύ, η ΕΕ επιζητούσε συνολικά διαπραγμάτευση η οποία να καλύπτει όλες τις χώρες - μέλη. Η διαπραγμάτευση αυτή φαίνεται ότι κατέληξε επιτυχώς και το καθεστώς εγκεκριμένου προορισμού τίθεται σε εφαρμογή από το τελευταίο τρίμηνο του έτους (2004).

Η εισδοχή της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου προφανώς θα επιταχύνει την πορεία προς φιλελευθεροποίηση. Με την εισδοχή ελήφθησαν αποφάσεις για την εφαρμογή των κατωτέρω μέτρων αναφορικά προς τα διεθνή ταξίδια.

- (α) Από το 2002 καταργήθηκε η προϋπόθεση εμφάνισης επιστολής πρόσκλησης από το εξωτερικό για την έκδοση διαβατηρίου.
- (β) Από το 2002 σε 12 αεροδρόμια της χώρας υπάρχουν ειδικές λωρίδες για τους κινέζους πολίτες που επιστρέφουν.
- (γ) Από το 2005 η αστυνομική ταυτότητα είναι το μόνο κατ' ουσία απαιτούμενο έγγραφο για την έκδοση διαβατηρίου.

Η είσοδος της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου θα επιταχύνει το περαιτέρω άνοιγμα της χώρας αυτής στις διεθνείς αγορές. Οι περιορισμοί που ισχύουν στην ροή τουριστών από και προς την Κίνα βαθμιαία θα περιορισθούν. Εκτιμάται ότι μέχρι το 2010 θα έχουν καταργηθεί οι περιορισμοί, αν όχι ολοσχερώς, πάντως σε πολύ υψηλό βαθμό. Όπως επισημαίνεται: «ο βαθμός ανάπτυξης του διεθνούς τουρισμού κινεζικής προέλευσης αποτελεί σύμβολο της οικονομικής ανάπτυξης και δείκτη του βιοτικού επιπέδου των πολιτών. Στην επόμενη εικοσαετία η οικονομική ανάπτυξη της Κίνας θα είναι σταθερότερη σε σύγκριση με την παρελθούσα εικοσαετία. Το βιοτικό επίπεδο θα βελτιωθεί περαιτέρω με συνέπεια οι καταναλωτικές συνήθειες να αλλάξουν, εκσυγχρονίζοντας. Οι σκοποί για διεθνή ταξίδια θα διευρυνθούν όλο και περισσότερες οικογένειες θα εντάσσουν την δαπάνη για διεθνές ταξίδι στον οικογενειακό προϋπολογισμό».

Η πολιτική σε σχέση με το εισαγόμενο τουριστικό προϊόν κυριαρχείται, μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του '90, από την άποψη ότι προέχει η προστασία των εγχώριων κλάδων παραγωγής. Ωστόσο, η πίεση από τον αυξανόμενο αριθμό εύπορων κινέζων οδήγησε σε μια νέα πολιτική βαθμιαίου ανοίγματος της αγοράς. Η πολιτική του βαθμιαίου ανοίγματος υπαγορεύεται, ως υποστηρίζουν, από την επιθυμία

- α) προστασίας του εθνικού τουριστικού τομέα
- β) συγκράτησης της εκροής συναλλάγματος

Οι ενδιάμεσοι αυτοί στόχοι επεδιώχθη να επιτευχθούν με τα ακόλουθα μέσα:

1. Οι κινέζοι οργανωτές ταξιδιών δεν επιτρέπεται να οργανώνουν ή να ενθαρρύνουν ομαδικά ταξίδια σε εξωτερικούς προορισμούς που δεν έχουν εγκριθεί (ADS).
2. Ξένοι οργανωτές ταξιδιών δεν έχουν το δικαίωμα προώθησης του διεθνούς (outbound) τουρισμού.
3. Η πυκνότητα προσέγγισης ξένων αεροπλάνων υπόκειται σε σοβαρούς περιορισμούς (προβλεπόμενους από σχετικές συμφωνίες).

Ο οργανισμός CNTA (Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού) προσδοκούσε ότι το 2008 όλοι οι Κινέζοι θα ταξιδεύουν ελεύθερα. Η εισδοχή της Κίνας στο WTO και οι αυξανόμενες και πυκνούμενες διεθνείς οικονομικές σχέσεις αποτελούν δύναμη πίεσης.

Όπως ήδη επισημάνθηκε η εισδοχή στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, αλλά και η ασκούμενη εσωτερική πίεση οδηγεί στην γενίκευση του

καθεστώς εγκεκριμένου προορισμού, υπό τον όρο της αμοιβαιότητας. Βέβαια, πρέπει να επισημανθεί ότι το φυσικό πρόσωπο, κάτοχο διαβατηρίου, μπορεί να ταξιδεύει ελεύθερα, εφόσον διαθέτει visa και τα οικονομικά μέσα. Ο θεσμός του ADS αναφέρεται βασικά στα ομαδικά ταξίδια.

Προς το παρόν οι διμερείς συμφωνίες προβλέπουν περιορισμούς. Πχ είναι περιορισμένος ο αριθμός των αλλοδαπών Tour Operators. Εξάλλου, οι ταξιδιώτες προέρχονται μόνο από ορισμένες περιοχές, κατονομαζόμενες στην συμφωνία.

Πάντως, δυσκολίες σύναψης τέτοιων συμφωνιών υπάρχουν και από την πλευρά των χωρών που επιθυμούν να ενταχθούν στο καθεστώς του ADS. Τα προβλήματα αυτά αναφύονται σε σχέση με την πολιτική μετανάστευσης, καθώς και την εμπορική πολιτική (θέμα παράνομης μετανάστευσης κ.α.).

Σύντομα όλοι οι Κινέζοι θα ταξιδεύουν ελεύθερα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται από άποψη γραφειοκρατικών διαδικασιών και εμποδίων που αποθαρρύνουν το διεθνές ταξίδι.

6.2. Ποσοτική έκφραση των θεσμικών, περιφερειακών και άλλων παραγόντων

Η σημερινή, ποσοτικά επουσιώδης, ανάπτυξη του εξερχόμενου (outbound) τουρισμού της Κίνας καταγράφεται ευκρινώς σε ορισμένα χαρακτηριστικά στοιχεία, εν μέρει επικαλυπτόμενα. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΠΟΤ, ο αριθμός των ταξιδιωτών το 2000 ήταν 10.470 χιλ. κατανεμημένοι γεωγραφικά όπως παρατίθεται:

2000 (σε χιλ.)	
Σύνολο	10470
Ασία	8850
Ευρώπη	1080
Αμερική	520
Ωκεανία	150

Βέβαια, η ετήσια αύξηση, όπως ήδη έχει αναφερθεί, είναι ταχεία. Το 2002, οι προς την Ασία ταξιδιώτες είχαν υπερβεί τα 10 εκατ. με δαπάνη 18 δισ.\$. Η δαπάνη ανά άτομο (\$1.800) είναι από τις μεγαλύτερες στον κόσμο, και όπως επισημαίνεται από τον ΠΟΤ, αποτελεί μεγάλη ελπίδα για τις χώρες της Ν. Α. Ασίας.

Ένδειξη του μικρού μεγέθους του κινεζικού διεθνούς τουρισμού παρέχει και ο αριθμός των ενεργών διαβατηρίων, ενώ η δυναμική του προϊδεάζει για τον υψηλό μελλοντικό δυναμισμό του.

Αριθμός Διαβατηρίων					
	Σύνολο	Δημόσια(1)	Ιδιωτικά(2)	% Κατανομή	
				Δημόσια	Ιδιωτικά
1993	3740	2274	1996	61,0	39,0
2001	12133	5188	6945	43,0	57,0
% μεταβολή	(+)224,4	(+)128,1	247,9	(-)29,5	(+)46,2

Τα δημόσια διαβατήρια αναφέρονται σε άτομα που ταξιδεύουν υπό την ιδιότητα του δημοσίου λειτουργού, εν ευρεία έννοια. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται οι κυβερνητικές αποστολές και οι αντίστοιχες δημοσίων οργανισμών, η συμμετοχή σε διεθνή συνέδρια, αθλητικές δραστηριότητες, καθώς και καλλιτέχνες, δημοσιογράφοι κ.α. στα πλαίσια των καθηκόντων τους. Τα ιδιωτικά διαβατήρια αφορούν σε ποικιλία σκοπών μέρος των οποίων αφορά σε σκοπούς που εντάσσονται στην καθ' αυτό τουριστική δραστηριότητα (αναψυχή).

Είναι αξιοσημείωτο και ενδεικτικό της μελλοντικής πορείας του κινεζικού διεθνούς τουρισμού ότι τα ταξίδια που οργανώνονται από ταξιδιωτικά γραφεία αφορούν κατά 40% για επισκέψεις σε Χονγκ Κονγκ και Μακάο. Ο αριθμός των ταξιδιωτικών γραφείων με αρμοδιότητα μόνο στον εσωτερικό τουρισμό ήταν 7.725 το 2000 και υπάγονται στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ο αντίστοιχος αριθμός γραφείων με δικαίωμα χειρισμού θεμάτων διεθνούς τουρισμού (εισαγομένου και εξαγομένου) ήταν 1.268, εκ των οποίων μόνο 67 ήταν εξουσιοδοτημένα να χειρίζονται διεθνή ταξίδια Κινέζων. Πρέπει να σημειωθεί ότι δεν επιτρέπεται (2003) η λειτουργία αμιγώς ξένων εταιρειών ταξιδιών, χειριζόμενων θέματα διεθνών ταξιδιών Κινέζων. Επιτρέπεται μόνο η λειτουργία μεικτών εταιρειών, δηλ. ξένων με συμμετοχή κινεζικών, των οποίων η δικαιοδοσία περιορίζεται στον εγχώριο τουρισμό (εσωτερικό & αλλοδαπό). Η συνειδητοποίηση του μεγάλου δυναμικού μεγέθους της κινεζικής αγοράς έχει ήδη ωθήσει πολλές χώρες να δημιουργήσουν υποδομές στην Κίνα με ίδρυση εθνικών τουριστικών γραφείων, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα (Αυστρία, Αυστραλία, Καναδάς, Φιλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ιαπωνία, Σιγκαπούρη, Ελβετία, Ελλάδα).

Η δημιουργία τέτοιων γραφείων απεδείχθη για την περίπτωση σχετικά ευχερής. Οι διαδικασίες διαρκούν τουλάχιστον 6 μήνες με δυνατότητες επιτάχυνσης, με την παρέμβαση ιθυνόντων. Κύριες περιοχές προέλευσης κινέζων διεθνών τουριστών είναι οι:

Πεκίνο
Σαγκάη
Γκουάνγκντογκ

Επομένως, είναι και οι πλέον ενδεδειγμένες για την ίδρυση σχετικών γραφείων. Η ένταξη του γραφείου στην Πρεσβεία διευκολύνει πολύ τις σχέσεις και τις διαδικασίες. Η απασχόληση εντοπίων, με εμπειρία σε ταξιδιωτικά γραφεία, είναι πολύ χρήσιμη.

Είναι αυτονόητο, βάσει των ανωτέρω, ότι στα γραφεία αυτά οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες είναι μη κερδοσκοπικές. Δεν έχουν δηλ. το δικαίωμα διακίνησης κινέζων διεθνών τουριστών. Βασικά, συνεργάζονται με τις Πρεσβείες και τις αεροπορικές εταιρείες για την προώθηση των χωρών τους, ως προορισμών, μέσω κινεζικών τουριστικών γραφείων, καθώς και με αξιοποίηση των μέσων επικοινωνίας. Παρέχουν γενική πληροφόρηση, στατιστικές και άλλες ειδικότερες πληροφορίες για τον τουρισμό, συντονίζουν τις ενέργειες για την προβολή της χώρας που αντιπροσωπεύουν, με τουριστικές εκθέσεις, διαφημίσεις, προγράμματα T. V και άλλα.

Δεν αποτελεί υπερβολή να υποστηριχθεί, ότι σε 5-10 έτη η κατάσταση αυτή θα έχει αλλάξει δραστικά, άλλωστε η άμεση προβλεπόμενη απελευθέρωση ταξιδιών θα ήταν άνευ νοήματος. Εξάλλου, το συναλλαγματικό ισοζύγιο της χώρας, ενόψει των ραγδαία συντελουμένων αλλαγών θα διατηρείται κατά πάσα πιθανότητα πλεονασματικό, ώστε να μη προκαλείται εκ του λόγου αυτού διατήρηση του συντηρητισμού.

6.3 Χαρακτηριστικά των τάσεων του κινεζικού διεθνούς τουρισμού

Η αναφορά στα προσωπικά χαρακτηριστικά είναι μεγάλης σημασίας για μια επιτυχή κατάστρωση σχεδίου προσέλκυσης τουριστών, στην έκταση που αυτά διαφοροποιούν και τις σχετικές προσωπικές προτιμήσεις.

Πρέπει να σημειωθεί, ότι τα προσωπικά χαρακτηριστικά των κινέζων έχουν ως πηγή τους τουριστικούς οργανισμούς Ταϊλάνδης, Μαλαισίας και Σιγκαπούρης. Τα χαρακτηριστικά αναφέρονται στο γένος, την ηλικία, το επάγγελμα, τον σκοπό του ταξιδιού, το μέσο μεταφοράς, τον τρόπο πραγματοποίησης (ομαδικό ή ατομικό), την διάρκεια παραμονής, την δαπάνη και την συχνότητα επίσκεψης ενός προορισμού.

Προσωπικά Χαρακτηριστικά Κινέζων Τουριστών		
(α) Γένος		
	1989	2000
	<i>% Κατανομή</i>	
Άρρενες	76,4	56,1
Θήλυς	23,6	43,9

(β) Ηλικία		
25-54	71,9	70,7
55+	18,3	17,2
Μέχρι 24	9,4	11,7

(γ) Επάγγελμα	
	<i>% Κατανομή</i>
Επαγγελματίες	23,0
Διοικητικά Στελέχη	22,0
Πωλητές και συναφείς	16,0
Εργάτες	6,0
Κυβερν. Υπάλληλοι	8,0
Σπουδαστές- Συνταξιούχοι- Νοικοκυρές	23,0

(δ) Σκοπός Ταξιδιού		
	<i>% Κατανομή</i>	
	1989	2000
Διακοπές	28,7	59,8
Επίχειρ.+ Διακοπές	32,7	8,9
Επίσκεψη Συγγενών	3,7	5,0
Τράνζιτ	15,2	12,2

(ε) Μέσο Μεταφοράς			
Αεροπλάνο	94,9	82,8) Χώρα υποδοχής Σιγκαπούρη
Θάλασσα	3,9	2,0	
Οδικό	1,2	15,2	

(στ) Τρόπος Ταξιδιού			
	Ταϊλάνδη	Σιγκαπούρη	Μαλαισία
Ομαδικά	77,3	60,4	64,0
Ατομικά	22,7	39,6	36,0

(ζ) Διάρκεια Παραμονής: Μέσος Αριθμός Ημερών		
	1989	2000
Σιγκαπούρη	13,9	3,0
Ταϊλάνδη	-	5,7
Μαλαισία	-	5,1
(η) Ταξιδιωτική Δαπάνη: Ημερήσια Κατά Κεφαλή (\$)		
Ταϊλάνδη	107,7	
Σιγκαπούρη	165,0	

(θ) Κατηγορία Ξενοδοχείου Διαμονής				
	1995		1999	
5 Αστέρων	31,4	} 31,7	15,4	} 49,6
4 Αστέρων	0,3			
3 Αστέρων	47,4		38,4	
2 Αστέρων	18,7		7,9	

(ι) Συχνότητα Επισκέψεως Προορισμό: Πρώτη φορά (%)	
	2000
Ταϊλάνδη	85,0
Σιγκαπούρη	69,0
Μαλαισία	74,0

Οι ανωτέρω πληροφορίες είναι επιδεκτικές ορισμένων σημαντικών, από άποψη τουριστικής πολιτικής, σχολίων.

Εν πρώτοις, παρατηρείται η τάση εξοικείωσης των ταξιδιωτών από άποψη φύλου. Το ποσοστό των αρρένων από 76,4% το 1989 μειώθηκε σε 56,1% το 2000, η τάση δε σύγκλισης συνεχίζεται. Αντίθετα, κατά την ίδια περίοδο, τα ηλικιακά ποσοστά σημείωσαν ανεπαίσθητη μεταβολή υπέρ της ηλικιακής ομάδας ατόμων μέχρι 24 ετών, με αντίστοιχη μείωση κατανεμημένη ίση περίπου μεταξύ των δύο (2) μεγαλύτερης ηλικίας ομάδων ατόμων.

Για προφανείς λόγους η κατηγορία των καλύτερα αμειβομένων ατόμων εκπροσωπείται με το υψηλό ποσοστό του 61%, σε αντίθεση με τους εργάτες που εκπροσωπούν μόλις το 6%. Αυτό υπογραμμίζει την υψηλή εισοδηματική ελαστικότητα που χαρακτηρίζει την ζήτηση αλλοδαπού τουριστικού προϊόντος και την εντεύθεν αισιόδοξη προοπτική που προοιωνίζεται η ιδιότητα αυτή.

Οι πληροφορίες που αφορούν το σκοπό του ταξιδιού καταγράφουν με σαφήνεια την διαρθρωτική μεταβολή στην κατανομή των τουριστών με κριτήριο τον σκοπό του ταξιδιού. Με την πάροδο του χρόνου, την σταδιακή απελευθέρωση της τουριστικής αγοράς και την βελτίωση του επιπέδου ζωής, ο κύριος όγκος των διεθνών ταξιδιωτών έχει ως σκοπό την αναψυχή-περιήγηση, ενώ το ποσοστό των ταξιδιωτών με σκοπό επαγγελματικές υποχρεώσεις μειώνεται αντίστοιχα. Σε απόλυτο μέγεθος είναι βέβαιο ότι και τα επιχειρηματικά ταξίδια έχουν σημειώσει αύξηση, αλλά όχι επαρκή για να διατηρήσει το υψηλό ποσοστό που εμφανίζει το 1989. Καθ' όσον αφορά στα επιχειρηματικά ταξίδια, ως προοπτική σε σχέση με τον προορισμό Ευρώπη, η μελλοντική εικόνα είναι ασφαλώς πιο αισιόδοξη. Η αναπόφευκτη ανάπτυξη οικονομικών δεσμών μέσω του συνεχώς αναπτυσσόμενου διεθνούς εμπορίου μεταξύ Κίνας και Ευρώπης, δεσμών που άπτονται και της αναπτυσσόμενης επιχειρηματικής δραστηριότητας ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην Κίνα, θα διατηρήσει για σημαντικό χρονικό διάστημα υψηλή κινητικότητα στην κατηγορία αυτή τουριστικών ροών.

Όσον αφορά στην μεγάλη αύξηση του ποσοστού, που ταξιδεύει με οδικό μέσο κυκλοφορίας στην Σιγκαπούρη, αυτό αντανakλά πιθανότατα την αύξηση του ποσοστού των ταξιδιωτών με σκοπό τις διακοπές και το γεγονός ότι αυξάνεται ο αριθμός των προορισμών ανά ταξίδι, συμπεριφορά που διευκολύνεται με αυτοκίνητο ή και σιδηρόδρομο. Συναφής είναι και η

διαπίστωση του μικρού αριθμού ημερών διαμονής ανά προορισμό, σε συνδυασμό με την δραματική μείωση από 13,9 ημέρες το 1989 σε 3 ημέρες το 2000 (Σιγκαπούρη).

Όπως επισημάνθηκε στα προηγούμενα, η ανά ημέρα κατά κεφαλή δαπάνη των κινέζων διεθνών τουριστών είναι από τις μεγαλύτερες στον κόσμο. Αυτό υπογραμμίζεται από τις παρατιθέμενες ενδείξεις εμπειριών στις χώρες της Ν. Ανατολικής Ασίας, οι οποίες και γειτνιάζουσες είναι αλλά και χαμηλότερου κόστους σε σύγκριση με τους δυτικοευρωπαϊκούς προορισμούς.

Η μεταβολή στις προτιμήσεις αναφορικά με την κατηγορία ξενοδοχείου που επιλέγεται ως κατάλυμα, σε πλήρη συνέπεια και με όσα έχουν αναφερθεί, δείχνει τη δύναμη του εισοδηματικού παράγοντα ως καταλύτη για την επιδίωξη και πραγματοποίηση υψηλότερης ποιότητας διακοπών. Σε διάστημα μόλις 4 ετών, το ποσοστό αυτών που επιλέγουν κατάλυμα τριών (3) και δύο (2) αστέρων μειώθηκε από 56,1% σε 46,3%.

Τέλος, τα συγκριτικά προς τα ευρωπαϊκά δεδομένα χαμηλά ποσοστά επαναλαμβανόμενων σε ένα προορισμό επισκέψεων κινέζων τουριστών οφείλεται στην φάση που διανύει ο κινεζικός διεθνής τουρισμός. Ο ρυθμός, με τον οποίο αυξάνονται τα επαναλαμβανόμενα ταξίδια, αυξάνεται καθώς προχωράμε προς το επίπεδο ωρίμανσης και διαμορφώνονται στέρεες προτιμήσεις, λόγω εμπειρίας και γνώσης. Ένδειξη αποτελούν τα διαθέσιμα για την Σιγκαπούρη στοιχεία. Το 1993 οι για πρώτη φορά επισκέπτες αντιπροσώπευαν το 84,5% του συνόλου των επισκεπτών. Το εν λόγω ποσοστό μειώθηκε στο 69% το 2000. Αποτελεί γενικότερη διαπίστωση, διαφοροποιούμενη πάντως κατά προέλευση, ότι καθώς αυξάνεται το πλήθος των τουριστών και συσσωρεύονται εμπειρίες αυξάνεται και το ποσοστό των επαναλαμβανόμενων ταξιδιών.

6.3.1. Μείζονες περιοχές (επαρχίες) προέλευσης διεθνών Κινέζων Τουριστών

Όπως θα ανέμενε κανείς η κύρια πηγή προέλευσης τουριστών, και μάλιστα διεθνών, στην Κίνα, είναι η Ανατ. και Ν. Α. Κίνα, με προεξάρχουσες της επαρχίες του Πεκίνου, της Σαγκάης και του Γκουάνγκντογκ. Η καλπάζουσα βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας έχει συγκεντρωθεί σε αυτές τις περιοχές, είναι οι πρώτες σε αναπτυξιακή σημαντικότητα για την κινεζική οικονομία. Είναι, περαιτέρω, οι περιοχές όπου συγκεντρώνεται ο κύριος όγκος της τουριστικής δραστηριότητας (εγχώριος τουρισμός), ο οποίος αναπτύσσεται ταχύτατα.

Ο όγκος του τουριστικού προϊόντος που κινείται μέσω των πυλών των 10 μείζονων περιοχών είναι το 97% του συνόλου, ενώ η επαρχία

Γκουανγκντονγκ συγκεντρώνει μόνη της το 86% του συνόλου. Παρατηρείται λοιπόν μια ασυνήθιστα υψηλή συγκέντρωση της ροής τουριστών. Οι ταξιδιώτες που χρησιμοποιούν ως σημεία εισόδου ή εξόδου το Πεκίνο και την Σαγκάη είναι κατά κύριο λόγο διεθνείς ταξιδιώτες, αλλοδαποί ή κινέζοι. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι ανωτέρω επαρχίες που πρωτοστατούν στην διακίνηση ταξιδιωτών, πρωτοστατούν ομοίως και στο κατά κεφαλήν εισόδημα.

Ειδικότερα, η ανάπτυξη της επαρχίας Γκουανγκντονγκ είναι πρωτοφανής. Ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης για την περίοδο 1981-2000 είναι της τάξης του 12-13% έναντι μέσου ρυθμού για το σύνολο της χώρας 8-9%.

Μέσος Ρυθμός Αύξησης του ΑΕΠ της Επαρχίας Γκουανγκντονγκ

1981-1985	1986-1990	1991-1995	1996-2000
12,3	13,3	19,2	10,4

Προβλέπεται δε ότι στην εν λόγω επαρχία ο ρυθμός ανάπτυξης κατά την δεκαετία 2001-2010 θα είναι κατά 2 τουλάχιστον ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερος του μέσου ρυθμού για το ΑΕΠ της Κίνας. Για το Πεκίνο, οι ρυθμοί ανάπτυξης εμφανίζονται χαμηλότεροι του μέσου όρου, ενώ για την Σαγκάη είναι υψηλότεροι του μέσου όρου της χώρας.

Τα πληθυσμιακά δεδομένα και η αναπτυξιακή προοπτική αφ' ενός και η συγκέντρωση της εγχώριας τουριστικής δραστηριότητας αφ' ετέρου στις αναφερόμενες επαρχίες υπογραμμίζουν την μελλοντική σπουδαιότητα αυτών ως πηγής προέλευσης κινέζων διεθνών τουριστών. Από την άποψη αυτή αποτελούν οδηγό για τον γεωγραφικό – χωροταξικό προσανατολισμό τουριστικής πολιτικής που προσβλέπει στην Κίνα ως μίας δυνητικά σημαντικής και αξιοποιήσιμης αγοράς προέλευσης τουριστών σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

6.3.2. Άλλα Τουριστικά Σημαντικά Θεσμικά Στοιχεία και Προσωπικά Χαρακτηριστικά

Το ενδιαφέρον μιας τουριστικής χώρας, όπως είναι η Ελλάδα, με έντονη εποχικότητα, δεν πρέπει να εστιάζεται μόνον στην προσέλκυση αυξημένου αριθμού τουριστών δεδομένης οικονομικής επιφάνειας και αποτελέσματος, αλλά και κυρίως, πολλάκις στη προσέλκυση τουριστικών μαζών που αυξάνουν τον βαθμό πληρότητας των καταλυμάτων κατά τη χειμερινή και ενδιάμεση περίοδο, δηλαδή κατά την εννεάμηνη περίοδο Οκτωβρίου –Ιουνίου. Από την άποψη αυτή είναι μεγάλης σημασίας για την φιλοξενούσα χώρα το εποχικό πρότυπο των διεθνών τουριστών μιας χώρας

προέλευσης, η αξιοποίηση της οποίας εμπίπτει, ή οφείλει να εμπίπτει, στην στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης αυτής.

Τα θέματα που έχουν αξία, εν προκειμένω, για την αξιολόγηση μιας πηγής προέλευσης είναι:

(α) το εποχικό πρότυπο, που αναφέρθηκε

(β) ο θεσμός των διακοπών

(γ) οι προτιμήσεις των εν δυνάμει διεθνών τουριστών (προτιμήσεις για προορισμούς, καταναλωτικό πρότυπο)

(δ) τρόπος ταξιδιού (ομαδικά, ατομικά, οικογενειακά).

(ε) πηγές πληροφόρησης των δυνητικών διεθνών τουριστών. Το παρόν εποχικό πρότυπο των κινέζων τουριστών είτε των διεθνών, είτε εκείνων του εσωτερικού, προσδιορίζεται περιοριστικά, ίσως, από τον θεσμό των καλουμένων τριών χρυσών εβδομάδων, οι οποίες συνιστούν κατά τινά τρόπο δημόσιες διακοπές. Οι επίσημες αυτές διακοπές είναι:

(I) το φεστιβάλ της άνοιξης που εμπίπτει στην περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου

(II) οι διακοπές του Μαΐου (εργατική πρωτομαγιά), και

(III) η αργία της εθνικής εορτής (Οκτώβριος)

Η διάρκεια κάθε μιας από τις τρεις αυτές περιόδους διακοπών είναι 7 ημέρες. Ωστόσο, η πραγματική διάρκεια υπερβαίνει συχνά τις 7 ημέρες, ιδίως κατά το φεστιβάλ της άνοιξης, διότι αρκετοί χρησιμοποιούν στην περίοδο αυτή μη χρησιμοποιηθείσες ημέρες διακοπών. Αυτό συμβαίνει, επειδή σχεδόν όλοι επιθυμούν να αξιοποιήσουν τις τρεις αυτές εβδομάδες και, όπως είναι φυσικό, για αρκετούς δεν είναι πάντοτε εφικτή η εξασφάλιση εισιτηρίων.

Πρέπει να διευκρινισθεί ότι οι αργίες αυτές δεν είναι αμειβόμενες. Ούτε υπάρχουν αμειβόμενες εορτές, με εξαίρεση τους κυβερνητικούς υπαλλήλους και τους εργαζομένους σε ορισμένους δημοσίου χαρακτήρα οργανισμούς. Η μέγιστη διάρκεια των αμειβόμενων διακοπών της κατηγορίας αυτής εργαζομένων είναι 30 ημέρες και κλιμακώνονται με κριτήριο την διάρκεια απασχόλησης.

Προβλέπεται, ότι σύντομα θα έχει επεκταθεί ο θεσμός των αμειβομένων διακοπών σε όλους γενικά τους μισθωτούς, η διάρκεια των

οποίων θα είναι κατ' αρχάς μέχρι 2 εβδομάδες. Οι πρόσθετες αυτές διακοπές δεν είναι χρονικά προσδεμένες σε συγκεκριμένη εποχή. Η επιλογή του χρόνου ανήκει στο μισθωτό, ασφαλώς υπό περιορισμούς, που υπαγορεύονται από τις εκάστοτε ανάγκες της επιχείρησης. Η εξέλιξη αυτή θα επιτρέψει κάποια εξομάλυνση της άκαμπτης εποχικότητας που χαρακτηρίζει το σημερινό χρονικό πρότυπο και θα καταστήσει εφικτή την επιμήκυνση του χρόνου διακοπών σε 2 ή και 3 εβδομάδες. Θα υπάρξει άμβλυση του συνωστισμού που επιβάλλεται από τις τρεις δημόσιες ολιγοήμερες διακοπές και η τουριστική οικονομία (εγχώρια και διεθνής) θα προσλάβει κάπως ισορροπημένο χαρακτήρα, χωρίς, ωστόσο, να εξαλειφθεί, για λόγους προφανείς, το πρότυπο που επιβάλουν οι δημόσιες διακοπές. Οι επίσημες διακοπές δεν είναι εφικτό να αποτελέσουν ουρά των αμειβομένων διακοπών. Πιθανότερο είναι να συμβεί το αντίθετο.

Οι αλλαγές αυτές θα δώσουν μεγάλη ώθηση στον εσωτερικό τουρισμό, ο οποίος και αποτελεί την βάση, την αφετηρία για τον διεθνή τουρισμό. Σχετικά, σημειώνεται ότι το 1994 σε κάθε 140 εσωτερικούς τουρίστες (κινέζους που πραγματοποιούσαν διακοπές εντός της κινεζικής επικράτειας) αντιστοιχούσε 1 διεθνούς προσανατολισμού. Η σχέση αυτή 1:140 αυξήθηκε σε 1:65 το 2001. Η σχέση αυτή θα αυξηθεί δραστικά στο μέτρο που απελευθερώνεται η αγορά και βελτιώνεται το βιοτικό επίπεδο.

Μελέτη των τριών μειζόνων επαρχιών προέλευσης διεθνών τουριστών αποκαλύπτει ύπαρξη σημαντικών διαφορών στις προτιμήσεις και την διάρθρωση της δαπάνης των καταναλωτών. Η διαφοροποίηση πρέπει να αξιοποιείται σε μέγιστο βαθμό, ώστε τα μέσα προσέλκυσης και διέγερσης του ενδιαφέροντος των υποψήφιων διεθνών τουριστών να προσαρμόζονται ανάλογα, ώστε η προσπάθεια να αποβαίνει επιτυχής. Παράλληλα, πρέπει και η προσφορά τουριστικών προϊόντων να αποτυπώνει τις συγκεκριμένες προτιμήσεις, ώστε το εγχείρημα να ολοκληρώνεται επιτυχώς. Ως παράδειγμα διαφοροποίησης της συμπεριφοράς των τουριστών με κριτήριο την επαρχία προέλευσης αναφέρεται η ιεράρχηση των πηγών πληροφόρησης εκ μέρους των προερχομένων από Πεκίνο και Σαγκάη. Οι πρώτοι αρέσκονται να συλλέγουν πληροφορίες από συγγενείς και φίλους και δευτερευόντως από προγράμματα T.V και διαφημίσεις. Αντιθέτως, οι δεύτεροι προτιμούν την διαφήμιση σε T.V και άλλα μέσα πληροφόρησης.

Οι διαφορές αυτές αποδίδονται στον βαθμό κοινωνικότητας που χαρακτηρίζει τις συμπεριφορές των αντίστοιχων πληθυσμών. Οι κάτοικοι του Πεκίνου είναι περισσότερο κοινωνικοί, ομιλητικοί, επικοινωνούν ευκολότερα

και αξιοποιούν ανάλογα αυτόν τον τρόπο ζωής. Αντίθετα, οι κάτοικοι της Σαγκάης είναι λιγότερο εξαρτημένοι από τις πληροφορίες και αρέσκεις των συνανθρώπων τους και προτιμούν με προσωπική τους φροντίδα να λύνουν τα προβλήματα που απασχολούν αυτούς.

Υπάρχει ένα συγκεκριμένο πρότυπο καταναλωτικής συμπεριφοράς, διαφοροποιούμενο κατά περιοχή, το οποίο δεν επιτρέπεται να αγνοηθεί κατά τον σχεδιασμό πολιτικής προσέλκυσης, π.χ.

- Προτιμούν κατ' ευθείαν πτήσεις και ελάχιστες διαδικασίες κατά την αναχώρηση και επιστροφή.
- Ευρισκόμενοι στον προορισμό αρέσκονται να ταξιδεύουν κατά βούληση και να επιλέγουν οι ίδιοι τους επιμέρους, τοπικούς προορισμούς.
- Υψηλό ποσοστό, της τάξης του 75%, ταξιδεύει οικογενειακώς. Ο κύριος όγκος των διεθνών τουριστών διακινείται μέσω ταξιδιωτικών γραφείων (tour operators), ωστόσο, αυξανόμενα ποσοστά σχεδιάζουν μόνο το ταξίδι τους και σχηματίζουν την δική τους ομάδα.

Σε γενικές γραμμές υπάρχει μια σειρά από χαρακτηριστικά, διαφοροποιούμενα κατά περιοχή, που απαιτούν μελέτη και κατανόηση προκειμένου να συνειδητοποιηθεί κατά πόσο είναι εφικτή και επιθυμητή μια πολιτική προσέλκυσης και δημιουργίας υποδομών που ανταποκρίνεται στις προτιμήσεις των υποψηφίων επισκεπτών. Ήδη, ο έστω μικρός εισέτι αριθμός διεθνών κινέζων τουριστών ευρωπαϊκού προσανατολισμού έχει αποκαλύψει τάσεις και συμπεριφορές που πρέπει να ερευνηθούν ώστε, οι όποιες πολιτικές σχεδιασθούν, να εδράζονται σε ισχυρό πραγματιστικό υπόβαθρο και όχι σε κοστογόνες επενδύσεις.

6.3.3. Διεθνής Κινεζικής Προέλευσης Τουρισμός

Όπως ήδη επισημάνθηκε, ο διεθνής τουρισμός κινεζικής προέλευσης είναι ακόμη στα σπάργανα. Με βάση στοιχεία του 2000 το μέγεθος του διεθνούς τουρισμού σε όρους αριθμού ταξιδιών ήταν 10,6 εκατ. κατανεμημένο κατά ήπειρο όπως φαίνεται παρακάτω:

2000		
	Τουρίστες	% Κατανομή
Ασία	8845	83,1
Ευρώπη	1079	10,1
Αμερική	523	4,9
Ωκεανία	150	1,4
Αφρική κ.α.	51	0,5
Σύνολο	10469	100

Ωστόσο, η εικόνα αυτή και η κατανομή όπως προκύπτει είναι εικονική. Αριθμός ταξιδιών 5.786 χιλ. αφορά σε επισκέψεις σε Χονγκ Κονγκ (4.142 χιλ) και σε Μακάο (1.644 χιλ.), που τυπικά μεν αποτελούν διεθνή τουρισμό, κατ' ουσία, όμως, πρόκειται περί εσωτερικού τουρισμού.

Το πραγματικό μέγεθος του διεθνούς τουρισμού διαμορφώνεται σε άκρως απογοητευτικό αριθμό, στον οποίο αν επρόκειτο να στηριχθούν προοπτικές θα ήταν μάλλον απαισιόδοξες. Όπως, όμως, έχει αναλυθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο, η καταγραφείσα τάση δεν είναι και η καταλληλότερη μέθοδος για την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων ως προς την προοπτική, διότι:

(α) το θεσμικό πλαίσιο μέχρι και πρόσφατα ήταν σχεδόν απαγορευτικό για ταξίδια ιδιωτών στο εξωτερικό

(β) το εισέτι χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα δεν επιτρέπει την ουσιαστική ανάπτυξη αξιόλογου υπερπόντιου τουρισμού και

(γ) οι ιδιαιτερότητες γενικά ως προς την οικονομική ανάπτυξη σε συνδυασμό με τις διαμορφούμενες εξελίξεις σε πολιτικό επίπεδο και το πληθυσμιακό μέγεθος δημιουργούν νέα δεδομένα, πρωτόγνωρα.

Είναι, πάντως, όχι αμελητέας σημασίας το γεγονός ότι η Ευρώπη μετέχει κατά 20% σ' αυτόν τον, έστω, ασήμαντο ποσοτικά διεθνή τουρισμό.

Πρέπει να σημειωθεί, ότι με βάση τα στοιχεία που περιέχονται στο μνημονευθέν China Tourist Annual Report η αύξηση των κινέζων τουριστών που επεσκέφθησαν την Ευρώπη το 2000 ήταν 31% σε σχέση με το 1999, η αύξηση δε αυτή ήταν η μεγαλύτερη μεταξύ όλων των ηπείρων.

6.3.4 Χαρακτηριστικά του διεθνούς κινεζικού τουρισμού με προορισμό την Ευρώπη

Όπως επισημάνθηκε στα προηγούμενα η Ευρώπη μέχρι και το 2003 δεν ήταν αναγνωρισμένος προορισμός για τους κινέζους τουρίστες. Παρά ταύτα, οι κινέζοι επισκέπτες ανήρχοντο το 2003 σε 1.079 χιλ., και μάλιστα με πολύ υψηλό ρυθμό αύξησης. Το 10% των διεθνών κινέζων τουριστών είχαν επιλέξει την Ευρώπη ως τουριστικό προορισμό, ή ορθότερα το 22%, αν αφαιρεθεί το τμήμα που κατευθύνθηκε σε Χονγκ Κονγκ, Μακάο και Ταϊβάν, που ουσιαστικά αποτελούν κινεζικές επαρχίες. Ο περιορισμένος αυτός αριθμός ταξιδιών, εξυπηρετούνταν κυρίως μέσω ταξιδιωτικών γραφείων εγκατεστημένων στο Χονγκ Κονγκ, διαδικασία μη ιδιαίτερα αρεστή στους υποψηφίους ταξιδιώτες. Όπως ήδη αναφέρθηκε, τα κινεζικά γραφεία ταξιδιών δεν είχαν δικαίωμα να οργανώνουν διεθνή ταξίδια για ιδιώτες τουρίστες.

Το άνοιγμα της Ευρώπης που ήδη συντελείται, εκτιμάται ότι θα προσδώσει μεγάλη δυναμική στην αγορά αυτή, ακόμα και στα παρόντα επίπεδα εισοδήματος, λόγω της δημοσιότητας της οποίας θα τύχει και της ενθάρρυνσης που θα εκπορευθεί από τα ταξιδιωτικά γραφεία. Σύμφωνα με διατυπωμένες απόψεις του ΠΟΤ, η Ευρώπη, ως προορισμός, έχει λαμπρό μέλλον λόγω της έντονης διαφοροποίησης αυτής από την Κίνα. Είναι γνωστό, ότι για την επιλογή προορισμού οι διαφορές αυτού με την χώρα προέλευσης, διαδραματίζουν στην προκειμένη σημαίνοντα ρόλο. Η επιζήτηση ακριβώς των διαφορών αυτών, η άμεση επικοινωνία με αυτές είναι και ο κύριος σκοπός επιλογής μιας χώρας ως προορισμού.

Οι πόλεις, η αρχιτεκτονική, τα μνημεία, τα έθιμα, ο πολιτισμός εν γένει, οι φυσικές ιδιαιτερότητες συνιστούν θεμελιώδη στοιχεία τη διαφορετικότητας. Αποτελεί μάλιστα η Ευρώπη χαρακτηριστική περίπτωση περιοχής η οποία είναι έντονα διαφοροποιημένη ως προς τα στοιχεία αυτά από την Κίνα. Το άνοιγμα της αγοράς, επομένως, θα προκαλέσει σημαντική αλλαγή στην τουριστική ροή κινεζικής προέλευσης, σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα κυρίως, χωρίς να παραγνωρίζεται η σημαντική σημασία της εν λόγω εισροής και μεσοπρόθεσμα.

Τα πλεονεκτήματα της Ευρώπης ως προορισμού συνοψίζονται από τον ΠΟΤ στα ακόλουθα:

(α) Η Ευρώπη από ψυχολογική άποψη, αποτελεί για τους κινέζους ταξιδιώτες εξωτική περιοχή, είναι μάλιστα διατεθειμένοι να πληρώσουν υψηλή τιμή με σκοπό να την επισκεφθούν.

(β) Η ύπαρξη πολλών χωρών στην Ευρώπη, με πλουραλισμό πολιτιστικών

παραδόσεων, διανοίγει ευρείς ορίζοντες επιλογής διαδρόμων και τουριστικών προϊόντων. Οι οργανωτές ταξιδιών έχουν επομένως, την ικανότητα να προσφέρουν αρκετά μεγάλο αριθμό εναλλακτικών προορισμών, αλλά και οι ίδιοι οι ενδιαφερόμενοι έχουν την ευχέρεια να διαμορφώσουν δική των προσέγγιση και να σχηματίσουν ομάδα με ίδιες προτιμήσεις.

(γ) Η ύπαρξη πολλών χωρών, με ξεχωριστά φυσικά και πολιτισμικά στοιχεία, αποτελεί μέγα πλεονέκτημα διότι διανοίγουν τον δρόμο για επαναλαμβανόμενα ταξίδια.

Επίσης στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι Ευρωπαϊκές Χώρες για το καθεστώς της Κίνας αποτελούν προτιμώμενο προορισμό, γιατί μεταξύ των άλλων θεωρούνται ότι δεν έχουν ως πρωταρχικό στρατηγικό στόχο την ανάμειξη στα εσωτερικά της Κίνας για πολιτικές ανατροπές και για το λόγο αυτό δεν αποτελούν υψηλή απειλή για την ασφάλεια του καθεστώτος.

Ενδιαφέρον έχει και η ταξινόμηση που γίνεται μεταξύ όσων επιθυμούν να επισκεφθούν την Ευρώπη. Διακρίνονται 4 κατηγορίες, με κριτήρια όχι ενιαία.

(α) Διανοούμενοι. Είναι εκείνοι που γνωρίζουν πολλά για χώρες, τοποθεσίες που δεν έχουν επισκεφθεί, και φυσικά, διακατέχονται από την επιθυμία να καταστούν ικανοί, να αγγίξουν, να δουν όλα όσο νοερώς μόνο έχουν επισκεφτεί.

(β) Οι πλούσιοι, καθώς και εκείνοι που έχουν ήδη επισκεφθεί τις χώρες της Ν. Ασίας, την Ιαπωνία και την Ωκεανία. Οι άνθρωποι αυτοί φυσιολογικά στρέφουν το ενδιαφέρον τους προς υπερπόντιους προορισμούς, με κύρια προτίμηση για τον ευρωπαϊκό προορισμό.

(γ) Η μεγάλη μάζα των υποψήφίων τουριστών, που αποταμιεύει για την πραγματοποίηση του ονείρου για ένα ταξίδι στην Ευρώπη. Η κατηγορία αυτή, είναι εκείνη από την οποία θα προέλθουν οι μεγάλοι αριθμοί σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα και θα αλλάξουν τα τουριστικά δεδομένα, και

(δ) Η νέα γενιά, με τον έντονο επηρεασμό που έχει δεχθεί από την επιστήμη, την τεχνολογία, ακόμα και την μόδα στην Δύση.

Πρέπει να επισημανθεί, ότι η μεγάλη απόσταση και το κόστος καθιστούν επιθυμητή και αναγκαία, για την μεγάλη πλειοψηφία των διεθνών κινέζων τουριστών, την επίσκεψη πολλών χωρών σε ένα ταξίδι. Αυτό σημαίνει πολύ μικρή διάρκεια παραμονής σε καθεμιά από τις 45 χώρες που επισκέπτονται. Ένα ταξίδι 10 ημερών καταναμημένο σε 5 χώρες κοστίζει περίπου 2.000\$. Για 15 ημέρες και 8 χώρες το κόστος ανέρχεται σε περίπου

2.500\$.

Χρήσιμη είναι και η πληροφορία που αφορά στις πόλεις, όπου έχουν συγκεντρωθεί τα ταξιδιωτικά γραφεία διακίνησης. Υψηλό ποσοστό των ταξιδιών διευθετείται από τους ταξιδιωτικούς πράκτορες του Πεκίνου, διότι αφενός διεθνείς πτήσεις μέσω Πεκίνου είναι αρκετά περισσότερες και αφ' ετέρου διότι οι πράκτορες είναι περισσότερο εξοικειωμένοι με τον προορισμό της Ευρώπης. Δεύτερη σε σπουδαιότητα από άποψη οργάνωσης ταξιδιών είναι η Σαγκάη (Δέλτα Γιανγκτσέ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

7.1. Σημεία εστίασης του ενδιαφέροντος για την Κίνα ως πηγής προέλευσης τουριστών

Το ενδιαφέρον για την Κίνα ως προορισμός προέλευσης τουριστών εστιάζεται στο δυνητικά μεγάλο τουριστικό πλήθος υπερπόντιου προορισμού. Η ταχεία ανάπτυξη της Κίνας και η ακόμη ταχύτερη αύξηση του εισοδήματος του αστικού πληθυσμού σε συνδυασμό με το μέγεθος του αστικού πληθυσμού (500 εκατ.) προοιωνίζουν ταχεία αύξηση ζήτησης ταξιδιών. Η συμπιεσμένη ζήτηση παίζει θετικό συμπληρωματικό ρόλο. Επίσης βάσει των διαθέσιμων ενδείξεων, οι κινέζοι διεθνείς τουρίστες δαπανούν συγκριτικά μεγάλα ποσά ημερησίως κατ' άτομο.

Επιπλέον υπάρχει μεγάλη εποχική συγκέντρωση στα διεθνή ταξίδια, που συνδέεται με τρεις επίσημες περιόδους διακοπών, οκταήμερου διάρκειας. Πρόκειται για τις διακοπές Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου (Φεστιβάλ Άνοιξης), Μαΐου (συνδέεται με την Πρωτομαγιά), Οκτωβρίου (εθνική εορτή). Το χαρακτηριστικό αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, διότι προσιδιάζει στο εποχικό πρότυπο αλλοδαπού τουρισμού στην Ελλάδα και συντελεί στην άμβλυνση της εποχικότητας, βελτίωση της αποδοτικότητας των επενδυμένων κεφαλαίων, εξομάλυνση και αύξηση της απασχόλησης στον ευρύτερο τουριστικό τομέα.

Η Ευρώπη αποτελεί για τους κινέζους εξωτική περιοχή, ιδιαίτερα δε η Ν. Ευρώπη, έντονα διαφοροποιημένη σε κλιματολογικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά από την περιοχή της Ν.Α. Ασίας - Ειρηνικού. Γενικότερα, ο πλουραλισμός που χαρακτηρίζει την Ευρώπη σε πολιτισμικά στοιχεία, φυσικές ομορφιές, κλιματολογικές συνθήκες και ιδιαιτερότητες αποτελεί μαγνήτη, η ισχύς του οποίου θα αναφανεί όταν σε 10-15 έτη θα έχει επιτευχθεί υψηλό κατά κεφαλή εισόδημα για μεγάλο τμήμα του πληθυσμού (1,3 δις κάτοικοι) σε θεσμικό περιβάλλον πρόσφορο για υπερπόντια ταξίδια.

Οι υπερπόντιοι αλλοδαποί τουρίστες, γενικά, είναι κυρίως περιηγητές, ανήκουν σε πιο ώριμες ηλικίες και για αυτόν το λόγο ασκούν ανεπαίσθητες βλαπτικές επιδράσεις στο γενικότερο περιβάλλον.

Στους πίνακες 7.1 και 7.2 καταγράφονται οι τουριστικές ροές και ως προελεύσεις και ως προορισμοί.

Πίνακας 7.1: Τουριστικές ροές κατά μείζονα προέλευση 2000(%)

Πίνακας 7.2: Τουριστικές ροές κατά μείζονα προορισμό 2000(%)

Πίνακας 7.1				
Προορισμός	Ανατ. Ασία- Ειρηνικός	Ευρώπη	Αμερική	Λοιπός Κόσμος
Ανατ. Ασία- Ειρηνικός	73,1	3,0	6,1	6,2
Ευρώπη	13,0	86,5	21,1	26,0
Αμερική	8,5	5,6	70,5	8,5
Λοιπός Κόσμος	5,4	5,3	2,3	53,3
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	94,0

Πίνακας 7.2					
Προορισμός	Ανατ. Ασία- Ειρηνικός	Ευρώπη	Αμερική	Λοιπός Κόσμος	Σύνολο
Ανατ. Ασία- Ειρηνικός	78,9	11,3	7,3	2,5	100,0
Ευρώπη	3,8	86,5	6,9	2,8	100,0
Αμερική	7,8	17,5	71,8	2,9	100,0
Λοιπός Κόσμος	11,3	37,5	5,2	46,0	100,0
Σύνολο	16,9	58,0	18,8	6,3	100,0

Πηγή. WTO

Η Ευρώπη και ως προορισμός εξακολουθεί να κυριαρχεί πλήρως στην διεθνή τουριστική σκηνή. Ως προέλευση αντιπροσωπεύει το 57,8% του παγκόσμιου διεθνούς τουρισμού. Η περιοχή της Ανατ. Ασίας Ειρηνικού, τρίτη προς το παρόν, τουριστική δύναμη, είναι πηγή προέλευσης για το 16,9% του παγκόσμιου διεθνούς τουρισμού, ποσοστό το οποίο βαίνει ταχέως αυξανόμενο. Το αντίστοιχο ποσοστό είναι 15,7% ως προορισμός.

Στον υπερπόντιο τουρισμό η Ευρώπη υστέρησε σημαντικά κατά την δεκαετία του 1990-2000. Το μερίδιό της σημείωσε πτώση από 49,2% σε 37,6%. Αντίθετα, αύξησε το μερίδιό της ως περιοχή προέλευσης από 30,2% σε 38,9%.

Σε αντίθεση, η σχετική δυναμική του υπερπόντιου (εξερχόμενου) τουρισμού της Ανατ. Ασίας-Ειρηνικού υπήρξε διπλάσια του μέσου όρου του κόσμου, ήταν λιγότερο δυναμική της ευρωπαϊκής, αλλά μεγαλύτερη του παγκόσμιου μέσου όρου. Εκτιμάται, ότι μέχρι το 2010 θα έχει υπερκεράσει την Αμερική ως πηγή προέλευσης υπερπόντιων τουριστών.

Οι αφίξεις στην Ευρώπη από την περιοχή της Ανατ. Ασίας Ειρηνικού αποτελούν μόνο το 3,8% (15,3 εκατ.) των συνολικών αφίξεων (402 εκατ.) και το 28,2% των υπερπόντιων αφίξεων, έναντι 20% το 1990. Το ποσοστό αυτό είναι σημαντικό ενόψει της δυναμικής που παρουσιάζει.

Οι αφίξεις με προέλευση την Κίνα ήταν μόλις 1,8 εκατ., ήτοι 12% του συνόλου της περιοχής Ανατ. Ασίας-Ειρηνικού. Ωστόσο, οι επιπτώσεις από το μέγεθος των αφίξεων κινέζων τουριστών δεν εξαντλούνται στο εισπραττόμενο συνάλλαγμα, ενόψει των ευμενών επιπτώσεων από άποψη εποχικότητας.

Η αύξηση κατά 21,7% (1990-2000) των αφίξεων στην Ευρώπη από την εξεταζόμενη περιοχή της Ασίας προέρχονται εξ ολοκλήρου από τις λοιπές πλην της Ιαπωνίας χώρες της περιοχής. Η στασιμότητα της Ιαπωνίας ως προέλευσης στρεβλώνει την εικόνα. Πράγματι, οι αφίξεις στην Ευρώπη - χωρίς την ιαπωνική προέλευση - αυξήθηκαν κατά 47%. Πρέπει να σημειωθεί ότι η δυναμική της προέλευσης «Κίνα» ήταν ακόμη μεγαλύτερη (56%).

Κύριος δέκτης των εξ Ασίας τουριστών ήταν η Δ. και Β. Ευρώπη (70%). Στη Ν. Ευρώπη κατευθύνθηκε το 15% περίπου (2,4 εκατ.). Ο αριθμός αυτός (2,4 εκατ.) αποτελεί το 25% των υπερπόντιων αφίξεων στην περιοχή. Υπάρχει δηλ. και από την άποψη αυτή σημαντική δυναμική στην προς Ν. Ευρώπη ροή.

Οι ανωτέρω αφίξεις είναι ασύμμετρα κατανομημένες με κριτήριο την περιοχή προέλευσης. Η συμμετοχή χωρών με πληθυσμό ίσο περίπου με το 50% του πληθυσμού της γης είναι προκλητικά μικρή.

Προς το παρόν δεσπόζοντες προορισμοί είναι η Μ. Βρετανία, η Γερμανία, η Γαλλία και η Ελβετία. Η τελευταία είναι η μόνη ευρωπαϊκή χώρα, η οποία δέχεται διακριτές ποσότητες από όλες σχεδόν τις χώρες της περιοχής, ό,τι και αν σημαίνει αυτό.

Πρέπει να σημειωθεί, ότι ο πραγματικός αριθμός διεθνών ταξιδιών κινέζων κατοίκων είναι πολύ μικρότερος του αναγραφόμενου, διότι ως διεθνείς τουρίστες καταγράφονται και οι ταξιδεύοντες σε Χονγκ Κονγκ, Μακάο και Φορμόζα, που αποτελούν κατ' ουσία κινεζικές επαρχίες.

Παρά ταύτα, η δυναμική ανάπτυξης της Κίνας και το πολυάνθρωπο αυτής αποπνέει υπερβάλλουσα αισιοδοξία, ενόψει της μικρής σημερινής σχέσης αριθμού διεθνών ταξιδιών ανά χιλίους κατοίκους. Η σχέση αυτή (2000) είναι:

Αυστραλία	170
Ιαπωνία	140
Ν. Κορέα	120
Κίνα	10

Από τα 118 εκατ. διεθνή ταξίδια προέλευσης Ανατ. Ασίας Ειρηνικού μόνο τα 29,6 εκατ. ήταν υπερπόντια (2000), εκ των οποίων 15 εκατ. είχαν προορισμό την Ευρώπη. Εξ αυτών 2,4 εκατ. επισκέφθηκαν την Ν. Ευρώπη με κύριους αποδέκτες:

Στοιχεία για του Κινέζους, που επέλεξαν την Ελλάδα ως προορισμό, δεν υπάρχουν. Με βάση τις αφίξεις στην Ιταλία (109 χιλ.), ένας κατ' αναλογία υπολογισμός δίνει ποσότητα της τάξης των 15.000. Ο αριθμός αυτός είναι μικρότερος του 10% των εξ Ασίας αφίξεων στην Ελλάδα.

7.1.1. Προβλέψεις

- Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (ΠΟΤ)

Με αφετηρία το 1995 ο ΠΟΤ, με μέθοδο που μοιάζει κάπως με την μέθοδο «ΔΕΛΦΟΙ»: έκανε εκτιμήσεις - προβλέψεις της πιθανής εξέλιξης του παγκόσμιου τουρισμού μέχρι το 2020. Οι προβλέψεις αυτές σε όρους αφίξεων έχουν ως εξής:

Πίνακας 7.3: Αφίξεις σε %

Αφίξεις σε %			
Προορισμοί	1995	2010	2020
Αφρική	3,6	4,7	5,0
Αμερική	19,3	18,9	18,1
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	14,4	19,4	25,4
Ευρώπη	59,8	52,3	45,9
Μ. Ανατολή	2,2	3,6	4,4
Ν. Ασία	0,7	1,1	1,2
Ενδοπεριφερειακές	82,1	78,5	75,8
Διαπεριφερειακές	17,9	21,5	24,2
Συνολικό Απόλυτο Μέγεθος (σε εκατ.)	565,4	1.006,	1.561,

Πίνακας 7.4: Προέλευση σε %

Προέλευση σε %			
	1995	2010	2020
Αφρική	2,5	3,6	4,0
Αμερική	19,1	17,2	14,9
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	14,9	19,2	25,9
Ευρώπη	55,3	51,7	46,7
Μ. Ανατολή	1,5	2,1	2,2
Ν. Ασία	0,8	1,0	1,1
Ακατανέμητα	6,0	5,3	5,2

Πίνακας 7.5: Διεθνείς αφίξεις στην Ευρώπη, κατανομή κατά προέλευση (%)

Διεθνείς Αφίξεις στην Ευρώπη Κατανομή κατά Προέλευση (%)			
	1995	2010	2020
Αφρική	1,0	1,3	1,6
Αμερική	6,4	6,3	6,1
Ανατ. Ασία-Ειρηνικός	3,7	4,4	6,3
Ευρώπη	81,4	81,0	78,7
Μ. Ανατολή	0,6	0,7	0,7
Ν. Ασία	0,2	0,3	0,4
Ακατανέμητα	6,7	6,1	6,2
Συνολικό Απόλυτο Μέγεθος (σε εκατ.)	338,4	527,	717,0

Οι προβλέψεις αυτές, πρέπει να παρατηρηθεί, έχουν υπερκερασθεί από τα γεγονότα (11η Σεπτεμβρίου 2001), χωρίς αυτό να σημαίνει ότι χρήζουν και αναθεώρησης. Η διαφαινόμενη προοπτική παγκοσμίου ανάπτυξης ενδέχεται να προκαλέσει έξαρση της τουριστικής δραστηριότητας μεγαλύτερη της πρόβλεψης.

Ακόμη πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι προβλέψεις για την Ευρώπη είναι μάλλον συντηρητικές, ενόψει του πλουραλισμού των τουριστικών στοιχείων που διαθέτει, πολιτιστικών και φυσικών, αλλά και της πυκνώσεως των ταξιδιών που φυσιολογικά συνδέονται με την ανάπτυξη μεγάλων πληθυσμιακά χωρών, αλλά και την φιλελευθεροποίηση που συνεπάγεται η παγκοσμιοποίηση αναφορικά, κυρίως, προς την ασιατική προέλευση.

Οι αφίξεις στη Ν. Ευρώπη από Ανατ. Ασία-Ειρηνικό (2,4 εκατ. το 2000) με βάση την τάση και την αναπτυξιακή προοπτική, γίνονται (σε εκατ.):

2010	5,7
2020	13,5
2034	19,9
2034	41,0

Με την παραδοχή ότι το μερίδιο της Κίνας από 10% το 2000 θα αυξηθεί σε 15% το 2010, 20% το 2020 και 25% το 2034, οι αφίξεις από την χώρα

αυτή στη Ν. Ευρώπη θα διαμορφωθούν, πιθανώς, ως ακολούθως:

2010	860.000
2034	2.700.000
2034	10.250.000

Με αποτελεσματική πολιτική προσέλκυσης, το μερίδιο της Ελλάδος είναι εφικτό, σε απόλυτους αριθμούς, να ανέλθει σε:

2010	170.000
2020	2.700.000
2034	540.000
2034	2.100.000

- Πρόβλεψη ΙΤΕΠ για την Κίνα ως Προέλευση

Η πρόβλεψη του ΙΤΕΠ περιορίζεται στην περιοχή της Ανατ.

Ασίας - Ειρηνικού, ως πηγής προέλευσης διεθνών τουριστών, και ειδικότερα υπερπόντιων τουριστών, με επίκεντρο την Κίνα.

Οι παραδοχές που υιοθέτησαν αναφέρονται στην αναπτυξιακή δυναμική, την ταξιδιωτική συμπεριφορά κατ' αναλογία ανεπτυγμένων χωρών περιοχή και στη σχέση κατά κεφαλήν εισοδήματος σε όρους ΑΕΠ συμβατικά μετρούμενου αφ' ενός και ΑΕΠ εκφραζόμενου σε όρους PPP (ισοδυναμία αγοραστικών δυνάμεων).

<i>(α) Περίοδος</i>		
	Μ.Ρ.Α.	Κατά Κεφαλήν Εισόδημα (% μεταβολή)
1985-94	10,2	8,7
1995-04	8,3	7,2
<i>(β) Πρόβλεψη Μ.Ρ.Α. ΑΕΠ και κατά Κεφαλή</i>		
2005-14	8,5	7,8
2015-24	8,0	7,5
2025-34	7,5	7,3
<i>(γ) Μέσο κατά Κεφαλήν Εισόδημα Συνόλου</i>		
	ΑΕΠ	PPP
2004	1.100	4.600
2014	2.340	6.800
2024	4.850	9.700
2034	9.800	17.640
<i>(δ) Αστικό κατά Κεφαλήν Εισόδημα το</i>		
Ανώτατο 40%	1.850	7.050
Ανώτατο 20% κλιμάκιο	2.500	8.750
Ανώτατο 10% κλιμάκιο	3.230	9.690
<i>(ε) Κατά Κεφαλήν Εισόδημα 10% Ανωτάτου Εισοδηματικού</i>		
<i>Ε1. Πληθυσμιακή Ομάδα 130 εκατ.</i>		
	σε όρους ΑΕΠ	σε όρους PPP
2004	3.230	9.690
2014	9.170	18.300
2024	23.800	33.300
2034	56.300	61.930
<i>Ε2. Πληθυσμιακή Ομάδα 260 εκατ.</i>		
	σε όρους ΑΕΠ	σε όρους PPP
2004	2.500	8.750
2014	7.100	17.750
2024	18.500	27.750
2034	43.740	52.490
<i>Ε3. Πληθυσμιακή Ομάδα 520 εκατ.</i>		
<i>(Σύνολο αστικού πληθυσμού, κατά βάση)</i>		
	σε όρους ΑΕΠ	σε όρους PPP
2004	1.850	7.050
2014	5.250	14.700
2024	13.640	24.500
2034	32.300	38.700

Η προφανώς ενδιαφέρουσα ομάδα είναι εκείνη των 260 εκατ. για περισσότερους του ενός λόγους.

Η ανωτέρω δυναμική της οικονομίας, σε συνδυασμό με την τουριστική εμπειρία προέλευσης (αριθμός ταξιδιών ανά 1.000 κατοίκους) διεθνών τουριστών από χώρες με σημερινό κατά κεφαλή εισόδημα παραπλήσιο του προβλεπόμενου για τον αστικό πληθυσμό της Κίνας, παράγει την ακόλουθη πρόβλεψη, υιοθετώντας τουριστική συμπεριφορά όμοια με εκείνη της Κορέας.

Η συντηρητική κατά βάση πρόβλεψη στηρίζεται στο αστικό τμήμα του πληθυσμού, το οποίο με εναλλακτική εκτίμηση για τον ρυθμό αύξησης αυτού, δίνει:

	PPP (\$)	Αστικός Πληθυσμός (εκατ.)	
		(1)	(2)
2004	7.050	520	520
2014	14.700	560	630
2024	24.500	590	730
2034	38.700	600	820

Στα εναλλακτικά αυτά αστικά πληθυσμιακά μεγέθη αντιστοιχεί διεθνές τουριστικό πλήθος ως εξής:

Διεθνή Ταξίδια Κινέζων Κατοίκων (σε εκατ.)		
Αριθμός Ταξιδιών	Εναλλακτικά Πληθυσμιακά Μεγέθη	
	(α)	(β)
2014	67	88
2024	144	18
2034	198	270

Οι αριθμοί είναι εντυπωσιακοί παρά το γεγονός ότι δεν έχουν ληφθεί υπόψη τα όχι ευκαταφρόνητα τμήματα του μη αστικού πληθυσμού, τα οποία μετά από 15 έτη θα έχουν την εισοδηματική δυνατότητα να πραγματοποιούν διεθνή ταξίδια.

Οι πιθανές εισροές προς την Ευρώπη εκτιμήθηκαν με την παραδοχή ότι τα ποσοστά διεθνών τουριστών για ταξίδι στην Ευρώπη θα είναι 20% μέχρι και το 2024 και 25% μετά ταύτα. Οι πιθανές ροές προς Ευρώπη για τα 2 εναλλακτικά σενάρια εξέλιξης του αστικού πληθυσμού εκτιμώνται σε:

Ευρωπαϊκός Προορισμός (σε χιλ.)		
	(α)	(β)
2004	1.800	1.800
2014	13.400] 7.600
2024	36.000	45.000
2034	49.500	67.500

Το σύνολο των υπερπόντιων αφίξεων στην Ελλάδα είναι της τάξης των 600.000, ήτοι 5% περίπου του συνόλου των αφίξεων, ενδοπεριφερειακών και διαπεριφερειακών. Το κινεζικό τμήμα εκτιμάται σε 10 - 15.000 περίπου, ήτοι σε 10% περίπου του αριθμού των Κινέζων που επισκέφθηκαν τη Ν. Ευρώπη κατά την πρόσφατη περίοδο. Το μερίδιο της Ν. Ευρώπης στις αφίξεις από Κίνα στην Ευρώπη είναι της τάξης του 13% τρέχοντος έτους. Επομένως, κατά πολύ συντηρητική εκτίμηση, το 2024 οι αφίξεις Κινέζων στη Ν. Ευρώπη θα είναι περίπου 6 εκατ., εκ των οποίων ποσό της τάξης των 800.000 θα κατευθυνθεί πιθανότατα προς Ελλάδα. Το 2034 ο πιθανός αριθμός δεν θα υποληφθεί των 2 εκατ., πάντοτε κατά συντηρητική εκτίμηση και παραδοχή για άσκηση σωστής πολιτικής προσέλκυσης.

Οι εναλλακτικές προβλέψεις (ΠΟΤ, Κινεζικό Ινστιτούτο) δίνουν διαφορετικά μεγέθη ροών προς τη Ν. Ευρώπη. Για το 2034 η πρόβλεψη του Κινεζικού Ινστιτούτου (10 εκατ.) ταυτίζεται, σχεδόν, με την πρόβλεψη του ΠΟΤ (10,25 εκατ.). Η πρόβλεψη του ΙΤΕΠ (μέσος όρος τάσης και εκτιμήσεων κατ' αναλογία) είναι κατά 20% υψηλότερη. Ωστόσο, ακόμα και με αναφορά στις προβλέψεις ΠΟΤ και Κινεζικού Ινστιτούτου, η αξιοποίηση των διαφαινομένων δυνατοτήτων στην ταχέως αναπτυσσόμενη Άπω Ανατολή, είναι εφικτό να προσδώσει νέα δυναμική στον διεθνή ασιατικό τουρισμό που κατευθύνεται στην Ελλάδα.

Είναι φυσικό, οι ανωτέρω προβλέψεις, ακόμα και εκείνες του ΠΟΤ και Κινεζικού Ινστιτούτου, να ξενίζουν για την «υπεραιοδοξία τους». Πρέπει ωστόσο, να ληφθεί υπόψη ότι η σημερινή εικόνα του διεθνούς τουρισμού κινεζικής προέλευσης δεν είναι αντιπροσωπευτική της μελλοντικής, όχι μόνο λόγω του παρεμβαίνοντος εισοδηματικού παράγοντα, αλλά εν πολλοίς και λόγω των σοβαρών θεσμικών εμποδίων που ακόμα ενεργούν ανασταλτικά για διεθνή ταξίδια.

Η τάση προς άρση των εμποδίων αυτών είναι πια εμφανής, εκτιμάται δε επισήμως (Κινεζικό Ινστιτούτο) ότι σύντομα οι Κινέζοι θα μπορούν να

ταξιδεύουν ελεύθερα. Η πρόσφατη εισδοχή της Κίνας στο ΠΟΕ, οι ασκούμενες πιέσεις από τον εισοδηματικά ανερχόμενο πληθυσμό, αλλά και η αποκαλυφθείσα τάση της κινεζικής ηγεσίας να προσαρμόζει τις πολιτικές της σύμφωνα με τις επιταγές των καιρών, αποτελούν παράγοντες που θα επιταχύνουν τις διαδικασίες απελευθέρωσης πολλών εκφάνσεων της ζωής στην πληθυσμιακά απέραντη αυτή χώρα.

Ποσοτική ένδειξη της σπουδαιότητας των θεσμικών εμποδίων για την ανάπτυξη του κινεζικής προέλευσης διεθνούς τουρισμού αποτελεί ο αριθμός διαβατηρίων που έχουν εκδοθεί. Το 2001 ο αριθμός των διαβατηρίων ανήρχετο σε 12.133, εκ των οποίων τα 6.945 ήταν ιδιωτικά (1.996 το 1993). Η σχέση δημοσίων και ιδιωτικών έχει πλήρως αντιστραφεί.

Απαγορεύεται η λειτουργία αμιγώς ξένων ταξιδιωτικών γραφείων. Ο αριθμός των ταξιδιωτικών γραφείων με δικαίωμα διευθέτησης θεμάτων διεθνούς τουρισμού Κινέζων ήταν μόλις 67 το 2003.

Κύριες πηγές προέλευσης διεθνών ταξιδιών κινέζων κατοίκων είναι οι επαρχίες: Πεκίνου Σαγκάης, και Γκουάνγκντονγκ με ποσοτικά ανώτερη την τελευταία. Οι επαρχίες αυτές είναι προς το παρόν οι καταλληλότερες για ίδρυση γραφείων ταξιδιών. Οι διαδικασίες ίδρυσης ταξιδιωτικών γραφείων από ξένους εξακολουθούν να είναι χρονοβόρες.

Από πληροφορίες τριών χωρών προορισμού, των Ταϊλάνδης, Μαλαισίας, Σιγκαπούρης προκύπτουν τα βασικά χαρακτηριστικά των κινέζων διεθνών τουριστών.

- Ο κύριος όγκος των διεθνών τουριστών ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 25-54 ετών, που αντιπροσωπεύει το 70,7%. Το ποσοστό των ατόμων τρίτης ηλικίας ανέρχεται σε 17,2%.
- Οι εργάτες αποτελούν μόλις το 6% των διεθνών τουριστών. Αντίθετα, το ποσοστό των επαγγελματιών και ανωτέρων διοικητικών στελεχών είναι 61%.
- Διακοπές και επαγγελματικά ταξίδια αποτελούν το 68,7% των διεθνών ταξιδιωτών (2000). Το ποσοστό ένα χρόνο πριν ήταν 61,4%.
- Δεσπόζον μέσο μεταφοράς είναι το αεροπλάνο (82,8%). Το ποσοστό αυτό βαίνει φθίνον.
- 65% των ταξιδιωτών επιλέγουν ως τρόπο ταξιδιού τον ομαδικό.
- Η μέση ανά άτομο ημερήσια δαπάνη υπολογίζεται σε 110\$, και αφορά τα ενδοπεριφερειακά ταξίδια.
- Περίπου 50% των διεθνών τουριστών επιλέγει ξενοδοχεία 4 και 5

αστέρων.

- Η συχνότητα επίσκεψης (επαναληπτικότητα) είναι μικρή (20-25%), και οφείλεται στο χαμηλό βαθμό τουριστικής ωριμότητας.

Τα ανωτέρω ταξιδιωτικά χαρακτηριστικά αναδεικνύουν τον κρίσιμο ρόλο του εισοδηματικού παράγοντα στην απόφαση για πραγματοποίηση τουριστικού ταξιδιού.

Το εποχικό πρότυπο των κινήσεων διεθνών τουριστών προσιδιάζει ιδιαίτερα και διορθώνει το εποχικό πρότυπο της Ελλάδος. Οι «θεσμικές» διακοπές που ανέρχονται αθροιστικά σε 24 ημέρες πραγματοποιούνται τους μήνες Ιανουάριο, Μάιο και Οκτώβριο. Είναι δηλ. ό,τι καταλληλότερο για άμβλυνση της εποχικότητας του αλλοδαπού τουρισμού στην Ελλάδα.

Αμειβόμενες διακοπές δικαιούνται προς το παρόν οι κυβερνητικοί υπάλληλοι και οι υπάλληλοι ορισμένων δημόσιων οργανισμών. Προβλέπεται όμως, ότι θα γενικευθεί το σύστημα των αμειβομένων διακοπών, ώστε να περιλάβει και τον οσημέραι μεγεθυνόμενο ιδιωτικό τομέα. Έτσι θα δοθεί, μεγάλη ώθηση στα διεθνή ταξίδια.

Έχει διαπιστωθεί ύπαρξη σημαντικών διαφορών συμπεριφοράς μεταξύ των επαρχιών προέλευσης. Το χαρακτηριστικό αυτό χρήζει μελέτης, διότι άπτεται και του ενδεδειγμένου τρόπου προβολής και διαφήμισης της τουριστικής Ελλάδος.

7.2 Συμπεράσματα – Προτάσεις

Η Κίνα έχει όλα τα πλεονεκτήματα μιας εξελισσόμενης μεγάλης δύναμης. Είναι σημαντική πυρηνική δύναμη, μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, η πιο πυκνοκατοικημένη χώρα του κόσμου, μια χώρα με πολύ σημαντικό φυσικό πλούτο και με ασύγκριτη οικονομική ανάπτυξη στη σημερινή εποχή.

Αποφασιστικά στραμμένη προς το μέλλον και πεπεισμένη πως θα είναι καλύτερο από το παρόν, Η Κίνα πιστεύει στις νέες γενιές της για την καθιέρωση της διεθνούς δύναμής της τον 21^ο αιώνα, η Κίνα βασίζεται στον παρόντα αιώνα για να καθιερώσει την επιστροφή της χαμένης ισχύος.

Αν και αναμφισβήτητα σε καλό δρόμο, έχει ακόμα πολλή διαδρομή μπροστά της. Τα εξαιρετικά οικονομικά αποτελέσματα συνοδεύονται, πράγματι, από οικονομικές και πολιτικές προκλήσεις του ίδιου μεγέθους. Ανάμεσα στις κυριότερες οικονομικές προκλήσεις, συναντάει κανείς τη διατήρηση της κοινωνικής σταθερότητας, την ανάπτυξη των εσωτερικών και υπανάπτυκτων επαρχιών, τη στήριξη όσων εξαιρούνται από την ανάπτυξη

στην ύπαιθρο αλλά και στις πόλεις.

Η Κίνα έχει βέβαια αδυναμίες, οι οποίες μπορούν αναμφίβολα να αποτελέσουν τροχοπέδη, που θα εμποδίσει την άνοδό της προς τη θέση ισχύος την Τρίτη χιλιετία, αλλά διαθέτει παράλληλα και σημαντικά πλεονεκτήματα.

Πολλοί είναι οι υποστηρικτές που αρχίζουν να δηλώνουν πως η Κίνα θα μπορούσε να ισοσταθμίσει την οικονομική δύναμη των Ηνωμένων Πολιτειών, με ορίζοντα το 2040. Ορισμένοι φοβούνται την άνοδό της, ενώ άλλοι εκτιμούν πως είναι ακίνδυνη. Η Κίνα, όταν ανακτήσει τη δύναμή της, θα διατηρήσει την ειρηνική εξωτερική της πολιτική, σύμφωνα με την άποψη των Γάλλων, ή θα υιοθετήσει επεκτατική εξωτερική πολιτική, σύμφωνα με την άποψη των Αμερικανών, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την ανθρωπότητα. Μόνο το μέλλον θα μπορέσει να μας δώσει μια απάντηση.

Ωστόσο, το να περιοριστεί κανείς σε αυτή μόνο την υπόθεση είναι σαν να αγνοεί την ίδια την ουσία της Κίνας, δηλαδή τη μυστηριώδη δύναμη του πολιτισμού της, τη νοοτροπία του λαού της, την ευφυΐα και την πονηριά της ηγετικής τάξης.

Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω και τις αναπτυσσόμενες δυναμικές, από πλευράς οικονομίας, στην Ανατολική και Νότια Ασία και ιδιαίτερα στην Κίνα είναι φυσικό μεταξύ των άλλων και το θέμα του υπερπόντιου τουρισμού να αποκτά υψηλό ενδιαφέρον για τη διεθνή τουριστική αγορά και κατά συνέπεια την Ευρωπαϊκή και ειδικότερα για την Ελλάδα.

Η παρατηρούμενη οικονομική ανάπτυξη σε συνδυασμό με τους απίστευτα μεγάλους αριθμούς, που αναφέρονται στο πληθυσμιακό στοιχείο συνιστούν δεδομένα ενός προβλήματος και για τον τουριστικό τομέα, του οποίου η επίλυση δε μπορεί να βασιστεί αποκλειστικά στην ανάπτυξη αναλογικών μοντέλων, με βάση την εμπειρία του παρελθόντος.

Νέα δεδομένα, νέες προκλήσεις και αβεβαιότητες εμφανίζονται, που απαιτούν συνεχή παρακολούθηση, μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό, τόλμη, αλλά και σεβασμό στις πολιτιστικές παραδόσεις και ιδιαιτερότητες, για να προσελκύσουμε τα περισσότερα δυνατά οφέλη από τις αναδυόμενες αγορές στον τουρισμό και πρωτίστως από την Κίνα.

Η στρατηγική προσέλκυσης των κινέζων διεθνών τουριστών στην Ελλάδα δεν θα είναι μια συνήθης εύκολη διαδικασία. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην γεωγραφική θέση της Ελλάδος, η οποία προσφέρεται περισσότερο ως αποκλειστικός προορισμός και λιγότερο ως προορισμός -

τμήμα ενός πολυμερούς ταξιδιού επισκέψεως πολλών χωρών. Το χαρακτηριστικό αυτό δεν πρέπει να υποβαθμιστεί σε καμιά περίπτωση. Βεβαίως, σε μακρό χρόνο η σημασία του εν λόγω χαρακτηριστικού θα μειώνεται, στο βαθμό που το ποσοστό των επαναλαμβανομένων ταξιδιών θα αυξάνεται.

Σύμφωνα με εκτίμηση-αξιολόγηση του ΠΟΤ, αποτελεί παράγοντα θεμελιώδους σημασίας για την ανάδειξη του ελληνικού τουριστικού προορισμού η δημιουργία εθνικών γραφείων τουρισμού, αρχικά στις κύριες επαρχίες - τροφοδότες του διεθνούς τουρισμού. Σε πρώτη φάση, είναι ζωτικής σημασίας τόσο από άποψη κόστους όσο και αποτελεσματικότητας (δεδομένου κόστους) η επικέντρωση σε περιοχές - κλειδιά (Πεκίνο, Σαγκάη, Γκουανγκντάνγκ). Η διεύρυνση της αγοράς με επέκταση σε άλλες επαρχίες να ακολουθήσει σταδιακά, υπό το φως και των κτηθισών εμπειριών από τις μείζονες περιοχές.

Τα γραφεία αυτά πρέπει να έχουν τα μέσα και την τεχνική ικανότητα να παίξουν τον σημαντικό ρόλο που τους ανατίθεται.

- Σε συνεργασία με επιλεγμένους οργανωτές ταξιδιών να πραγματοποιούν έρευνα αγοράς, ώστε να παρέχεται κατεύθυνση τόσο στην πολιτική προβολής - διαφήμισης, όσο και στην επιθυμητή δομή του ελληνικού τουριστικού προϊόντος από άποψη ποικιλίας και ποιότητας.
- Ανάπτυξη στενής συνεργασίας με παράγοντες του ταξιδιωτικού χώρου (παροχή πληροφοριών, στατιστικών στοιχείων, συζήτησης, οργάνωση συμποσίων, κ.ο.κ.). Η επιλογή κατάλληλων μέσων προβολής (μηνύματα και μέσα μετάδοσης) θα βοηθηθεί από τις σχέσεις αυτές.
- Βαθμιαία επέκταση συνεργασίας με όσο το δυνατόν περισσότερα κινεζικά γραφεία ταξιδιών.
- Υποδείξεις για συμμετοχή σε οργάνωση εκθέσεων, για οργάνωση συνεδρίων κ.ο.κ.

Εξασφάλιση του μείζονος θέματος της αεροπορικής συνδέσεως με τακτικά και, κυρίως, έκτακτα δρομολόγια (ναυλωμένες πτήσεις). Το πρόβλημα αυτό είναι από την φύση του δυσχερές, λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη την προτίμηση των κινέζων διεθνών τουριστών για κατ' ευθείαν πτήσεις, γίνεται ακόμα δυσχερέστερο. Το δεσπόζον, ωστόσο, πρόβλημα της αεροπορικής σύνδεσης, που ήταν οξύ κατά το παρελθόν, επιλύθηκε τελευταία με την απευθείας αεροπορική σύνδεση Αθήνας-Πεκίνου.

Οι δυσκολίες και η κατ' αρχάς ενδεχόμενη χαμηλή αποτελεσματικότητα

των διατιθεμένων πόρων δεν πρέπει να προκαλέσει απογοήτευση. Η επένδυση, η οποία πρέπει να είναι σημαντική και με μακροπρόθεσμο ορίζοντα, ενδείκνυται να αξιολογηθεί όχι με βάση τα άμεσα αποτελέσματα, αλλά με προεξόφληση των μακροπροθέσμων τουριστικών ροών από την μεγάλη αυτή χώρα.

Στοιχείο της πολιτικής ενεργοποίησης των προτιμήσεων των κινέζων υπερπόντιων τουριστών προς τον προορισμό Ελλάδα, πρέπει να είναι και η μελέτη των διευθετήσεων με άλλες χώρες που θα βοηθήσουν στην πραγματιστική προαγωγή του θέματος. Αυτό σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να υποβαθμίσει την ανάγκη για αναζήτηση, μελέτη και δημιουργία των προϋποθέσεων για προσέλκυση αξιόλογης τουριστικής μάζας που θα αντιμετώπιζε ευνοϊκά τον ελληνικό προορισμό ως αποκλειστικό προορισμό. Η γεωγραφική και πολιτιστική φυσιογνωμία της χώρας προσφέρεται για καλλιέργεια κλίματος επιλογής της Ελλάδος, ως αποκλειστικού τουριστικού προορισμού.

Απαιτείται πλέον συστηματική και σοβαρή προβολή της Χώρας μας στην Κίνα τώρα, που η Ελλάδα έτυχε αρχικά προβολής λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων του Πεκίνου και της επιτυχίας που σημείωσαν ως προς τους στόχους που είχαν τεθεί από αυτή τη Χώρα. Η Ελλάδα έγινε γνωστή στην μεγαλύτερη πληθυσμιακά Χώρα με κοινά χαρακτηριστικά την μακρά Ιστορία και τον πολιτισμό, στοιχεία ιδιαίτερα ικανά να δημιουργήσουν το αναγκαίο υπόβαθρο για μια σταθερά αναπτυσσόμενη σχέση στον οικονομικό τομέα και κυρίως στον τουρισμό, που αποτελεί εν προκειμένω αντικείμενο της εν λόγω μελέτης, αξιολογώντας παράλληλα το γεγονός ότι η Χώρα μας δεν αποτελεί για το καθεστώς της Κίνας απειλή και στρατηγικό αντίπαλο.

Επίσης είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν κίνητρα εκμάθησης της Κινέζικης γλώσσας από το προσωπικό που θα ασχολείται στις τουριστικές επιχειρήσεις που επιθυμούν να επενδύσουν σε αυτή την αγορά, καθώς και τεχνογνωσία σε θέματα διατροφής. Ασφαλώς τα προαναφερόμενα είναι σκόπιμο να συνδυασθούν με μια σειρά επιλεκτικών παρεμβάσεων κατάλληλης αρχιτεκτονικής εσωτερικής διακόσμησης σε μεγάλες ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις και άλλους Χώρους διακίνησης Κινέζων τουριστών, αλλά και δημιουργίας εν γένει υποδομών διευκόλυνσής τους καθ' όλη την κίνηση – παραμονή τους στη Χώρα μας, όπως για παράδειγμα ανάπτυξης μεταφραστικών προγραμμάτων ξενάγησης σε Αρχαιολογικούς Χώρους και Μουσεία, στη γλώσσα τους. Βασικό χαρακτηριστικό στοιχείο είναι να αναδεικνύεται, μεταξύ του νέου (Ευρωπαϊκού - Ελληνικού) και

Κινεζικού τρόπου ζωής, η αρμονία που αποτελεί ιστορικό γνώρισμα του Κινέζικου λαού, αλλά και θα υποδηλώνει τον οφειλόμενο σεβασμό σε ένα λαό με τόσο μεγάλη ιστορία για την οποία αισθάνεται και δικαιολογημένα εθνικά υπερήφανος.

Η τουριστική αγορά της Κίνας απαιτεί σοβαρή προεργασία, χάραξη μακροπρόθεσμης στρατηγικής, προσαρμοστικότητα στις ιδιαιτερότητες της Χώρας και της γραφειοκρατίας και αναμφίβολα επενδύσεις με προσμονή απόδοσης σε βάθος χρόνου με σταθερά αυξανόμενους ρυθμούς.

Γενικά, ο πιο σωστός επίλογος συνίσταται στην αναγνώριση ότι η Κίνα είναι μια απρόβλεπτη χώρα, ικανή για το αδύνατο. Η Κίνα ανήκει σε εκείνη την κατηγορία χωρών με τις οποίες είναι φρόνιμο να διατηρεί κανείς φιλικές σχέσεις, να επενδύει μεθοδικά, σε βάθος χρόνου και σε ό,τι αφορά την ίδια είναι καλό να έχει συναίσθηση πως δεν αποκαλύπτεται τελείως.

Το σίγουρο είναι πως ο κόσμος πρέπει πλέον να υπολογίζει την Κίνα, αινιγματικό εταίρο και απρόβλεπτο ανταγωνιστή, που μπόρεσε να επιβληθεί στη διεθνή σκηνή με θεαματικό τρόπο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ι. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας. (1992-2000). *Στατιστικά για τον τουρισμό*. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας.
- Κινεζικός Εξερχόμενος Τουρισμός*. Παναγιώτης Γ. Παυλόπουλος. Ι.Τ.Ε.Π.(2005).
- ΛΑΟ ΤΣΕ. *Tao Te King, Le livre du Tao et de sa vertu*. Εκδ. Devry. Παρίσι. 1996 (ελλ. Μτφ. Πέτρος Κουρόπουλος, *Ταο Τε Κινγκ*. Εκδ. Κέδρος. 2003 ελλ. μτφρ. Μάνια Σεφεριάδη. *Τάο Τε Κινγκ*. εκδ. Ερμής, 1995)
- *Πώς να κάνετε μπίζνες με την Κίνα*. Σταύρος Νικολακόπουλος. Eurasian Link (2005).

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ – ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Ελληνο - Κινεζικό Επιμελητήριο www.chinese-chamber.gr/
- Κινεζικό υπουργείο Εξωτερικών www.fmprc.gov.cn
- Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου www.wto.org
- Υπουργείο Εξωτερικών www.mfa.gr/www.mfa.gr/el-GR/
- Υπουργείο Τουρισμού www.qnto.gr
- www.china.org
- www.questionchine.net

II. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bank for International Settlements (1999). *Strengthening the Banking System in China*. Issues and Experiences. Policy Paper No 17.
- China Tourist Annual Report* (2002).
- Γιουτανγκ Λιν. *La Chine et les Chinois (Η Κίνα και οι Κινέζοι)*. Petite Bibliotheque Payot (1997).
- IMF. *World Economic Outlook* (Several Issues)
- Jefferson, Gary and Inderjit Sing (Eds) (1999). *Enterprise Reform in China: Ownership, Transition and Performance*. Oxford University Press.
- Λουαπρ Εμίλ. Πιβτο Ζαν-Μισέλ και Σαλβαντόρ Αλντό. *Chine objectif monde! Une domination programme (Κίνα: στόχος ο κόσμος! Μια προγραμματισμένη κυριαρχία)*. Economist (2001).
- OECD (2001). *Trends in Financial Conditions of China's Enterprises and an Analysis of their Causes*.
- OECD (2002). *Reforming China's Enterprises*.
- Report of the *Development Research Center of State Council*. China (2003).
- The Economist (Several Issues)
- United Nations Population Division. *World Population Prospects*.
- Χελντ Σιζάν και Μπομόν Ερβέ. *China Vision d' un Empire Celeste (Κίνα, το όραμα μιας ουράνιας αυτοκρατορίας)*, Herme (2001).
- World Bank (1994). *China: Internal Market Development and Regulation*. World Bank Report. No 12291
- World Bank (1997). *China 2020*. Washington DC.
- World Bank (1998). *East Asia: The Road to Recovery*. Washington DC.
- World Bank (2001). *World Development Report*. 2000/01
- World Tourism Organization. *Tourism 2020 Vision*. Global Forecasts and

Policies of Market Segments.

-World Tourism Organization. *Tourism Market Trends*. Europe (2002).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΠΑ